

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

**ΣΧΟΛΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

“Α Ν Τ Α Γ Ω Ν Ι Σ Τ Ι Κ Ο Τ Η Τ Α”

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΥΡΜΙΖΟΓΛΟΥ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΝΤΑΓΚΡΑ ΚΕΡΑΣΙΑ - ΔΑΝΑΗ
ΣΓΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	2
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΟΔΗΓΟΥΝ Σ'ΑΥΤΗΝ.....	5
1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ.....	6
1.2 ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	6
1.2.1 ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	7
1.2.2 ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	8
1.2.3 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ.....	9
1.2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	11
1.2.5 ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	13
2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ –ΕΝΝΟΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	14
2.2 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	14
2.3 ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	16
2.4 ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ – ΜΕΣΑ – ΟΡΟΙ.....	17
2.5 ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ, ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Ή ΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ...24	24
3.1 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	25
3.2 Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	25
3.3 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	27
3.4 ΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	30
3.4.1 ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	30
3.4.2 Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	33
3.4.3 Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ ΣΤΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	39
3.4.4 Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	41
3.4.5 Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ.....	43

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ –ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ.....47

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	48
4.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ.....	49
4.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	50
4.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	51
4.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ54

5.1 Η ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ.....	55
5.2 ΤΥΠΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.....	56
5.3 ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΕΙΡΙΑΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.....	60
5.4 Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΠΕ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	62
5.5 Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΠΕ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.....	65
5.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (R+D)ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	67
5.7 ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ	69.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013.....71

6.1 ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΕΣΠΑ.....	72
6.2 ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	73
6.2.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ – ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ.....	73
6.2.2.ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ.....	73
6.3 .3 ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΡΑΣΕΩΝ.....	74
6.3.3.1 ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ.....	74
6.3.3.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	74
6.3.3.3 ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ – ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....	74
6.3.3.4 ΔΥΕΙΣΔΥΣΗ ΤΩΝ ΑΠΕ ΚΑΙ ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ... 75	
6.3.3.5 ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ.....	75
6.3.3.6 ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΗΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ.....	75

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....76

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....77

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ.....78

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία ‘‘ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ’’ εμβαθύνει σε θέματα ανταγωνιστικότητας και της Επιτροπής ανταγωνισμού.

Αναπτύσσεται σε έξι κεφάλαια και συνοπτικά η διάρθρωση της ύλης έχει ως εξής:

Στο 1^ο κεφάλαιο πρατίνονται διάφοροι ορισμοί της ανταγωνιστικότητας, αλλά και αναλύονται όλες εκείνες οι έννοιες που σχετίζονται με αυτή. Ακόμη χρησιμοποιώντας και σχετικό παράδειγμα δείχνουμε πως συνδέεται η παραγωγικότητα με την ανταγωνιστικότητα..

Στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού (Ορισμός - έννοια - Οργανωτική Δομή - Αρμοδιότητες - Γενικοί στόχοι). Για να γίνουν περισσότερο κατανοητές οι αρμοδιότητες της επιτροπής ανταγωνισμού παραθέτουμε στο ίδιο κεφάλαιο και ένα απαντημένο ερωτηματολόγιο με σύντομες απαντήσεις σε διάφορα θέματα που αφορούν την λειτουργία και την αποστολή της επιτροπής.

Στο 3^ο κεφάλαιο δίνεται μια καλή εικόνα της ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας παρουσιάζοντας μεταξύ των άλλων το Ελληνικό σύστημα μέτρησης της ανταγωνιστικότητας, την Πυραμίδα της ανταγωνιστικότητας και τον δείκτη ανταγωνιστικότητας της Ελληνικής οικονομίας.

Τέλος στα κεφάλαια 4^ο και 5^ο παρουσιάζουμε αντίστοιχα την ανταγωνιστικότητα στην οικονομία της γνώσης και την ανταγωνιστικότητα στην κοινωνία της πληροφορίας, για να κλείσουμε στο 6^ο κεφάλαιο με παρουσίαση πληροφοριών για το ΕΣΠΑ 2007-2013.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

**ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ
ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΟΔΗΓΟΥΝ Σ'ΑΥΤΗΝ**

1.1 ΟΡΙΣΜΟΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

Για την έννοια της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας έχουν δοθεί κατά καιρούς πολλοί και διαφορετικοί ορισμοί. Στην παρούσα εργασία, συνοπτικά, αναφέρουμε τους εξής:

- Η εθνική ανταγωνιστικότητα είναι το πλέγμα εκείνο των παραγόντων, πολιτικών και θεσμών που προσδιορίζουν το επίπεδο παραγωγικότητας μιας χώρας. Το επίπεδο της παραγωγικότητας, με τη σειρά του προσδιορίζει το διατηρήσιμο επίπεδο ευημερίας που μπορεί να απολαμβάνει μια οικονομία. Με άλλα λόγια, οι πιο ανταγωνιστικές οικονομίες μπορούν να τείνουν να είναι σε θέση να προσφέρουν υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος στους πολίτες τους. Το επίπεδο της παραγωγικότητας προσδιορίζει επίσης την απόδοση των επενδύσεων σε μια οικονομία. Καθώς οι αποδόσεις είναι οι καθοριστικοί προσδιοριστικοί παράγοντες στη μεγέθυνση των οικονομιών, μια πιο ανταγωνιστική οικονομία που είναι μια που πιθανότατα θα αναπτυχθεί ταχύτερα στο μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.
(World Economic Forum 2007: 3)
- Η ανταγωνιστικότητα των χωρών είναι το πεδίο εκείνο της οικονομικής θεωρίας που αναλύει τα στοιχεία και τις πολιτικές εκείνες που διαμορφώνουν την ικανότητα μιας χώρας να δημιουργεί και να διατηρεί ένα περιβάλλον που υποστηρίζει μεγαλύτερη παραγωγή αξίας για τις επιχειρήσεις και μεγαλύτερη ευημερία για τους πολίτες.
(Institute for Management Development 2006)
- Ανταγωνιστικότητα είναι ο βαθμός στον οποίο ένα κράτος μπορεί, υπό συνθήκες ελεύθερης και δίκαιας αγοράς, να προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα κριτήρια των διεθνών αγορών, διατηρώντας και αυξάνοντας ταυτόχρονα τα πραγματικά εισοδήματα των ανθρώπων μακροχρόνια
(OECD 1992: 237)
- Η ανταγωνιστικότητα ενέχει στοιχεία παραγωγικότητας, αποτελεσματικότητας και κερδοφορίας. Αλλά δεν είναι αυτοσκοπός ή απλός στόχος. Είναι ένα ισχυρό μέσο αύξησης του βιοτικού επιπέδου και της κοινωνικής ευημερίας-ένα εργαλείο για την επίτευξη των στόχων. Αυξάνοντας την παραγωγικότητα και την αποτελεσματικότητα στα πλαίσια της διεθνούς εξειδίκευσης, ανταγωνιστικότητα προσφέρει παγκοσμίως τη βάση για την αύξηση των εισοδημάτων κατά μη πληθωριστικό τρόπο.
(Competitiveness Advisory (Ciampi) Group, “Enhancing European Competitiveness First report to the President of the Commission, the Prime Ministers and the Heads of State, June 1995),
- Πρέπει να δούμε την ανταγωνιστικότητα ως το κύριο μέσο αύξησης του βιοτικού επιπέδου απασχόλησης των ανέργων και εξάλειψης της φτώχειας.
(Competitiveness Advisory (Ciampi) Group “ Enhancing European Competitiveness Second report to the President of the Commission, The prime Ministers and the Head of State, December 1995)
- Η ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας χώρας να πετύχει διατηρήσιμα υψηλούς ρυθμούς αύξησης του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

(World Economic Forum 1996: 19)

- Η έννοια της ανταγωνιστικότητας περιλαμβάνει τόσο την αποδοτικότητα (επίτευξη στόχων με το μικρότερο δυνατό κόστος) όσο και την αποτελεσματικότητα (επιλογή κι βαθμό επίτευξης των κατάλληλων στόχων). Αυτή η επιλογή βιομηχανικών στόχων είναι κρίσιμη. Η ανταγωνιστικότητα περιλαμβάνει τόσο τους στόχους όσο και τα μέσα για την επίτευξή τους. (Buckley, et.al.1988)
- Ανταγωνιστικότητα σημαίνει υποστήριξη των επιχειρήσεων, κλάδων, περιφερειών, χωρών ή διακρατικών περιοχών να δημιουργούν σχετικά υψηλά επίπεδα εισοδήματος και της απασχόλησης των συντελεστών τους, ενώ παραμένουν εκτεθειμένες στο διεθνή ανταγωνισμό. (OECD: 1996)
- Η ανταγωνιστικότητα αναφέρεται στην ικανότητα μιας χώρας να πετύχει τους βασικούς στόχους της οικονομικής της πολιτικής, ιδιαίτερα την αύξηση του εισοδήματος και της απασχόλησης, χωρίς να αντιμετωπίσει προβλήματα στο ισοζύγιο πληρωμών της. (Fagerberg 1996: 355)
- Η ικανότητα μιας χώρας να προσφέρει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα κριτήρια του διεθνούς ανταγωνισμού ενώ οι πολίτες της απολαμβάνουν ένα βιοτικό επίπεδο που αυξάνεται και είναι διατηρήσιμο. (Tysoh: 1992)
- Μια χώρα θεωρείται ανταγωνιστική αν πουλάει αρκετά προϊόντα και υπηρεσίες, με εισοδήματα για τους συντελεστές συμβατά με τις προσδοκίες και βλέψεις (τρέχουσες και συνεχώς μεταβαλλόμενες) της χώρας, υπό συνθήκες (μακρο-οικονομικές και κοινωνικές) που κρίνονται ως ικανοποιητικές από τους πολίτες. (Aiginger 1996:141)
- Ανταγωνιστικότητα είναι η ικανότητα μιας χώρας ή περιοχής να δημιουργεί ευημερία. (Aiginger 2006: 162)

1.2 ΕΝΝΟΙΕΣ ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.2.1 Αποτελεσματικότητα

Οι στόχοι της επιχείρησης, ενός οργανισμού, μιας οικονομίας αποτελούν τους λόγους για τη δημιουργία και τη λειτουργία αυτών. Η επίτευξη όμως αυτών αποτελεί παράλληλα τον όρο για την επιβίωσή τους. Συνεπώς, τίθεται το ζήτημα της μέτρησης του βαθμού της επίτευξης αυτών των στόχων. Το 'εργαλείο' μέτρησης του βαθμού επίτευξης αυτών των στόχων είναι η αποτελεσματικότητα. **Η αποτελεσματικότητα είναι ο βαθμός στον οποίο η επιχείρηση, ο οργανισμός, η οικονομία, πετυχαίνει τους στόχους της και εκφράζεται όπως θα δούμε με τα σχετικά παραδείγματα ως ποσοστό επί τις %.**

Για να υπολογίσουμε την αποτελεσματικότητα στην πράξη συγκρίνουμε τα αποτελέσματα που πετύχαμε σε σχέση με τα αποτελέσματα που επιδιώκουμε.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1

Στην αρχή της χρήσης η επιχείρηση 'Α' θέτει ως αρχικούς στόχους την παραγωγή 10.000 μονάδων από το προϊόν'' Π'' και ύψος ακαθαρίστων εσόδων από την πώληση αυτού 20.000 ευρώ. Στο τέλος της χρήσης διαπιστώθηκε ότι η παραγωγή του προϊόντος ' Π ' έφτασε στις 9.000 μονάδες και το ύψος ακαθαρίστων εσόδων από την πώληση αυτού στις 16.000 ευρώ .

Υπολογισμός αποτελεσματικότητας των πιο πάνω στόχων:

Α) Όσον αφορά την παραγωγή του προϊόντος 'Π':

Αποτελεσματικότητα=Επιτευχθείσες μονάδες / Επιδιωκόμενες μονάδες *100=

=9000/10.000*100=90%

Β) Όσον αφορά τα ακαθάριστα έσοδα:

Αρχικός στόχος Επιτευχθέν αποτέλεσμα

20.000	16.000
100	X;

$X = 16.000 \times 100 / 20.000 = 80 \%$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2

Η χώρα 'Α' έθεσε στην αρχή ενός έτους ως αρχικό στόχο την παραγωγή 5.000.000 μονάδων προϊόντος Α. Στο τέλος του έτους η παραγωγή του προϊόντος αυτού έφτασε τις 4.000.000 μονάδες.

Υπολογισμός αποτελεσματικότητας του στόχου:

Αρχικός στόχος επίτευξη στόχου

5.000.000	4.000.000
-----------	-----------

100	X;
-----	----

$X = 80\%$

1.2.2. ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ένα άλλο μέγεθος συναφές με την αποτελεσματικότητα είναι η **αποδοτικότητα**. Η αποδοτικότητα εκφράζει τις θυσίες (το κόστος), που απαιτείται για την επίτευξη ενός αποτελέσματος. Στον αριθμητή τοποθετείτε το αποτέλεσμα (εκροή) που πραγματοποιήθηκε, ενώ στον παρονομαστή το κόστος ή οι θυσίες (εισροή) που απαιτούνται για την πραγματοποίηση του συγκεκριμένου αποτελέσματος.

Αποδοτικότητα = Αποτέλεσμα (Εκροές π.χ.1000 τελικά προϊόντα) / Πραγματοποιηθέν κόστος (Εισροές π.χ. κεφάλαια)

Η έννοια της αποδοτικότητας στην Ελλάδα έχει ταυτιστεί με την έννοια της οικονομικής αποδοτικότητας. **Οικονομική αποδοτικότητα** είναι ο λόγος του οικονομικού αποτελέσματος (κέρδος ή ζημία) στο τέλος της χρήσης (έτος,εξάμηνο,μήνας,εβδομάδα) προς το κεφάλαιο που χρησιμοποιήθηκε.

Οικονομική Αποδοτικότητα = Καθαρό κέρδος ή ζημία / Χρησιμοποιηθέντα κεφάλαια

1.2.3 Η ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η αποδοτικότητα είναι στενά συνδεδεμένη με την **παραγωγικότητα**. Ο μαθηματικός τύπος που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της παραγωγικότητας είναι ίδιος με εκείνον της αποδοτικότητας. Η μόνη διαφορά είναι ότι με την αποδοτικότητα μετράμε αξίες και χρηματικά μεγέθη, ενώ με την παραγωγικότητα μετράμε ποσότητες προϊόντων σε σχέση με τον αριθμό εργατών ή τον τεχνολογικό εξοπλισμό. Πιο συγκεκριμένα, όταν μετράμε τον αριθμό των μονάδων των τελικών προϊόντων που παράχθηκαν προς τον αριθμό των εργαζομένων ή τον αριθμό των ωρών που απασχολήθηκαν (εργατοώρες) κάνουμε λόγο για την παραγωγικότητα της εργασίας

Παραγωγικότητα εργασίας= Τελικά προϊόντα (π.χ.5.000 μονάδες)/Αριθμός εργατών (π.χ.50) ή εργατοωρών (π.χ.50x8=400)

Για παράδειγμα αν τα τελικά προϊόντα στο τέλος μιας εργάσιμης ημέρας είναι 5.000 μονάδες, για τις οποίες εργάστηκαν 50 εργάτες, τότε η παραγωγικότητα είναι :

$5.000 / 50=100$. Αν την επόμενη ημέρα παραχθούν 5.100 μονάδες, η παραγωγικότητα θα είναι $5.100:50=102$, παρουσιάζοντας μια αύξηση κατά 2% .

Εκτός από την παραγωγικότητα της εργασίας, μπορούμε να υπολογίζουμε την παραγωγικότητα και των άλλων συντελεστών παραγωγής, όπως είναι οι μηχανές και οι πρώτες ύλες . Ο γενικός τύπος της παραγωγικότητας, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε συντελεστή παραγωγής , δίνεται από την παρακάτω σχέση :

Παραγωγικότητα = Τελικά προϊόντα ή υπηρεσίες / Παραγωγικά μέσα που χρησιμοποιήθηκαν .

Πολλές φορές τίθεται το ερώτημα σχετικά με το πώς μπορούμε να μετρήσουμε την παραγωγικότητα στον τομέα των υπηρεσιών . Αρκεί να δώσουμε ένα απλό παράδειγμα για να αποδείξουμε ότι τα πάντα είναι δυνατόν να μετρηθούν και να υπολογισθούν .Για παράδειγμα , η παραγωγικότητα ενός νοσοκομείου που εφημερεύει είναι ο λόγος των εκτάκτων περιστατικών προς τον αριθμό των ιατρών που προσφέρουν τις υπηρεσίες τους . Αντίστοιχα, η παραγωγικότητα των τηλεφωνητών του ΟΤΕ είναι ο λόγος των τηλεφωνικών κλήσεων που απαντήθηκαν προς τον αριθμό των τηλεφωνητών ή τον αριθμό των τηλεφώνων που χρησιμοποιήθηκαν (παραγωγικότητα μηχανών).

Εκείνο που αξίζει να υπογραμμίσουμε είναι ότι η υψηλή παραγωγικότητα δεν συμβαδίζει αναγκαστικά με την αποτελεσματικότητα . Για παράδειγμα , μια επιχείρηση που έχει πετύχει τον επιθυμητό βαθμό παραγωγικότητας , παράγοντας 1.000 προϊόντα / ημέρα δεν είναι σίγουρο ότι μπορεί να πουλήσει στην αγορά τις μονάδες αυτές. Πολλές φορές γίνεται λόγος για την παραγωγικότητα της Ελλάδας σε σχέση με τη μέση παραγωγικότητα των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή την Παραγωγικότητα των χωρών του Νότου ή της λεκάνης της Μεσογείου .

Η παραγωγικότητα μπορεί να μετρηθεί σε σχέση με ένα συντελεστή (π.χ.πρώτες ύλες) ή με περισσότερους (εργασία , πρώτες ύλες). Επίσης μπορεί να μετρηθεί για το σύνολο ενός παραγωγικού κλάδου ή μιας χώρας . Στο πλαίσιο μιας χώρας , παραγωγικότητα εργασίας είναι η σχέση μεταξύ του συνόλου των παραχθέντων προϊόντων ή υπηρεσιών σε μία δεδομένη χρονική περίοδο και του συνόλου των εργατοωρών εργασίας που δαπανήθηκαν για την παραγωγή τους. Σήμερα σε εθνικό, αλλά και παγκόσμιο επίπεδο αναφερόμαστε πολύ συχνά στην παραγωγικότητα και δεν θα ήταν υπερβολή ο ισχυρισμός ότι όλα τα προβλήματα της οικονομίας οφείλονται στην χαμηλή παραγωγικότητα , ιδιαίτερα της ‘εργασίας, η οποία έχει περισσότερα περιθώρια αύξησης της απόδοσης της κάτω από την επίδραση των συνεχών τεχνολογικών αλλαγών.

Η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας επιτυγχάνεται **με την καλύτερη οργάνωση της , με τη βελτίωση του επιπέδου των εργαζομένων και βέβαια με τα κατάλληλα κίνητρα προς τους εργαζομένους** . Ισχυρά κίνητρα είναι η καλύτερη αμοιβή , το κλίμα σιγουριάς για την εργασία του , οι καλές συνθήκες εργασίας και ό,τι άλλο ενισχύει την ύπαρξη αξιοκρατικών και συμμετοχικών διαδικασιών στη βάση της φιλοσοφίας ότι η παραγωγή είναι συλλογική διαδικασία.

Η επιχείρηση όμως υπάρχει, για να ικανοποιεί τα συμφέροντα όλων των ομάδων που συνδέονται με αυτήν. Συνεπώς, τα κριτήρια μέτρησης της αποτελεσματικότητας αντιστοιχούν στην ικανοποίηση κάθε ομάδας. Για τους μετόχους κριτήριο συνήθως είναι η οικονομική αποδοτικότητα των κεφαλαίων, για τους εργαζομένους το επίπεδο εισοδήματος , η ικανοποίηση κοινωνικών-ψυχολογικών αναγκών , οι συνθήκες εργασίας κ.τ.λ , για τους πελάτες η ποιότητα,οι τιμές και η εξυπηρέτηση,για το κράτος η φορολογική συνέπεια και ο σεβασμός των νόμων κ.τ.λ , για την κοινότητα η δημιουργία θέσεων απασχόλησης , προστασία του περιβάλλοντος κ.τ.λ. .

Όπως προκύπτει,οι έννοιες της παραγωγικότητας , της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας συνδέεται άμεσα με την επιβίωση και την επιτυχία των επιχειρήσεων (ή οργανισμών).

Συνδέεται επίσης άμεσα με τη βασική οικονομική αρχή , πράγμα που σημαίνει ότι οι άνθρωποι και οι οργανώσεις επιδιώκουν την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος με τις μικρότερες δυνατές θυσίες (κόστος).

Για την καλύτερη κατανόηση του τρόπου υπολογισμού της παραγωγικότητας εργασίας και της οικονομικής αποδοτικότητας παραθέτουμε τα παρακάτω παραδείγματα

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 1^{ΟΝ}

Μια επιχείρηση το Μάρτιο παρήγαγε 12.000 μονάδες προϊόντος χρησιμοποιώντας 10 εργάτες . Τον Απρίλιο παρήγαγε 9.600 μονάδες προϊόντος με άγνωστο αριθμό εργατών . Τον Απρίλιο η παραγωγικότητα ήταν 1.200 . Το αποτέλεσμα του Απριλίου από άποψη παραγωγικότητας ήταν καλύτερο ή χειρότερο;

1) Παραγωγικότητα Εργασίας = Ποσότητα παραγωγής / Αριθμός εργαζομένων
Παραγωγικότητα Μαρτίου =12.000/10=1.200,άρα η παραγωγικότητα Μαρτίου ήταν 1.200 μονάδες .

2) Τον Απρίλιο η επιχείρηση παρήγαγε λιγότερες μονάδες , δηλαδή 9.600 , όμως είχε την ίδια παραγωγικότητα ,δηλαδή 1.200 μονάδες , αλλά λιγότερους εργάτες , δηλαδή $9.600/\chi=1.200 \quad \chi=8$

Άρα , η επιχείρηση από άποψη παραγωγικότητας πέτυχε το ίδιο αποτέλεσμα και θα είχε το ίδιο αποτέλεσμα και ως προς τον όγκο παραγωγής , αν χρησιμοποιούσε 2 εργάτες ακόμη .

	Απρίλιος		Μάρτιος
Δηλαδή	8 χ 1.200=	9.600	10 χ 1.200= 12.000
	+ 2 χ 1.200=	2.400	
	---	-----	
	10	12.000	

Αν πετύχαινε την παραγωγή του Απριλίου με τους ίδιους (10) εργάτες, τότε θα είχε χειρότερη παραγωγικότητα, δηλαδή : $9.600/10=9.600$

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ 2^{ΟΝ} Η εταιρεία καλλυντικών <<ΕΡΣΗ>> παρουσίασε κατά το 2009 τζίρο 150.000 ευρώ . Το συνολικό κόστος ανήλθε σε 80.000 ευρώ . Τα χρηματικά κεφάλαια που έχουν επενδυθεί στην επιχείρηση είναι 50.000 ευρώ. Να υπολογίσετε την οικονομική αποδοτικότητα της επιχείρησης για το 2009.

Οικονομική αποδοτικότητα = Καθαρό κέρδος ή ζημία / Χρησιμοποιηθέντα κεφάλαια

Καθαρό κέρδος = Έσοδα – Έξοδα = 150.000 – 80.000 = 70.000 Άρα οικονομική αποδοτικότητα = $70.000/50.000=1,4*100=140$ άρα αύξηση 40%

1.2.4 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η επιχειρηματικότητα είναι μια έννοια με ευρύ περιεχόμενο, με συνέπεια ο επιχειρηματίας ο οποίος κατά κύριο λόγο την ασκεί, να ενσωματώνει πολλές και διαφορετικές δραστηριότητες έτσι ώστε να είναι δύσκολο να δώσουμε το πλήρες περιεχόμενο του ρόλου του. Στην οικονομική θεωρία η επιχειρηματικότητα θεωρείται ως ο τέταρτος συντελεστής της παραγωγής μετά την εργασία, το έδαφος και το κεφάλαιο.

Ο όρος επιχειρηματικότητα προέρχεται από το <<επιχειρώ >> δηλαδή κάνω κάτι καινούργιο, δημιουργώ-καινοτομώ χωρίς βεβαιότητα για το τελικό αποτέλεσμα της προσπάθειας. Το τυπικό αυτό περίγραμμα προσδιορίζει και οριοθετεί τη δράση ενός επιχειρηματία που αποσκοπεί συνήθως στη δημιουργία και ανάπτυξη της επιχείρησης με στόχο το κέρδος.

Ο επιχειρηματίας δραστηριοποιείται και λειτουργεί στο χώρο που λέγεται αγορά. Η αγορά χωρίζεται σε δύο επιμέρους αγορές:

(α) Στην αγορά των παραγωγικών συντελεστών, που πουλιούνται αγοράζονται τα μέσα για να ιδρυθεί και να λειτουργήσει η επιχείρηση(πρώτες ύλες,μηχανήματα,κτλ) και

(β) Στην αγορά των προϊόντων ή υπηρεσιών, όπου πουλιούνται και αγοράζονται τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες που θα παράγει η επιχείρηση.

Ο επιχειρηματίας αγοράζοντας ή νοικιάζοντας τα μέσα για να ιδρύσει και να λειτουργήσει την επιχείρησή του στην αγορά των παραγωγικών συντελεστών και πουλώντας αυτό που παράγει η επιχείρηση στην αγορά προϊόντων και υπηρεσιών, εκτελεί πολύ χρήσιμες και αναντικατάστατες λειτουργίες για τον εαυτό του και το σύνολο.

Περιγράφοντας την επιχειρηματικότητα μέσω των δραστηριοτήτων του επιχειρηματία που την υλοποιεί, θα λέγαμε ότι ο επιχειρηματίας

(α) Παίρνει αποφάσεις και αναλαμβάνει κινδύνους που πηγάζουν από την αβεβαιότητα που χαρακτηρίζει την πραγματική οικονομική ζωή.

(β) Οργανώνει κατά άριστο τρόπο τους συντελεστές της παραγωγής και τους συντονίζει, ώστε να επιτευχθεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα.

(γ) Χρησιμοποιεί τις καινοτομίες και μιμείται δημιουργικά κάθε πρωτοποριακή επιχειρηματική πρωτοβουλία.

(δ) Διαβλέπει, αναγνωρίζει και αξιοποιεί τις ευκαιρίες κέρδους που δημιουργούνται στην αγορά, η οποία συνήθως λειτουργεί με ατέλειες. Εξάλλου στην οικονομική ζωή, όπως εμπειρικά αποδεικνύεται, δημιουργούνται ανισοροπίες τιμών και ποσοτήτων των αγαθών και των παραγωγικών συντελεστών, μέσα από τις οποίες απορρέουν περιπτώσεις κέρδους.

(ε) Η επιχειρηματικότητα μπορεί να ασκηθεί συνδυάζοντας όλες τις παραπάνω δραστηριότητες,

1.2.5 ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΜΕ ΤΗΝ

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μία επιχείρηση, ένας οργανισμός, μια οικονομία για να επιβιώσουν και να αναπτυχθούν πρέπει ασφαλώς να είναι ανταγωνιστικές. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες τους να προτιμώνται από τους καταναλωτές έναντι άλλων ανταγωνιστικών (επιχειρήσεων, οργανισμών, οικονομιών).

Για να συμβεί αυτό πρέπει τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που προσφέρονται από αυτές να έχουν **τον καλύτερο συνδυασμό ποιότητας και τιμής** από εκείνων που προσφέρουν οι ανταγωνιστές.

Για να γίνουν πραγματικότητα τα πιο πάνω, πρέπει να αυξηθεί ο βαθμός παραγωγικότητας της εργασίας κατά κύριο λόγο μέσα σε κάθε επιχείρηση ή οργανισμό και κατά συνέπεια η παραγωγικότητα της οικονομίας της χώρας. Αυτό θα επιτευχθεί :

α) με την είσοδο σύγχρονης τεχνολογίας

β) με μεγαλύτερο και αποδοτικότερο καταμερισμό της εργασίας στον τομέα παραγωγής

γ) με τα κατάλληλα κίνητρα (όπως αναφέραμε πιο πριν)

Όλα αυτά θα έχουν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της ποιότητας των παραγομένων προϊόντων, καθώς και τη μείωση του ανά μονάδα παραγομένου προϊόντος κόστος (ATC).

Για να γίνουν κατανοητά όλα αυτά παραθέτουμε το εξής παράδειγμα. Μια επιχείρηση παράγει το προϊόν <<Π >> με μέσο κόστος (ATC) 5 χρηματικές μονάδες. Η τιμή πώλησης του προϊόντος αυτού έστω ότι είναι 8 χρηματικές μονάδες . Συνεπώς , υπάρχει περιθώριο κέρδους 3 ευρώ . Αν η επιχείρηση καταφέρει και βελτιώσει – αυξήσει το βαθμό παραγωγικότητας , τότε ασφαλώς θα μειωθεί το ATC σε π.χ. 4 χρηματικές μονάδες . Άρα τώρα το περιθώριο κέρδους αυξάνεται στις 5 χρηματικές μονάδες (ceteris paribus) – η τιμή πώλησης . Συνεπώς η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα , αυξάνοντας το περιθώριο κέρδους να γίνει ανταγωνιστική προσφέροντας το προϊόν της σε 7 χρηματικές μονάδες κερδίζοντας τώρα 4 χρηματικές μονάδες , οι οποίες είναι περισσότερες από τις 3 που ίσχυαν πριν τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Για να μπορέσει όμως να γίνει ανταγωνιστική και στο σκέλος της ποιότητας του προϊόντος έναντι των άλλων ανταγωνιστικών πρέπει να διαθέτει ένα μέρος από τα επιπλέον κέρδη που δημιουργήθηκαν με την αύξηση της παραγωγικότητας για την είσοδο ακόμη πιο βελτιωμένης τεχνολογίας , η οποία θα οδηγήσει σε περαιτέρω βελτίωση της ποιότητας αυτού του παραγομένου προϊόντος . Έτσι λοιπόν βλέπουμε ότι η αύξηση της παραγωγικότητας οδηγεί σε αυξημένη ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης αλλά και εν γένει της όλης οικονομίας έναντι των υπολοίπων ανταγωνιστών (επιχειρήσεων και χωρών).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ - ΕΝΝΟΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι το όργανο , το οποίο έχει ως αρμοδιότητα την εφαρμογή του ν.703/77 «Περί Ελέγχου των Μονοπωλίων και Ολιγοπωλίων και Προστασίας του Ελευθέρου Ανταγωνισμού >> .

Με τον ν. 2296/95¹ Επιτροπή Ανταγωνισμού απέκτησε τη μορφή ανεξάρτητης αρχής με διοικητική αυτοτέλεια , ενώ με το ν.2837/2000 , απέκτησε και οικονομική αυτοτέλεια . Τέλος, με το ν.3373/2005 η Επιτροπή Ανταγωνισμού απέκτησε διακεκριμένη νομική προσωπικότητα που της επιτρέπει να παρίσταται αυτοτελώς σε κάθε είδους δίκες που έχουν αντικείμενο πράξεις ή παραλήψεις, ενώ παράλληλα της αναγνωρίστηκε αρμοδιότητα κανινιστικής παρέμβασης σε κλάδους της οικονομίας(άρθρο 5 ν.703/77). Επί πλέον διευρύνθησαν οι ελεγκτικές της εξουσίες όπως διευρύνθηκαν και οι αρμοδιότητες της στην εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων ανταγωνισμού , σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού 1/2003 .

2.2 ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η οργανωτική δομή της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (Γ.Δ.Α.) βάσει των διατάξεων του Π.Δ. 31/2006 (ΦΕΚ 29^Α/2006) << Οργανισμός της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Επιτροπής Ανταγωνισμού >> είναι η κάτωθι :

Οι οργανικές μονάδες της Επιτροπής Ανταγωνισμού διαχωρίζονται στις

- (α) Υπηρεσίες Προέδρου και
- (β) Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού.

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Υπηρεσίες Προέδρου

Οι υπηρεσίες Προέδρου απαρτίζονται από (3) Γραφεία που υπάγονται απ ευθείας στον Πρόεδρο της Επιτροπής .

Γραφείο Προέδρου

Αρμόδιο κυρίως για την γραμματειακή και διοικητική υποστήριξη και υλοποίηση προγραμμάτων δημοσίων σχέσεων.

Γραφείο Γραμματέων Επιτροπής Ανταγωνισμού

Αρμόδιο κυρίως για την γραμματειακή υποστήριξη της Επιτροπής Ανταγωνισμού .

Γραφείο Νομικής Υποστήριξης

Αρμόδιο για την δικαστική και εξωδικαστική εκπροσώπηση, τη νομική υποστήριξη των πράξεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού και τη δικαστική υπεράσπιση και νομική υποστήριξη των μελών της Επιτροπής και του προσωπικού.

Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού

Η Γενική Διεύθυνση της Επιτροπής Ανταγωνισμού απαρτίζεται από τέσσερις (4) Διευθύνσεις και ένα (1) αυτοτελές Τμήμα

Α και Β Διευθύνσεις Εφαρμογής

Αρμόδιες κυρίως για τον έλεγχο επιχειρηματικών πρακτικών και συγκεντρώσεων επιχειρήσεων καθώς και των υποθέσεων που παραπέμπονται στη Επιτροπή Ανταγωνισμού

από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο εφαρμογής κοινοτικών κανονισμών , κατόπιν καταγγελιών και γνωστοποιήσεων ή αυτεπαγγέλτων ελέγχων .

Η Α Διεύθυνση Εφαρμογής ασχολείται ειδικότερα με τις αγορές προϊόντων ενώ η Β διεύθυνση Εφαρμογής με αυτές των υπηρεσιών .

, τις Διευθύνσεις και τα Τμήματα της Γενικής Διεύθυνσης .

Διεύθυνση Διοικητικής- Οικονομικής Υποστήριξης

Αρμόδια κυρίως για τον σχεδιασμό και την υποστήριξη εφαρμογής όλων των οικονομικών , διαχειριστικών και διοικητικών διαδικασιών που απαιτούνται για τη λειτουργία της Επιτροπής Ανταγωνισμού .

Τμήμα Μελετών και Διαχείρισης Πληροφοριών

Αρμόδιο κυρίως για την εκπόνηση και επίβλεψη μελετών σε κάδους της οικονομίας , για την ανάπτυξη βάσης δεδομένων για την παρακολούθηση της αγοράς και του ανταγωνισμού.

2.3 Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η εσωτερική λειτουργία της και ο τρόπος διαχείρισης των πόρων της ρυθμίζονται από τον **Κανονισμό Λειτουργίας και Διαχείρισης**.

Ειδικότερα , η Επιτροπή Ανταγωνισμού έχει τις εξής αρμοδιότητες :

Διαπιστώνει την ύπαρξη συμπράξεων επιχειρήσεων που έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ,1 ν.703/77.

Αποφασίζει την απαλλαγή συμπράξεων που περιορίζουν τον ανταγωνισμό, αλλά έχουν θετικά οικονομικά αποτελέσματα , είναι προς όφελος του καταναλωτή , δεν δημιουργούν προϋποθέσεις κατάργησης του ανταγωνισμού και δεν δεσμεύουν υπέρμετρα τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 1 παρ. 3 ν. 703/77

Διαπιστώνει την καταχρηστική συμπεριφορά επιχειρήσεων με δεσπόζουσα θέση στην αγορά κατά εφαρμογή του αρθρου 2 ν,703/77.

Διαπιστώνει την καταχρηστική εκμετάλλευση, από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις , της σχέσης οικονομικής εξάρτησης στην οποία βρίσκεται προς αυτήν ή αυτές μία επιχείρηση, η οποία κατέχει θέση πελάτη ή προμηθευτή, ακόμη και προς ένα ορισμένο είδος προϊόντων ή υπηρεσιών και δεν διαθέτει ισοδύναμη εναλλακτική λύση, κατά εφαρμογή του άρθρου 2α ν. 703 /77 . **Ελέγχει** προληπτικά την επίδραση στον ανταγωνισμό συγκεντώσεων επιχειρήσεων κατά τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4-4στ ν.703/77

Επιβάλλει κυρώσεις σε περιπτώσεις παράβασης των διατάξεων του ν. 703 /77

Λαμβάνει ασφαλιστικά μέτρα , όταν πιθανολογείται παράβαση των άρθρων 1, 2 , 2^α και 5 ν. 703 /77 .

Εξετάζει μετά από αίτημα του Υπουργού Ανάπτυξης ή αυτεπάγγελα συγκεκριμένο κλάδο της ελληνικής οικονομίας και , εφόσον διαπιστώσει ότι στο συγκεκριμένο κλάδο δεν υπάρχουν συνθήκες αποτελεσματικού ανταγωνισμού ,

μπορεί με αιτιολογημένη απόφασή της, να λάβει κάθε απολύτως αναγκαίο κανονιστικό μέτρο που αφορά τη διάρθρωση της αγοράς και αποσκοπεί στη δημιουργία συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού .

Γνωμοδοτεί επί θεμάτων ανταγωνισμού όταν της ζητηθεί από τον Υπουργό Ανάπτυξης ή οποιονδήποτε άλλο αρμόδιο Υπουργό ή από ενώσεις επιμελητηρίων, βιομηχανικών και εμπορικόν συλλόγων.

Εφαρμόζει τις διατάξεις των άρθρων 81 και 82 της Συνθ. ΕΚ

Συνεργάζεται στενά με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τις άλλες αρχές Ανταγωνισμού των άλλων Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας του ανταγωνισμού .

Παρακολουθεί την εκτέλεση των αποφάσεων της Επιτροπής Ανταγωνισμού , των υπουργικών αποφάσεων και των δικαστικών αποφάσεων που εκδίδονται στις περιπτώσεις της κοινοτικής νομοθεσίας.

2.4 ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού (Ε.Α.) είναι **θεματοφύλακας** της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς και εγγυάται την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού .

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού ως ανεξάρτητη αρχή και έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Διατήρηση ή αποκατάσταση της υγιούς ανταγωνιστικής δομής της αγοράς
- Προστασία των συμφερόντων του καταναλωτή
- Οικονομική ανάπτυξη

Μ Ε Σ Α

- Καταπολέμηση των πρακτικών που περιορίζουν ή νοθεύουν τον ανταγωνισμό και καταλήγουν σε βλάβη των καταναλωτών
- Καταπολέμηση των φραγμών εισόδου στην αγορά , η οποία πρέπει να είναι ελεύθερη και ανοιχτή για όλες τις επιχειρήσεις

Ο Ρ Ο Ι

- Συνεργασία και κοινά πρότυπα με τις άλλες Ευρωπαϊκές Αρχές Ανταγωνισμού και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή .

2.5 ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ , ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ Η ΜΗ ΤΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ.

1. Τι σημαίνει ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού είναι Ανεξάρτητη Διοικητική Αρχή;

- Έχει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια και εποπτεύεται από τον Υπουργό Ανάπτυξης
- Τα μέλη της απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας και κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους δεσμεύονται μόνο από το νόμο και τη συνείδηση τους.

2. Ποιος νομιμοποιείται να υποβάλλει Καταγγελία για παράβαση της Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας;

- Φυσικά Πρόσωπα
- Νομικά Πρόσωπα

Οι ανωτέρω έχουν δικαίωμα καταγγελίας για παραβάσεις του ν. 703 / 77 << περί Ελέγχου Μονοπωλίων και Ολιγοπωλίων και Προστασίας του Ελευθέρου Ανταγωνισμού >> και των άρθρων 81 και 82 της συνθ. ΕΚ

3 Πως υποβάλλεται επίσημη καταγγελία;

Γραπτώς σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή από τον καταγγέλλοντα με τη συμπλήρωση ειδικού εντύπου , το οποίο είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί από

- Την ιστοσελίδα της Επιτροπής Ανταγωνισμού
- Τα Γραφεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

4. Τι πρέπει να περιέχει μία επίσημη καταγγελία ;

- Πραγματικά περιστατικά και σχετικά ικανά αποδεικτικά στοιχεία
- Λόγοι που στοιχειοθετούν την παράβαση

5. Εάν υποβληθεί καταγγελία εναντίον συγκεκριμένης επιχείρησης,η καταγγελλόμενη θα ενημερωθεί;

Η υποβολή μιας καταγγελίας δεν σημαίνει αυτόματα ότι η Επιτροπή θα προχωρήσει στην εξέταση της υπόθεσης, Απαιτείται:

Να εμπίπτει στα κριτήρια ελέγχου και κρίσεως των υποθέσεων

. Εξέταση από την Γενική Διεύθυνση της καταγγελίας για διαπίστωση κατά πόσο στοιχειοθετείτε παράβαση .

.Επικοινωνία της Γενικής Διεύθυνσης με την καταγγελλόμενη επιχείρηση και με τυχόν άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά για συλλογή στοιχείων και πληροφοριών.

Αντίγραφα καταγγελιών και αιτήσεων ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να λαμβάνει η επιχείρηση κατά της οποίας στρέφονται οι καταγγελίες ή οι αιτήσεις και πριν από την ολοκλήρωση σχετικής εισήγησης.

6. Πως διαπιστώνεται η ύπαρξη παράβασης βάσει των αναφερομένων στη καταγγελία στοιχείων – πρακτικών;

Για τη διεξαγωγή της έρευνας η Γενική Διεύθυνση δύναται να προβεί σε μια σειρά ενεργειών, κατόπιν εντολής του Προέδρου της Επιτροπής Ανταγωνισμού, όπως :

Επιτόπου επισκέψεις στα γραφεία των επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων.

Επιτόπου αιφνίδιες έρευνες και ελέγχους στους ανωτέρω χώρους , τα μεταφορικά μέσα των επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων καθώς και στις κατοικίες των επιχειρηματιών ή του προσωπικού των επιχειρήσεων ή των ενώσεων επιχειρήσεων , υπό τις προϋποθέσεις που τάσσει ο νόμος.

Αποστολή ερωτηματολογίων σε άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενες επιχειρήσεις αλλά και σε φορείς της αγοράς .

Έλεγχος και λήψη αποφάσεων κάθε είδους και κατηγορίας βιβλίων , στοιχείων και λοιπών εγγράφων ανεξαρτήτως της μορφής και τόπου αποθήκευσής τους .

Λήψη ένορκων ή ανωμοτί καταθέσεων και απαίτηση από αντιπρόσωπο ή μέλος του προσωπικού της επιχείρησης ή της ένωσης των επιχειρήσεων , επεξηγήσεων για τα γεγονότα ή τα έγγραφα που σχετίζονται με το αντικείμενο και το σκοπό του ελέγχου .

Με την ολοκλήρωση της έρευνας , συντάσσεται σχετική εισήγηση, η οποία υποβάλλεται στην Επιτροπή και η οποία είναι το αρμόδιο όργανο που θα αποφασίσει κατά πόσο στοιχειοθετείται παράβαση . Η απόφαση της Επιτροπής εκδίδεται μετά από διάσκεψη , εντός τριάντα (30) ημερών από την τελευταία διάσκεψη.

7. Πως καθορίζεται το ύψος του προστίμου που επιβάλλει η Επιτροπή Ανταγωνισμού;

. Εάν διαπιστωθεί παράβαση το επιβαλλόμενο ή απειλούμενο πρόστιμο μπορεί να φτάνει μέχρι ποσοστού δεκαπέντε τοις εκατό (15%) των ακαθάριστων εσόδων της επιχείρησης της παρούσας ή της προηγούμενης της παράβασης χρήσης .

. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η σοβαρότητα και η διάρκεια της παράβασης.

8. Τα επιχειρηματικά απόρρητα της καταγγελλόμενης προστατεύονται;

Προβλέπεται ρητά στο νόμο , ότι ο Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής , οι υπάλληλοι της γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού και άλλοι δημόσιου υπάλληλοι που λαμβάνουν γνώση, ένεκα της θέσης του ή κατά την άσκηση των υπηρεσιακών τους καθηκόντων , απόρρητων στοιχείων επιχειρήσεων , ενώσεων επιχειρήσεων ή άλλων φυσικών ή νομικών προσώπων, **υποχρεούνται να τηρούν εξεμύθεια** για τα στοιχεία αυτά, διαφορετικά υφίστανται ποινικές διώξεις

9. Κατά την εξέταση μιας καταγγελίας εναντίον συγκεκριμένης επιχείρησης θα κληθεί η καταγγελλόμενη να παρουσιαστεί ενώπιον της Επιτροπής;

. Η καταγγελλόμενη όπως και η καταγγέλουσα επιχείρηση μπορούν να παραστούν αυτοπροσώπως , μετά ή δια πληρεξουσίου δικηγόρου , κατά τη συνεδρίαση ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού για την υποστήριξη των θέσεών τους .

Η καταγγελλόμενη επιχείρηση καλείται με έγγραφη κλήτευση εξήντα (60) ημέρες πριν από τη συζήτηση .

10. Τα δικαιώματα της καταγγελλόμενης επιχείρησης διασφαλίζονται κατά την ενώπιον της Επιτροπής διαδικασία ;

Το δικαίωμα της δίκαιης δίκης διασφαλίζεται από τη Επιτροπή Ανταγωνισμού με την δυνατότητα των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων .

- Να έχουν πρόσβαση στα στοιχεία(μη απόρρητα και απόρρητα)του φακέλου , μετά την ολοκλήρωση της εισήγησης και να συμμετέχουν στην συζήτηση της υπόθεσης , αυτοπροσώπως μετά ή δια πληρεξουσίου δικηγόρου για υποστήριξη των θέσεών τους ενώπιον της Επιτροπής Ανταγωνισμού .
- Να λάβουν το λόγο κατά τη διάρκεια της συζήτησης της υπόθεσης .
- Να προτείνουν την ένορκη εξέταση μαρτύρων κατά τη διάρκεια της συζήτησης της υπόθεσης.
- Να υποβάλουν υπομνήματα.
- Να υποβάλουν αίτηση πρόσβασης στα συνοπτικά πρακτικά που τηρούνται κατά τη διάρκεια της ακροαματικής διαδικασίας .
- Να προσβάλουν την απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών εντός εξήντα (60) ημερών από την κοινοποίησή της. Κατά των αποφάσεων του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών , επιτρέπεται αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας .

Οι αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού κοινοποιούνται με επιμέλεια της Γραμματείας της Επιτροπής Ανταγωνισμού στα εμπλεκόμενα μέρη και δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της κυβερνήσεως .

11. Είναι απαραίτητη η υποβολή καταγγελίας για να κινηθεί η Επιτροπή Ανταγωνισμού ;

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού κινείται κατόπιν:

- Καταγγελίας
- Αυτεπάγγελτα
- Αιτήματος του Υπουργού Ανάπτυξης

Συνεπώς ,ακόμη και εάν δεν υποβληθεί καταγγελία, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δύναται να προχωρήσει στη διερεύνηση παραβάσεων της νομοθεσίας .

12 . Τι γίνεται σε περίπτωση που μία επιχείρηση δεν συμμορφώνεται με την απόφαση της Επιτροπής Ανταγωνισμού;

Ο νόμος απονέμει ευρείες εξουσίες στην Επιτροπή Ανταγωνισμού, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι αποφάσεις της θα εφαρμοστούν. Η Επιτροπή μπορεί να απειλήσει με πρόστιμο ή χρηματική ποινή ή και τα δύο σε περίπτωση συνέχισης ή επανάληψης της παράβαση.

- Σε περίπτωση καταγγελίας ή αυτεπάγγελτης έρευνας , η προβλεπόμενη χρηματική ποινή ανέρχεται μέχρι το ποσό των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ , για κάθε ημέρα καθυστέρησης συμμόρφωσης προς την απόφαση και από την ημερομηνία που θα ορίσει η απόφαση.
- Σε περίπτωση ασφαλιστικών μέτρων , τα οποία λαμβάνονται αυτεπάγγελτα ή κατόπιν αίτησης του Υπουργού Ανάπτυξης , η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να απειλήσει με χρηματική ποινή μέχρι πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ , για κάθε μέρα μη συμμόρφωσης προς την απόφασή της .

13 . Η Επιτροπή μπορεί να επιδικάσει αποζημιώσεις σε πρόσωπα που ζημιώθηκαν από πράξεις οι παραλήψεις επιχειρήσεων κατά παράβαση της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού ;

Όχι. Πρόσωπα που ζημιώθηκαν από πράξεις ή παραλήψεις επιχειρήσεων κατά παράβαση της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού , μπορούν να προσφύγουν στα πολιτικά δικαστήρια για ενδεχόμενη επιδίκαση αποζημιώσεως .

14. Πως μπορεί μια επιχείρηση που μετείχε σε παράνομη σύμπραξη , να αντιμετωπισθεί με επιείκεια ;

Επιχειρήσεις οι οποίες συμβάλλουν στη διερεύνηση παραβάσεων της νομοθεσίας (πλην της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης) παρέχοντας πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με την ύπαρξη και τη λειτουργία της απαγορευμένης σύμπραξης , μπορούν να αιτηθούν την απαλλαγή από τα πρόστιμα ή τη μείωση των προστίμων που προβλέπονται .Τα Προγράμματα Επιείκειας πο εφαρμόζονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τις Εθνικές αρχές Ανταγωνισμού διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο για την αποσταθεροποίηση των απαγορευμένων συμπράξεων , δεδομένου 'τι παρέχουν κίνητρα για την καταγγελία και τον τερματισμό της μυστικής αυτής συμπεριφοράς και έτσι ενισχύουν τα μέσα εντοπισμού, καταστολής αλλά και πρόληψης των απαγορευμένων συμπράξεων. Το Ελληνικό Πρόγραμμα Επιείκειας , το οποίο θεσπίστηκε βάσει του ν.3373 /2005 , αναμένεται να επιφέρει πολύ θετικά για την ανταγωνιστική δομή της αγοράς αποτελέσματα , ενώ παράλληλα δίνει στις επιχειρήσεις την ευκαιρία να απεμπλακούν από παράνομες συμπράξεις απαλλασσόμενες από τα πρόστιμα ή με μειωμένα πρόστιμα .

15. Πότε οφείλει μια επιχείρηση να κοινοποιήσει μια συγκέντρωση;

Ο νόμος διακρίνει μεταξύ προηγούμενης γνωστοποίησης συγκέντρωσης και γνωστοποίησης συγκέντρωσης .

1) Προηγούμενη γνωστοποίηση κάθε συγκέντρωσης επιχειρήσεων πρέπει να λαμβάνει χώρα μέσα σε δέκα (10) εργάσιμες ημέρες από την σύναψη της συμφωνίας ή τη

δημοσίευση της προσφοράς ή ανταλλαγής ή την απόκτηση συμμετοχής που εξασφαλίζει τον έλεγχο της επιχείρησης .

Όταν ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση ανέρχεται στη παγκόσμια αγορά τουλάχιστο σε εκατό πενήντα εκατομμύρια (150.000.000) ευρώ .

Δύο τουλάχιστον από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις πραγματοποιούν , η κάθε μία χωριστά , συνολικό κύκλο εργασιών άνω των δεκαπέντε εκατομμυρίων (15.000.000)

ευρώ στην ελληνική αγορά .

Σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης της υποχρέωσης προς γνωστοποίηση , η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει στον καθένα από τους υπόχρεους προς γνωστοποίηση πρόστιμο ύψους τουλάχιστο δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ , το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το επτά τοις εκατό (7%) του συνολικού κύκλου εργασιών .

2) Κάθε συγκέντρωση επιχειρήσεων πρέπει να γνωστοποιείται μέσα σε ένα μήνα από την πραγματοποίησή της όταν:

Το μερίδιο αγοράς των προϊόντων ή υπηρεσιών που αφορά η συγκέντρωση , αντιπροσωπεύει στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό τμήμα αυτής τουλάχιστο το δέκα τοις εκατό (10%) του συνολικού κύκλου εργασιών, ή

Ο συνολικός κύκλος εργασιών όλων των επιχειρήσεων που μετέχουν στη συγκέντρωση ανέρχεται τουλάχιστον σε δεκαπέντε εκατομμύρια (15.000.000) ευρώ .

- Σε περίπτωση παράλειψης κοινοποίησης , η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να επιβάλλει πρόστιμο ύψους τουλάχιστον τριών χιλιάδων (3.000) ευρώ το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει το πέντε τοις εκατό (5%) το συνολικού κύκλου εργασιών της συμμετέχουσας επιχείρησης .
- Υποχρεούνται σε γνωστοποίηση τόσο σε περίπτωση προηγούμενης γνωστοποίησης συγκέντρωσης όσο και στη περίπτωση γνωστοποίησης συγκέντρωσης .
- Σε περίπτωση που η συγκέντρωση αποτελεί αντικείμενο συμφωνίας των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη συγκέντρωση η κάθε μια από αυτές .
- Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις πρόσωπα ,επιχειρήσεις ή οι ομάδες προσώπων ή επιχειρήσεων που αποκτούν έλεγχο στο σύνολο ή σε τμήματα μιας ή περισσότερων επιχειρήσεων .

16. Είναι υποχρεωμένη μία επιχείρηση να παράσχει τα στοιχεία που αιτεί η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού;

. Σε περίπτωση άρνησης, δυστροπίας ή καθυστέρησης παροχής των αιτούμενων πληροφοριών ή παροχής ανακριβών πληροφοριών , η Επιτροπή Ανταγωνισμού επιβάλλει πρόστιμο τουλάχιστον δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ με ανώτατο όριο το 1% του κύκλου εργασιών .

17. Τι επιπτώσεις έχει σε μια επιχείρηση η άρνηση ή παρεμπόδιση Ελέγχου που διεξάγεται στις εγκαταστάσεις της;

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να επιβάλει πρόστιμο από δεκαπέντε χιλιάδες (15.000) ευρώ μέχρι εκατό χιλιάδες (100.000) και να ζητήσει την συνδρομή των Εισαγγελικών αρχών .

18. Πρέπει να γνωστοποιούνται οι συμπράξεις ;

- Όλες οι συμφωνίες μεταξύ των επιχειρήσεων , όλες οι αποφάσεις των ενώσεων επιχειρήσεων και οποιαδήποτε μορφή εναρμονισμένης πρακτικής οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού πρέπει να γνωστοποιούνται από τις συμπράττουσες επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων στην Επιτροπή Ανταγωνισμού μέσα σε τριάντα (30) ημέρες από τη σύναψη ή λήψη τους.
- Σε περίπτωση παράλειψης γνωστοποίησης , επιβάλλεται πρόστιμο ύψους από δεκαπέντε χιλιάδων (15.000) ευρώ μέχρι δέκα τοις εκατό (10 %) των ακαθαρίστων εσόδων της επιχείρησης , της τρέχουσας ή προηγούμενης της παράβασης χρήσης .

19. Πως γνωστοποιείται μία σύμπραξη ;

Με την αποστολή:

- Σχετικού εντύπου γνωστοποίησης σύμπραξης (ειδικό έντυπο στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ανταγωνισμού) στην Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού εντός της καθοριζόμενης από το νόμο προθεσμίας .

20. Πως κοινοποιείται μία συγκέντρωση ;

Με την αποστολή:

- Σχετικού εντύπου γνωστοποίησης συγκέντρωσης (ειδικό έντυπο στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Ανταγωνισμού) στη Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού εντός της καθοριζόμενης από το νόμο προθεσμίας .

21. Πότε απαγορεύεται μία συγκέντρωση;

- Όταν υπόκεινται σε προηγούμενη γνωστοποίηση και μπορεί να περιορίσει σημαντικά τον ανταγωνισμό στην εθνική αγορά ή σε ένα σημαντικό τμήμα της σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των προϊόντων ή των υπηρεσιών και κυρίως με τη δημιουργία ή ενίσχυση της δεσπόζουσας θέσης .
- Συγκέντρωση που απαγορεύτηκε από την Επιτροπή Ανταγωνισμού , μπορεί να εγκριθεί με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης όταν η συγκέντρωση παρουσιάζει γενικότερα οικονομικά πλεονεκτήματα , τα οποία αντισταθμίζουν τον περιορισμό του ανταγωνισμού που θα προκύψει από την συγκεκριμένη συγκέντρωση ή κρίνεται απαραίτητη για την εξυπηρέτηση του δημόσιου και γενικότερου κοινωνικού συμφέροντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.1 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΕΣΜΑ)

Η βελτίωση της εθνικής ανταγωνιστικότητας, σύμφωνα πάντα με αυτή την προσέγγιση , είναι μια **σύνθετη, διαρκής διαδικασία** , η οποία αναφέρεται σε όλους σχεδόν τους προσδιοριστικούς παράγοντες της οικονομικής δραστηριότητας, στην κοινωνική πρόοδο και την περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση. Αρκετοί από αυτούς έχουν κατά καιρούς προβληθεί ως οι βασικότεροι για την εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας, όμως, καθένας από αυτούς, χωριστά, εξηγεί μόνο μέρος της διαδικασίας .

Κατά συνέπεια η αξιολόγησή της , συγκριτικά με άλλες χώρες ή /και της διαδικασίας βελτίωσης της ,έγκειται στη δυνατότητα δημιουργίας ενός συστήματος δεικτών που να καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα όλης αυτής της διαδικασίας συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσμάτων της χωρίς ιδιαίτερη έμφαση σε ένα δείκτη ή την αποσπασματική ερμηνεία τους .

Το Εθνικό Σύστημα Μέτρησης Ανταγωνιστικότητας (ΕΣΜΑ) συμβάλλει στην άντληση πληροφοριών για την βελτίωση ενός προσδιοριστικού παράγοντα, γεγονός που υποδηλώνει και την αποτελεσματικότητα της εφαρμοζόμενης τομεακής πολιτικής, ενώ παράλληλα, έχει στόχο να υποδείξει την υστέρηση σε κάποιον άλλο προσδιορίζοντας το <<κενό >> επίδοσης, αλλά κυρίως τη βέλτιστη πρακτική του << ανταγωνιστή >> για τη βελτίωση του σχεδιασμού της πολιτικής για την ανταγωνιστικότητα.

Αντικειμενικός στόχος είναι η διαρκής παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της πολιτικής βασισμένης στην επίτευξη αποτελεσμάτων δια της βελτίωσης των δεικτών .

Το ΕΣΜΑ χρησιμοποιεί ως αφετηρία του τον ορισμό της ανταγωνιστικότητας του **ΕΣΑΑ(ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)** και είναι δομημένο γύρω από την Πυραμίδα της ανταγωνιστικότητας . Στην καρδιά του ΕΣΜΑ βρίσκεται μια εκτεταμένη βάση δεδομένων , που παρακολουθεί σε διαχρονική και συγκριτική βάση μια σειρά επιμέρους ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών ελληνικών και διεθνών οργανισμών .Μετά τη σημαντική επέκταση και αναμόρφωση της βάσης δεδομένων και του τρόπου παρουσίασης του ΕΣΜΑ που πραγματοποιήθηκε το 22006 , το σύστημα συγκεντρώνει πλέον στοιχεία δια 220 διαφορετικούς δείκτες , επιτρέποντας τη σύγκριση της Ελλάδας με όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης , καθώς και τις δύο υποψήφιες προς ένταξη χώρες , Τουρκία και Κροατία.

3.2 Η ΠΥΡΑΜΙΔΑ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

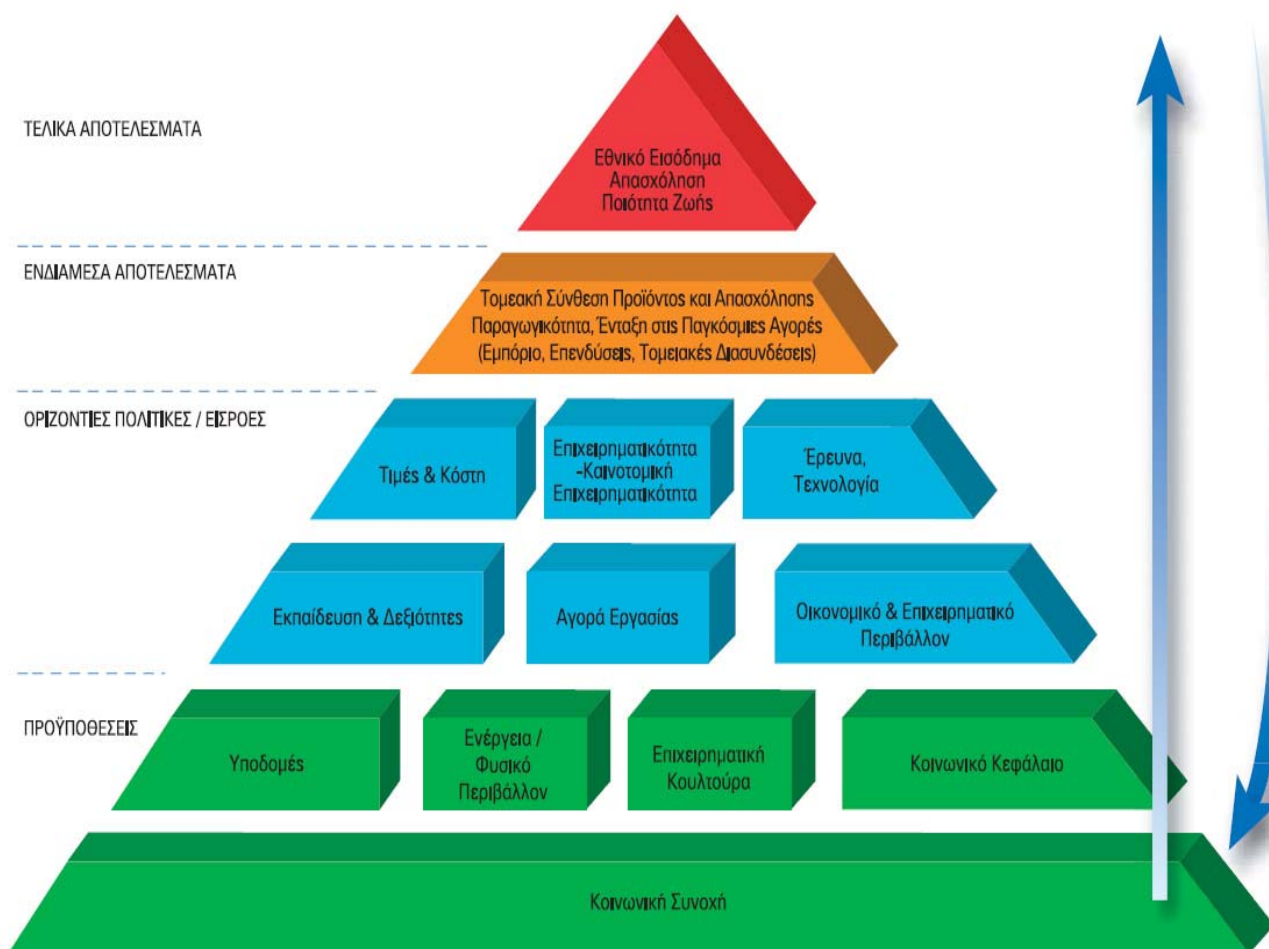
Η Πυραμίδα Ανταγωνιστικότητας παρουσιάζει την ανταγωνιστικότητα ως **δυναμική, ανατροφοδοτούμενη** διαδικασία, όπου μια σειρά από << προϋποθέσεις >> διαμορφώνουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο παρεμβαίνουν οι << οριζόντιες πολιτικές και εισροές >>, προσδιορίζοντας έτσι τα << ενδιάμεσα αποτελέσματα της ανταγωνιστικότητας >> , που με τη σειρά τους διαμορφώνουν τα τελικά αποτελέσματα σε όρους βιοτικού επιπέδου , απασχόλησης , ποιότητας ζωής κ.τ.λ. .

Προσαρμόζοντας τη σχετική διεθνή εμπειρία στις ιδιαιτερότητες των ελληνικών δεδομένων , έχει διαμορφωθεί η Πυραμίδα Ανταγωνιστικότητας (βλ.διάγραμμα 1) βάσει της οποίας οι διαστάσεις της ανταγωνιστικότητας επιμερίζονται σε **τέσσερα επίπεδα**: 1) με αφετηρία την ύπαρξη των <<βασικών προϋποθέσεων >> , 2)οι <<οριζόντιες πολιτικές και εισροές >> συμβάλλουν στην επίτευξη των 3)<< ενδιάμεσων αποτελεσμάτων >> της ανταγωνιστικότητας , τα οποία με τη σειρά τους 4) συντελούν στην ικανοποίηση των <<τελικών στόχων >> της αναπτυξιακής διαδικασίας , που δεν είναι

άλλοι από αυτούς που καταγράφει ο ορισμός της ανταγωνιστικότητας που δόθηκε παραπάνω : **βελτίωση του βιοτικού επιπέδου , απασχόληση , ποιότητα ζωής** . Τα χαμηλότερα επίπεδα της πυραμίδας με τη σειρά τους επιμερίζονται σε επιπλέον συστατικά στοιχεία , κάποια εκ των οποίων θεωρούνται (βραχυχρόνια) εξωγενή (π.χ το φυσικό περιβάλλον) και κάποια εκ των οποίων προσδιορίζονται ενδογενώς ή αποτελούν ακόμη και προϊόν συνειδητής κρατικής πολιτικής (π.χ.εκπαίδευση).

Αν και η πυραμίδα της Ανταγωνιστικότητας δεν αποτελεί το μοναδικό τρόπο σύλληψης του τρόπου συναρμογής και των στοιχείων της ανταγωνιστικότητας , εντούτοις καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα παραγόντων και συμπυκνώνει τις κυριότερες διαστάσεις της << **διεθνούς συναίνεσης** >> για την ανταγωνιστικότητα. Διαφορετικοί μελετητές βέβαια , μπορεί να εντάξουν έναν ή περισσότερους παράγοντες σε άλλες θεωρητικές κατηγορίες , ανάλογα με το υπόδειγμα που ακολουθούν .Οι αποκλίσεις αυτές είναι αναμενόμενες , αφού η πολυπλοκότητα των σχέσεων μεταξύ των επιμέρους στοιχείων είναι τέτοια ώστε να υπονομεύει τη υιοθέτηση απλών συνταγών και απλών σχέσεων αιτιότητας. Έτσι για παράδειγμα η ποιότητα του ανθρωπίνου κεφαλαίου μπορεί ταυτόχρονα να είναι και **μοχλός και αποτέλεσμα μιας ανταγωνιστικής διαδικασίας** , ενώ η σχέση μεταξύ κοινωνικής συνοχής και οικονομικής ανάπτυξης κάθε άλλο παρά μονόδρομη μπορεί να θεωρηθεί .Αναγνωρίζοντας τις αμφίδρομες εξαρτήσεις και την ύπαρξη πολλών μηχανισμών ανατροφοδότησης , το ΕΣΑΑ δε θεωρεί την πυραμίδα αυστηρά ιεραρχική , ούτε πιστεύει στη ύπαρξη αυστηρών στεγανών μεταξύ επιπέδων και επί μέρους διαστάσεων .

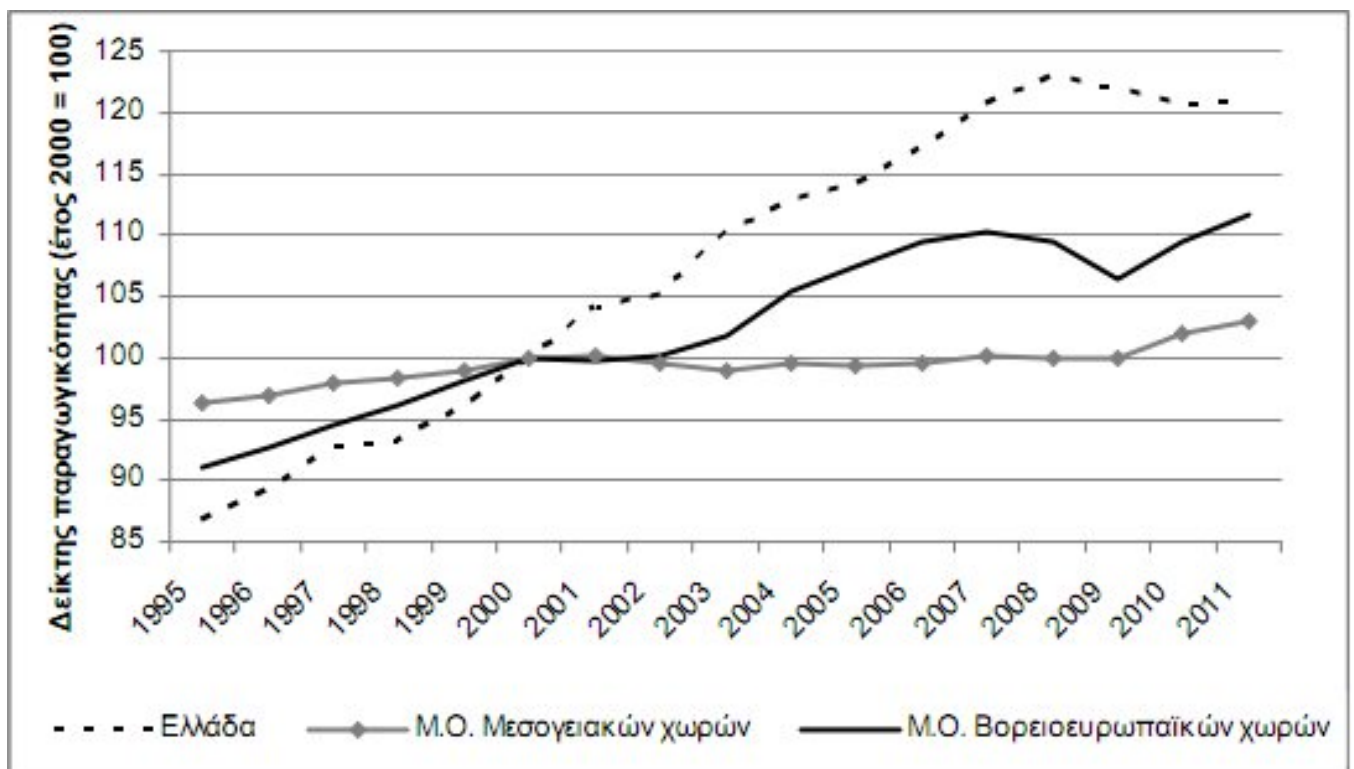
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

3.3 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα είναι οι **κρίσιμοι δείκτες** που αποτιμούν τις αναπτυξιακές δυνατότητες κάθε οικονομίας. Η παραγωγικότητα της ελληνικής οικονομίας είναι **σταθερά αυξανόμενη από το 1995** και μάλιστα σε υψηλότερα επίπεδα από αυτά των Μεσογειακών και Βόρειο Ευρωπαϊκών χωρών, ενώ ταυτόχρονα σύμφωνα με το δείκτη ανταγωνιστικότητας όπως αυτός εκφράζεται με το σχετικό δείκτη μοναδιαίου κόστους δεν παρατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις της Ελλάδας σε σχέση με τις δύο ομάδες χωρών.

Διάγραμμα 1. Δείκτης παραγωγικότητας εργασίας ανά απασχολούμενο (έτος βάσης 2000=100)

ΠΗΓΗ Eurostat

Σημείωση: Οι τιμές του δείκτη παραγωγικότητας για τις Μεσογειακές (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) και τις Βόρειο Ευρωπαϊκές (Δανία, Σουηδία, Ολλανδία) χώρες, αποτελεί στάθμιση με βάση τον αριθμό των εργαζομένων, των τιμών του δείκτη για τις χώρες αυτές.

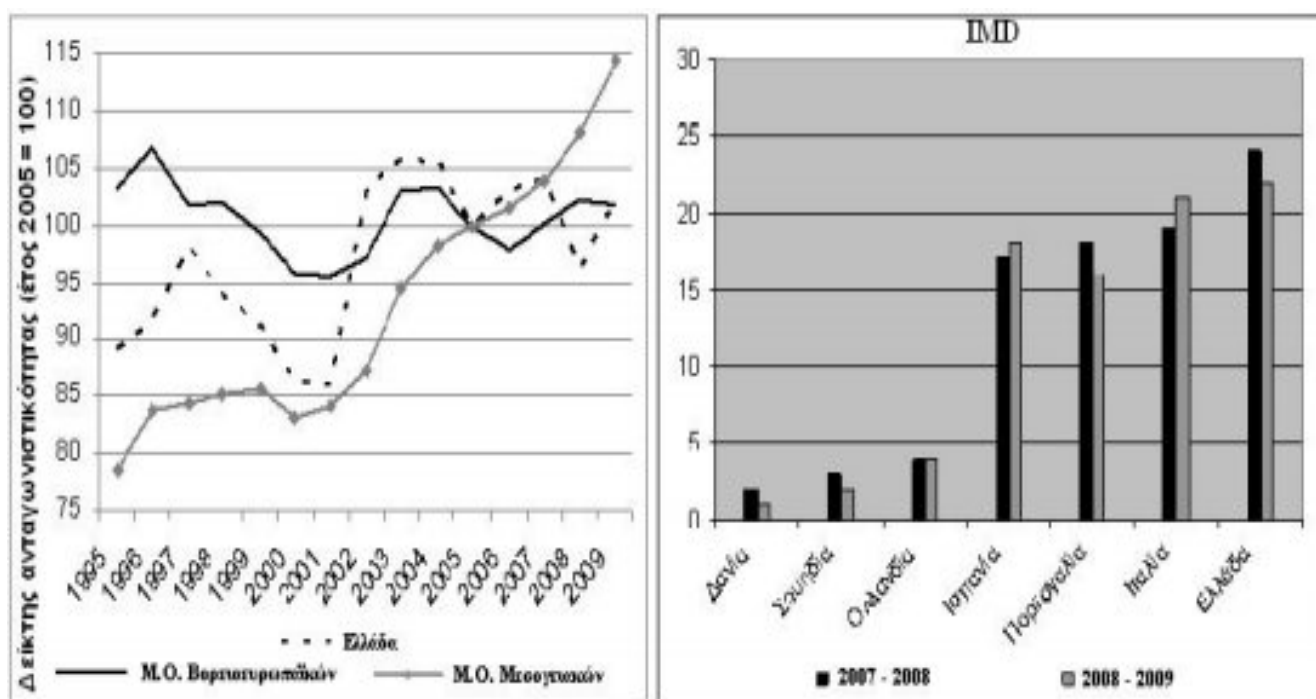
Συγκεκριμένα, η παραγωγικότητα στην Ελληνική οικονομία, από το 2000 έχει αυξηθεί σωρευτικά κατά 22%, ενώ σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Eurostat αναμένεται να κυμανθεί σε περίπου σταθερά επίπεδα τα έτη 2010 και 2011, λίγο κάτω από αυτά του 2008.

Συγκριτικά με το μέσο όρο των δεκτών παραγωγικότητας για τις Μεσογειακές και Βόρεια Ευρωπαϊκές χώρες ο δείκτης παραγωγικότητας βρίσκεται σε αρκετά υψηλότερα επίπεδα και αυξάνεται με πολύ μεγαλύτερο ρυθμό τα τελευταία χρόνια .

Ουσιαστικά, οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα απασχολούνται περισσότερες ώρες συγκριτικά με τους εργαζόμενους των Μεσογειακών και Βόρεια Ευρωπαϊκών χωρών. Με άλλα λόγια , για την Ελληνική οικονομία παρατηρείται εντατικότερη απασχόληση όσων βρίσκονται στην αγορά εργασίας .

Συνεπώς, προκύπτει μια πρώτη παραδοξότητα που αφορά την εικόνα που έχει διαμορφωθεί γενικώς , σύμφωνα με την οποία το Ελληνικό παραγωγικό σύστημα δεν είναι αρκετά αποτελεσματικό. Τα δεδομένα δεν επιβεβαιώνουν μια παρόμοια εντύπωση

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 Δείκτης ανταγωνιστικότητας σύμφωνα με τον σχετικό δείκτη μοναδιαίου εργατικού κόστους (έτος βάσης 2005=100) και κατάταξη των χωρών με βάση το συνολικό δείκτη ανταγωνιστικότητας του IMD, σε επίπεδο Ε.Ε.

ΠΗΓΗ OECD,IMD

Σημείωση :Οι τιμές του δείκτη ανταγωνιστικότητας για τις Μεσογειακές(Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) και τις Βορειο Ευρωπαϊκές(Δανία, Σουηδία, Ολλανδία) χώρες, αποτελεί στάθμιση με βάση τον αριθμό των εργαζομένων,των τιμών του δείκτη για τις χώρες αυτές.

Η ανταγωνιστικότητα είναι ο δεύτερος χώρος που αποσπά την προσοχή μας.

Ο σχετικός δείκτης μοναδιαίου εργατικού κόστους μετρά το μέσο εργατικό κόστος ανά μονάδα παραγωγένου προϊόντος και αποτελεί μια αντανάκλαση της κατάστασης ανταγωνιστικότητας. Πιο συγκεκριμένα, μια αύξηση του REER (Real Effective Exchange Rate) μιας χώρας που σχετίζεται με το μοναδιαίο κόστος εργασίας οδηγεί σε μείωση της ανταγωνιστικότητας της εν λόγω χώρας και σε επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της. Αύξηση του δείκτη μοναδιαίου κόστους σημαίνει αυξημένη συμμετοχή του κόστους εργασίας στο παραγόμενο προϊόν.

Μια αύξηση του μοναδιαίου κόστους μεγαλύτερη από την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας αποτελεί απειλή για την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Σύμφωνα με το

δείκτη μοναδιαίου κόστους, όπως έχει παραχθεί από τον OECD, παρατηρείται μεγάλη επιδείνωση του επιπέδου ανταγωνιστικότητας για τις Μεσογειακές χώρες, καθώς ο δείκτης είναι σταθερά αυξανόμενος, ενώ στις Βορεια Ευρωπαϊκές χώρες, παρατηρείται αύξηση της ανταγωνιστικότητά τους μέχρι το 2001, μείωση της μέχρι το 2004 και παρατηρείται μια άλλη αυξομείωση μέχρι το 2009 και γενικά μια πιο σταθερή κατάσταση. Για την Ελληνική οικονομία, δεν παρατηρείται σημαντικό πρόβλημα ανταγωνιστικότητας. Τη μεγάλη αύξηση της ανταγωνιστικότητας μέχρι το 2001, ακολούθησε μια περίοδος μείωσης μέχρι το 2004, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι την περίοδο 2007-2008 παρατηρήθηκε και πάλι σημαντική αύξησή της.

Προκύπτει λοιπόν μια δεύτερη παραδοξότητα, αναφορικά με την εικόνα που έχει διαμορφωθεί γενικώς για την ανταγωνιστικότητα στην Ελληνική οικονομία, με τις συνθήκες ίσως να μην είναι τόσο αρνητικές όσο παρουσιάζονται. Εκτός από τις πολύ καλές επιδόσεις του δείκτη παραγωγικότητας ανά απασχολούμενο για την Ελλάδα, συγκριτικά με τις δύο ομάδες εξεταζομένων χωρών, παρατηρείται ότι οι επιδόσεις της Ελλάδας αναφορικά με την ανταγωνιστικότητα, όπως αυτή υπολογίζεται από το σχετικό δείκτη μοναδιαίου εργατικού κόστους, δεν ακολουθούν αυτές των υπολοίπων Μεσογειακών χωρών. Οι επιδόσεις της Ελληνικής οικονομίας αποτελούν μια μέση κατάσταση μεταξύ των Βορειοευρωπαϊκών και Μεσογειακών χωρών.

Όμως υπάρχει μια δεύτερη ομάδα δεικτών μέτρησης της ανταγωνιστικότητας, που υπολογίζεται από το διεθνές ινστιτούτο IMD (INTERNATIONAL INSTITUTE FOR MANAGEMENT DEVELOPMENT) με έδρα τη Λωζάνη της Ελβετίας, το οποίο εκδίδει κάθε χρόνο την Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας, με στόχο την αποτίμηση της συνολικής ανταγωνιστικότητας. Σύμφωνα με το IMD, υπάρχουν τέσσερις (4) δείκτες ανταγωνιστικότητας (**οικονομικής, κρατικής, επιχειρηματικής και γενικής ανταγωνιστικότητας**) που συντελούν ισόποσα στη δημιουργία του συνολικού παγκόσμιου δείκτη ανταγωνιστικότητας. Με αυτό το σύστημα μέτρησης της ανταγωνιστικότητας, οι Βορειοευρωπαϊκές χώρες είναι άκρως ανταγωνιστικές, αφού βρίσκονται σταθερά στις πρώτες θέσεις της κατάταξης, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντιθέτως, οι Μεσογειακές χώρες βρίσκονται αρκετά χαμηλά στην κατάταξη, ενώ η Ελλάδα είναι πολύ χαμηλά.

Συνεπώς προκύπτει μια Τρίτη παραδοξότητα, καθώς τα αποτελέσματα της κατάταξης που λαμβάνει η Ελληνική οικονομία από το διεθνές ινστιτούτο IMD δεν συμφωνούν με τις μετρήσεις της ανταγωνιστικότητας σύμφωνα με το σχετικό δείκτη μοναδιαίου εργατικού κόστους. Αναμφισβήτητα, οι δύο δείκτες διαφέρουν ως προς τον τρόπο υπολογισμού τους, με το δείκτη του IMD να είναι πιο περιεκτικός, όμως η μέτρηση των επιμέρους δεικτών που αποτελούν τον συνολικό δείκτη του IMD ίσως δημιουργούν πιέσεις στη μέτρηση της ανταγωνιστικότητας για την Ελλάδα.

Οι παραπάνω παραδοξότητες των δύο δεικτών μέτρησης της ανταγωνιστικότητας, σε συνδυασμό με τις μετρήσεις του δείκτη παραγωγικότητας των χωρών, οδηγούν σε αρκετές σκέψεις σχετικές με το που ακριβώς εντοπίζεται το πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας. Στην Ελλάδα η φύση των μέτρων που έχουν ληφθεί είναι απόλυτα περιοριστική, μειώνει το εισόδημα (κόστος εργασίας) και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, αυξάνοντας την αδράνεια στην αγορά και μειώνοντας ονομαστικά το ΑΕΠ αλλά και περιορίζοντας τις δυνατότητες ανάπτυξης και μεγέθυνσης. Ένα τέτοιο μίγμα πολιτικής δεν φαίνεται να είναι το καλύτερο αφού δεν προκύπτει ως ανάλυση από τα δεδομένα. Αντίθετα, τα θεσμικά μέτρα αναπτυξιακής αποκατάστασης είναι απόλυτα απαραίτητα.

3.4 ΟΙ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

3.4.1. ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας προς τις άλλες χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από το 1960 μέχρι το μέσον της δεκαετίας του 1990 αυξανόταν, έτσι ώστε το εμπόριο της με την ΕΕ -15 είχε φτάσει στα ιστορικά υψηλά επίπεδα περίπου 22% . Ωστόσο , στη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών , το άνοιγμα της ελληνικής οικονομίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση μειώνεται ,και στο τέλος του 2004(Διάγραμμα 1) είχε φτάσει 14% του ΑΕΠ. Στο εξαγωγικό προσανατολισμό της Ελλάδας σημειώθηκαν , στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, σημαντικές ανακατατάξεις .Κύριο χαρακτηριστικό αυτών των ανακατατάξεων ήταν η μείωσή τους προς τις χώρες του ΟΟΣΑ και ιδιαίτερα προς τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης , μείωση που αντισταθμίστηκε όμως από την αύξηση των εξαγωγών προς τις τρίτες χώρες,κυρίως χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης . Η μείωση αυτή των ελληνικών εξαγωγών προς τις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης , τόσο σε απόλυτο ύψος ,όσο και ως ποσοστό συμμετοχής της αξίας τους στις συνολικές εξαγωγές αποτελεί σαφή ένδειξη μειωμένης ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας ,ιδιαίτερα της βιομηχανίας , αφού οι αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι πλέον ανταγωνιστικές .

Η μείωση του ανοίγματος της Ελληνικής οικονομίας προς τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετίζεται κυρίως με την κατάρρευση του ποσοστού του ΑΕΠ που εξάγεται προς τις χώρες αυτές , από το επίπεδο του 8% το 1985 στο επίπεδο του 3% περίπου το 2004 (Διάγραμμα 2). Εν τούτοις, μια μικρή συμβολή στη μείωση του ανοίγματος της ελληνικής οικονομίας προς τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προέρχεται από την διείδυση των εισαγωγών που μειώθηκε κατά τα έτη 2000-2004 (Διάγραμμα 5) από 14% σε 10,5% περίπου .Η μείωση της διείδυσης θα πρέπει να αποδοθεί σε μια μικρή επιβράδυνση των επενδύσεων σε μηχανικό εξοπλισμό και στη μείωση της δαπάνης για εισαγωγές διαρκών καταναλωτικών αγαθών .Αυτή η τελευταία εξέλιξη , θα πρέπει ενδεχομένως να εκληφθεί ως πιθανή ένδειξη κορεσμού των αγορών και εξάντλησης του δυναμισμού της ιδιωτικής κατανάλωσης , της δυναμισμού που βασίστηκε , **πρώτον** , στην άνοδο των πραγματικών μισθών μετά από την παρατεταμένη περίοδο στασιμότητας της αγοραστικής δύναμης των μισθών επί δεκαπέντε περίπου έτη (1983-1996) , και **δεύτερον** στην επέκταση της καταναλωτικής πίστης . Εάν αυτές οι εξελίξεις επιβεβαιωθούν θα πρέπει να εκληφθούν ως επιπρόσθετα σημεία μιας επερχόμενης επιβράδυνσης της ελληνικής οικονομίας .

Ο δείκτης που συμπυκνώνει τις παραπάνω δυσμενείς εξελίξεις είναι ο βαθμός κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές (δηλαδή ο λόγος εξαγωγών προς εισαγωγές Διάγραμμα 3) .Ενώ το 1984 , οι ελληνικές εξαγωγές κάλυπταν το 1/2 περίπου των ελληνικών εισαγωγών, σήμερα καλύπτουν μόλις το 1/4 . Η άνοδος του βαθμού κάλυψης των εισαγωγών από εξαγωγές κατά την περίοδο 1960-1987 οφείλεται στο μεγαλύτερο δυναμισμό των εξαγωγικών επιδόσεων σε σύγκριση με τον αντίστοιχο της διείδυσης των εισαγωγών .Η πολιτική της "σκληρής δραχμής "που ακολουθήθηκε στη συνέχεια , καθώς και η υψηλή συναλλαγματική ισοτιμία με την οποία η δραχμή " κλείδωσε "κατά την μετάβαση στο ευρώ , ευθύνονται για την πτώση του λόγου εξαγωγών της προς εισαγωγές από το 1988 μέχρι σήμερα , δεδομένης της αδυναμίας της ελληνικής οικονομίας να στραφεί προς την ανταγωνιστικότητα που δεν βασίζεται κυρίως στις τιμές αλλά στην ποιότητα της παραγωγής .

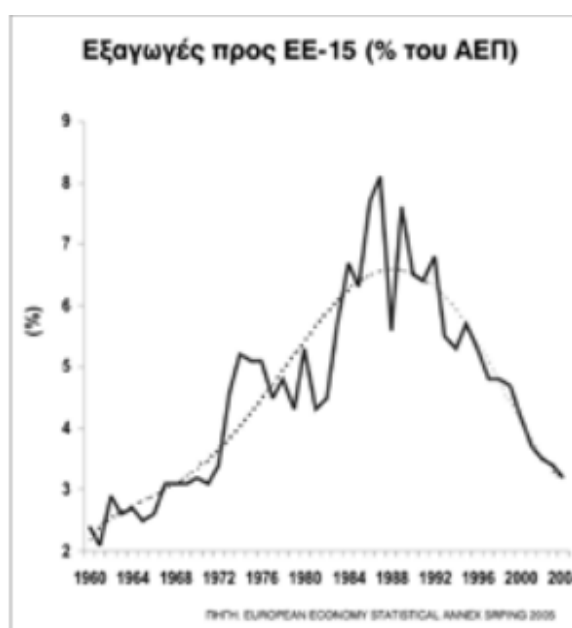
Η σοβαρότητα της κατάστασης σε ότι αφορά την ανταγωνιστικότητα φαίνεται και στην εξέλιξη του μεριδίου της Ελλάδας στην μεγάλη αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 4, το μερίδιο της Ελλάδας έχει μειωθεί δραματικά και είναι μικρότερο από ότι το 1960 . Επιπλέον , η σύγκριση με την Ισπανία και την Πορτογαλία , δείχνει την εντυπωσιακή απόκλιση μεταξύ των επιδόσεων των τριών χωρών: Η Πορτογαλία και ακόμη περισσότερο η Ισπανία , αυξάνουν τα μερίδια τους στην αγορά της ευρωπαϊκής Ένωσης , έτσι ώστε το 2004 το μερίδιο της Ισπανίας ήταν τριπλάσιο από ότι το 1960 και το μερίδιο της Πορτογαλίας είχε αυξηθεί κατά 2,5 φορές . Η διαδικασία της δραματικής απόκλισης μεταξύ των τριών χωρών , φαίνεται στο σχετικό διάγραμμα 4 έχει ως σημείο εκκίνησης το έτος 1987, ακριβώς δηλαδή την στιγμή κατά την οποία αρχίζει η ανατίμηση της δραχμής .

Ως αποτέλεσμα αυτών των δυσμενών εξελίξεων , το εμπορικό έλλειμμα (αγαθών) ως ποσοστό του ΑΕΠ κυμαίνεται πλέον γύρω από το επίπεδο -9%. Η βελτίωση που παρουσιάστηκε κατά τα τελευταία έτη, και η οποία αναμένεται να συνεχισθεί κατά το 2005 , ανάγεται στους παραπάνω ακριβώς παράγοντες που αναφέραμε προηγουμένως πρέπει να εκληφθεί ως ένδειξη αύξησης της ανταγωνιστικότητας, αλλά ως ένδειξη σταδιακής εξάντλησης του δυναμισμού της ιδιωτικής κατανάλωσης διαρκών καταναλωτικών αγαθών .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

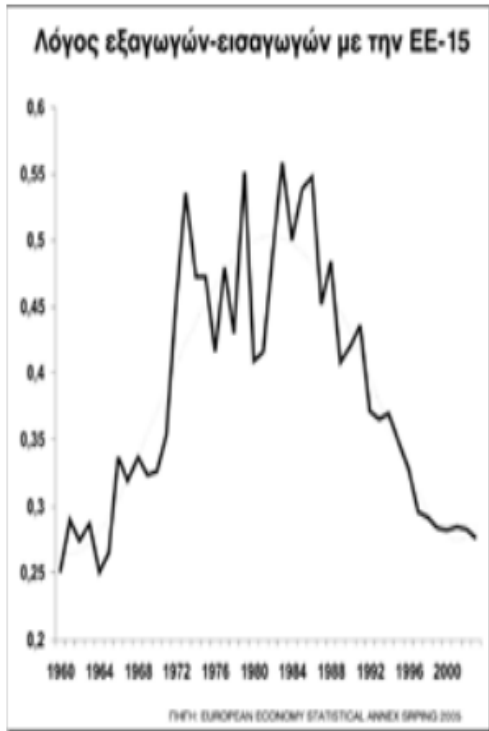
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY STATISTICAL ANNEX

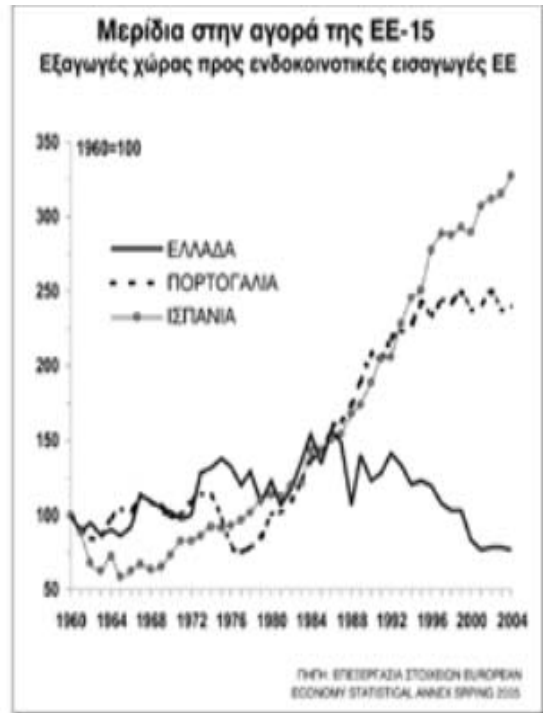
ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY STATISTICAL ANNEX

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

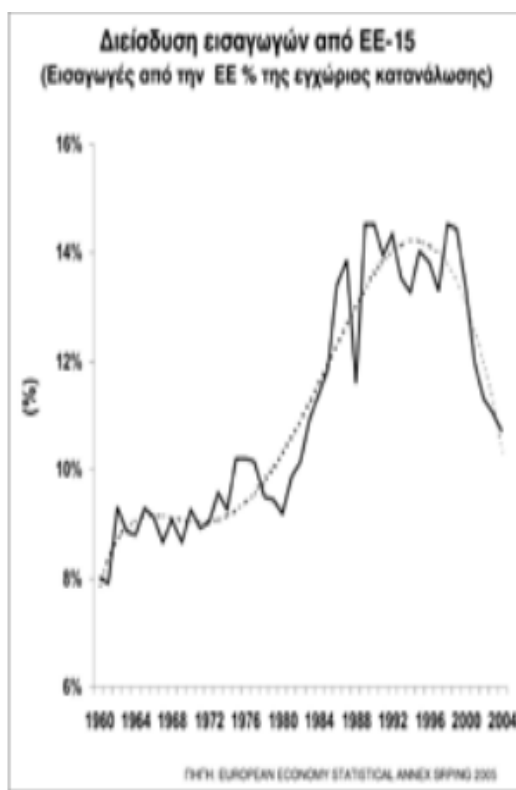
ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY
STATISTICAL ANNEX

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4

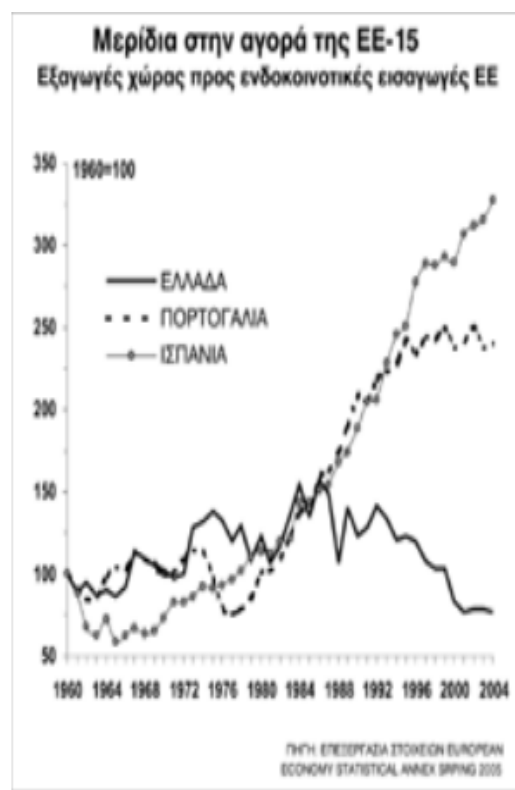
ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY
STATISTICAL ANNEX

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 5

ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY
STATISTICAL ANNEX

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6

ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY
STATISTICAL ANNEX

3.4.2 Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΚΑΙ Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Μια οικονομία σύμφωνα με τον Williamson (1994) θα πρέπει να θεωρείται ανταγωνιστική εφόσον πληρούνται δύο όροι: **πρώτον**, η οικονομία μεγεθύνεται διατηρώντας το ποσοστό ανεργίας στην πλήρη απασχόληση, **και δεύτερον**, το έλλειμμα της στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών μπορεί να διατηρηθεί, δηλαδή να καλύπτεται από μονομερείς μεταβιβάσεις και αυτόνομες εισροές ιδιωτών κεφαλαίων.

Εάν μία χώρα παρουσιάζει διευρυνόμενο έλλειμμα στις εξωτερικές της ανταλλαγές οπότε αυξάνεται η εσωτερική ζήτηση, και μάλιστα πριν να προσεγγίσει το σημείο πλήρους απασχόλησης του εργατικού δυναμικού ή το σημείο πλήρους χρησιμοποίησης του παραγωγικού δυναμικού, τότε η οικονομία πρέπει να μειώσει τον ρυθμό της μεγέθυνσής της ώστε να ισορροπήσει το εξωτερικό ισοζύγιο. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι παραγωγικοί πόροι της χώρας δεν χρησιμοποιούνται πλήρως (υπάρχει δηλαδή αχρησιμοποίητο παραγωγικό και εργατικό δυναμικό), με αποτέλεσμα να αποθαρρυνθούν οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου, να επιβραδυνθεί η τεχνολογική πρόοδος που συνήθως συνοδεύει αυτές τις επενδύσεις, να αποδυναμωθεί περαιτέρω η ανταγωνιστικότητα των

εγχωρίων προϊόντων και να επιδεινωθεί ακόμη περισσότερο το εμπορικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών. Συγκροτείται έτσι ένας φαύλος κύκλος μειωμένης ανταγωνιστικότητας – διευρυνόμενου εξωτερικού ελλείμματος – στασιμότητας της παραγωγής και των επενδύσεων. Αντίθετα, εάν μία χώρα είναι ικανή να αυξάνει την εσωτερική ζήτηση μέχρι του σημείου πλήρους απασχόλησης του παραγωγικού και του εργατικού δυναμικού της χωρίς να παρουσιάζει προβλήματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, η πίεση της ζήτησης επί του εγκατεστημένου παραγωγικού δυναμικού αυξάνει τις επενδύσεις, τα τεχνολογικά οφέλη που τις συνοδεύουν, και προκαλεί έτσι βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και του εξωτερικού ισοζυγίου. Εξάλλου η πίεση της ζήτησης επί του εργατικού δυναμικού οδηγεί στις εφεδρείες του εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας αυξάνοντας έτσι το ποσοστό συμμετοχής του πληθυσμού στην αγορά εργασίας (activity rate), αλλά και τον δυναμικό ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ.

Επομένως, σε μια ανοικτή οικονομία ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης, μακροπρόθεσμα μπορεί να αυξηθεί μόνο εφόσον υπάρχει μια ικανή μεγέθυνση των καθαρών εξαγωγών της χώρας. Η εσωστρεφής ανάπτυξη όπως αυτή που ακολούθησε η ελληνική οικονομία κατά την ανοδική φάση των ετών 1999-2004 μπορεί να συνεχίζεται μόνο μεσοπρόθεσμα, έως ότου το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών καταστεί προβληματικό.

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

Μία πολιτική που αποσκοπεί στην διατήρηση της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών καλύπτοντας ένα διαρθρωτικό έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών και εισροή μονομερών μεταβιβάσεων) με εισροή κεφαλαίων (αυτόνομη εισροή και δανεισμό), μπορεί να οδηγηθεί σε συσσώρευση των εξωτερικών υποχρεώσεων και των τόκων, κερδών, μερισμάτων, προσόδων που τις εξυπηρετούν. Αποδεικνύεται ότι η δυναμική των εξωτερικών υποχρεώσεων, που προέρχονται από το έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών, περιγράφεται από τη σχέση

$$\dot{f} = (M-X) / Y - T_u / Y = (i - y_0) f$$

όπου (f) είναι το εξωτερικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ

\dot{f} είναι ο ρυθμός μεταβολής του εξωτερικού χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ

(M-X) είναι η διαφορά εισαγωγών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (δηλαδή η απόλυτη τιμή του ελλείμματος στο εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών)

(Y) το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές

(T_u) οι μονομερείς μεταβιβάσεις από το εξωτερικό (κυρίως πόροι ΕΕ και μεταναστευτικό συνάλλαγμα στην περίπτωση της Ελλάδας)

(i) το πραγματικό επιτόκιο

y_0 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές .

Η παραπάνω σχέση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την περιγραφή της δυναμικής των εξωτερικών υποχρεώσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ. Όπως προκύπτει από την εξίσωση αυτή, όταν υπάρχει έλλειμμα στο ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών και ταυτοχρόνως το πραγματικό επιτόκιο είναι υψηλότερο από τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης, τότε οι εξωτερικές υποχρεώσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξάνονται αδιάλειπτα, δεν έχουν δηλαδή άνω όριο. Αντιθέτως, ισορροπούν (ως ποσοστό του ΑΕΠ) όταν το πραγματικό επιτόκιο είναι μικρότερο από το ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας και τότε το επίπεδο ισορροπίας είναι

$$F = (M-X-Tu)/\Psi / (\psi_0 - \psi)$$

Εν τούτοις , πρόβλημα διατήρησης της υπάρχουσας κατάστασης εμφανίζεται ακόμη και όταν υπάρχει μεν ισορροπία του εξωτερικού χρέους , πλην όμως το επίπεδο ισορροπίας f_{egu} είναι πολύ υψηλό .

Είτε στην πρώτη περίπτωση , κατά την οποία οι εξωτερικές υποχρεώσεις αυξάνονται αδιάλειπτα , είτε στην δεύτερη περίπτωση , κατά την οποία οι υποχρεώσεις αυτές ισορροπούν,πλην όμως σε πολυ υψηλά επίπεδα η χώρα είναι αναγκασμένη να λάβει μέτρα για την διόρθωση του προβλήματος στις εξωτερικές ανταλλαγές .

Στα Διαγράμματα 7 και 8 φαίνεται η εξέλιξη του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών της Ελλάδας $[(M-X) / \Psi]$ έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 χωρών , καθώς και η διαφορά πραγματικών επιτοκίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ $(i_r - \psi)$.Όπως είναι φανερό , η επίπτωση του $[(M-X) / \psi]$ είναι πολύ μεγάλη , της τάξεως του -10% ετησίως, και η συνέχιση μιας τέτοιας επιδείνωσης θα οδηγήσει , θεωρώντας όλους τους άλλους παράγοντες σταθερούς , σε συσσώρευση των εξωτερικών υποχρεώσεων. Ως εκ τούτου , η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας εμφανίζεται ως μέλλον επείγουσα ανάγκη .

Η διαφορά του ρυθμού αύξησης του ΑΕΠ από τα πραγματικά επιτόκια , αντίθετα , μειώνεται διαρκώς , έτσι ώστε οι συνθήκες για συγκράτηση των εξωτερικών υποχρεώσεων της ελληνικής οικονομίας να είναι ευνοϊκές κατά την τελευταία τετραετία , διότι ο ρυθμός αύξησης του προϊόντος αυξήθηκε στο επίπεδο του 4% , τα δε πραγματικά επιτόκια μειώθηκαν . Είναι προφανές ότι για να διατηρηθούν αυτές οι ευνοϊκές συνθήκες , ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης οφείλει να διατηρηθεί σε υψηλά επίπεδα .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7

ΠΗΓΗ: ΠΗΓΗ EUROPEAN ECONOMY STATISTICAL ANNEX

Βέβαια, ένα διευρυνόμενο εξωτερικό έλλειμμα , μπορεί να είναι συμβατό , μεσοπρόθεσμα , με τη πλήρη απασχόληση , σε μικρές ανοικτές οικονομίες που αναπτύσσονται με υψηλούς ρυθμούς εφόσον το έλλειμμα προέρχεται από τις υψηλές επενδυτικές δαπάνες που πραγματοποιεί η χώρα για να εισάγει μηχανικό εξοπλισμό . Σε αυτές τις περιπτώσεις , ένα μεγάλο έλλειμμα ενδέχεται να είναι το τίμημα που πρέπει να καταβληθεί για την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Πρόκειται για ένα πρόσκαιρο τίμημα αφού η αυξημένη παραγωγικότητα αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την μελλοντική περιστολή του ελλείμματος . Δεν αποκλείεται το ενδεχόμενο ,η ελληνική οικονομία να αποτελεί ακριβώς μια τέτοια περίπτωση , επειδή οι παραγωγικές της επιδόσεις από το 1996 αποτελούν ενθαρρυντική ένδειξη ως προς τις διαδικασίες εκσυγχρονισμού του παραγωγικού συστήματος στην Ελλάδα .

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑ: ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Η μακροοικονομική ανάλυση του ΙΝΕ(ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ) για την περιγραφή της εσωτερικής και εξωτερικής ισορροπίας εκτίθεται παρακάτω εξαιτίας του μαθηματικού και εξειδικευμένου χαρακτήρα της .

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Προκύπτει από την μακροοικονομική ανάλυση, ότι η διπλή απαίτηση για την οικονομία να διατηρεί,

- **πρώτον**, ισορροπημένο το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ,και
- **δεύτερον**, πληθωρισμό σταθερό και ίσο προς τον μέσο όρο της ΕΕ-15 επομένως και ποσοστό ανεργίας ίσο προ της ανεργία ισορροπίας , μπορεί να επιδιωχθεί με την άσκηση δυο διακριτών στρατηγικών :

Είτε με μια στρατηγική για την βελτίωση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (non price competitiveness , competitivite structurelle) , **είτε** με τη στρατηγική που επιδιώκει την επιβολή ευελιξιών στις αγορές εργασίας και προϊόντων (στρατηγική που ασκείται ήδη) .

Τα αποτελέσματα της μακροοικονομικής ανάλυσης συνοψίζονται στον παρακάτω πίνακα , στον οποίο αναλύονται οι κατευθύνσεις πολιτικής που θα έπρεπε να ακολουθηθούν με βάση τις δυο διακριτές στρατηγικές βελτίωσης ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας :

Στρατηγικές για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας	Κατευθυντήριες γραμμές
<p>Βελτίωση της διαρθρωτικής Ανταγωνιστικότητας της ελληνικής Οικονομίας</p>	<p>Αύξηση της εισοδηματικής ελαστικότητας των εξαγωγών dx, Μείωση της ελαστικότητας των εισαγωγών dm, Αύξηση των ελαστικοτήτων τιμής ex,em Αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας (π), Μείωση της διείσδυσης των εισαγωγών (μ) και αύξηση της ικανότητας των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα και εκτίθενται στον διεθνή ανταγωνισμό, να καθορίζουν τις τιμές τους περισσότερο με βάση τα στοιχεία του κόστους τους , και λιγότερο με βάση τις τιμές του ανταγωνισμού (κ).</p>

<p>Αύξηση των ευελιξιών της αγοράς εργασίας και απελευθέρωση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών</p>	<ul style="list-style-type: none"> - -Μείωση της απαίτησης των εργαζομένων επί του προϊόντος (μείωση μισθού αναφοράς b) - Αύξηση της ευαισθησίας των μισθών (a) στις αλλαγές του ποσοστού ανεργίας - μείωση των περιθωρίων κέρδους m
---	---

Ποια από τις δύο στρατηγικές θα έπρεπε να επιλεγεί για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας

Η συμμετοχή της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ONE) και η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκαλούν ήδη μια σειρά επιπτώσεων (οι οποίες αναμένεται να ενταθούν μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα) στην ελληνική οικονομία, ιδιαίτερα σε εκείνους τους κλάδους παραγωγής που εκτίθενται στον διεθνή ανταγωνισμό. Ο τρόπος με τον οποίο αποκρίνονται στην διεθνή ανταγωνιστική πίεση, οι περισσότεροι εξ αυτών των κλάδων παραγωγής, φέρει τα χαρακτηριστικά που αντιστοιχούν σε παλιότερες περιόδους ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, δηλαδή τα χαρακτηριστικά που διαμορφώθηκαν σε συνθήκες πολύ χαμηλού κόστους εργασίας και ύπαρξης εθνικού νομίσματος (το οποίο επέτρεπε την αύξηση της ανταγωνιστικότητας με αλλαγές στην συναλλαγματική ισοτιμία). Χαρακτηριστική από την άποψη αυτή είναι η περίπτωση της τουριστικής βιομηχανίας που παραμένει στο παλιό πρότυπο του μαζικού τουρισμού, το οποίο δεν αντιστοιχεί σε χώρες με ισχυρό νόμισμα, σε μια εποχή κατά την οποία εισέρχονται στον παγκόσμιο ανταγωνισμό τουριστικών υπηρεσιών, χώρες χαμηλού κόστους. Βέβαια, η Ελλάδα διαθέτει το χαμηλότερο εργατικό κόστος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πλην όμως το κόστος εργασίας στις χώρες της διεύρυνσης και της νοτιοανατολικής Ασίας είναι ακόμη πιο χαμηλό. Πέραν αυτών, και αυτό είναι το κυριότερο, η Ελλάδα δεν διαθέτει πλέον εθνικό νόμισμα και ανήκει στη ζώνη του ισχυρού νομίσματος που είναι το ευρώ. Ως εκ τούτου, είναι αναγκασμένη να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά της με το δεδομένο ότι οι τιμές των προϊόντων της είναι τόσο υψηλές ώστε να μην επιτρέπουν πλέον την μαζική παραγωγή προϊόντων χαμηλής ποιότητας που διεισδύουν στις αγορές του εξωτερικού επειδή είναι φθηνά. Η περίοδος της ανταγωνιστικότητας τιμής έχει παρέλθει για την Ελλάδα και η περίοδος της **διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας**, που βασίζεται στην ποιότητα, την καινοτομία, την διαφοροποίηση των προϊόντων, τον ευνοϊκό γεωγραφικό προσανατολισμό του εξωτερικού εμπορίου, την παραγωγή προστιθέμενης αξίας από την διαφήμιση κ.τ.λ. έχει εκκινήσει.

Η **δεύτερη στρατηγική** για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ασκείται ήδη, και έχει ενδιαφέρον να εξετάσουμε ορισμένα από τα αποτελέσματά της. Για το λόγο αυτό θα αναλύσουμε τις παραμέτρους που αναφέρονται ακριβώς σε αυτήν την στρατηγική, δηλαδή στις απαιτήσεις των επιχειρήσεων και των μισθωτών επί του προϊόντος όπως αυτή εκφράζεται από τις παραμέτρους περιθώρια κέρδους και απαίτηση της εργασίας επί του προϊόντος. Σε ότι αφορά την πρώτη παράμετρο, δηλαδή την απαίτηση των επιχειρήσεων

επί του προϊόντος ,εκθέτουμε αμέσως παρακάτω την σχετική ανάλυση ,ενώ στις άλλες δύο παραμέτρους αναφέρεται η μεθεπόμενη ενότητα .

3.4.3. Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ ΣΤΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η εξέλιξη του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα αποτελεί μόνιμη πηγή ανησυχίας για τους φορείς της οικονομικής πολιτικής ,επειδή κατά την αντίληψη τους η ανταγωνιστικότητα τιμής (δηλαδή οι σχετικές τιμές των ελληνικών προϊόντων προς τις αντίστοιχες των ανταγωνιστριών χωρών) καθορίζονται αποκλειστικά από το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα έναντι των άλλων ανεπτυγμένων χωρών του πλανήτη , ιδιαίτερα δε έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,καθώς η τελευταία αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της χώρας .Έτσι , η σχεδόν διαρκής επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας τιμής των ελληνικών προϊόντων , η οποία είναι αναμφισβήτητη (στο Διάγραμμα 9 φαίνεται η εξέλιξη της ανταγωνιστικότητας τιμής και ελληνικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών) αποδίδεται στην συγκριτικά ταχύτερη αύξηση του μοναδιαίου κόστους εργασίας στην Ελλάδα έναντι των άλλων ανεπτυγμένων χωρών .

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 8

ΠΗΓΗ: AMECO DATABASE DGI EC

Έστω W οι μέσες αποδοχές των μισθωτών

Π η παραγωγικότητα της εργασίας

P^* το επίπεδο των τιμών στη ζώνη του ευρώ (όλες οι μεταβλητές σε λογαρίθμους)

Η ανάλυση της ανταγωνιστικότητας τιμής ($P^* - P$) έχει ως εξής :

$$P^*-P = (P^* - Cu^*) - (Cu - Cu^*) - (P - Cu)$$

Όπου $Cu = W - \Pi$ το ονομαστικό μοναδιαίο κόστος εργασίας στην Ελλάδα και $Cu^* = W^* - \Pi^*$ το ονομαστικό μοναδιαίο κόστος εργασίας στις ανταγωνίστριες χώρες.

Από την παραπάνω ταυτότητα προκύπτει ότι η ανταγωνιστικότητα τιμής των ελληνικών προϊόντων αυξάνεται, **πρώτον**, όταν τα περιθώρια κέρδους των επιχειρήσεων στην Ελλάδα ($P - Cu$) μειώνονται, **δεύτερον**, όταν τα περιθώρια κέρδους στις ανταγωνίστριες ($P^* - Cu^*$) αυξάνονται, και **τρίτον** όταν το ονομαστικό μοναδιαίο κόστος εργασίας στην Ελλάδα αυξάνεται με μικρότερο ρυθμό από ότι στις ανταγωνίστριες χώρες $\Delta (Cu - Cu^*) < 0$.

Ως εκ τούτου, η ανταγωνιστικότητα τιμής περιλαμβάνει δύο συνιστώσες, την ανταγωνιστικότητα κόστους εργασίας και την ανταγωνιστικότητα περιθωρίων κέρδους:

$$P^* - P = \{(P^* - Cu^*) - (P - Cu)\} - (Cu - Cu^*)$$

Όπου $P^* - P$ η ανταγωνιστικότητα τιμής

$-(Cu - Cu^*)$ η ανταγωνιστικότητα του κόστους εργασίας, και

$(P^* - Cu^*) - (P - Cu)$ η ανταγωνιστικότητα περιθωρίων κέρδους.

Προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση ότι η ανταγωνιστικότητα τιμής των ελληνικών προϊόντων βελτιώνεται με δύο τρόπους:

πρώτον, όταν το κόστος εργασίας στην Ελλάδα αυξάνεται βραδύτερα από ότι στις ανταγωνίστριες χώρες, και

δεύτερον, όταν τα περιθώρια κέρδους στην Ελλάδα αυξάνονται βραδύτερα από τα αντίστοιχα περιθώρια στις ανταγωνίστριες χώρες

Από την ανάλυση της ανταγωνιστικότητας τιμής των εξαγωγών της Ελλάδας σε δύο συνιστώσες, μία συνιστώσα για το κόστος εργασίας και μία για τα περιθώρια κέρδους προκύπτουν τα αποτελέσματα που φαίνονται στα διαγράμματα 9 και 10. Όλα τα μεγέθη έχουν υπολογισθεί σε κοινό νόμισμα και το κόστος εργασίας αναφέρεται στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας (με βάση τα στοιχεία του ΟΟΣΑ) στην Ελλάδα και στις 22 περισσότερο αναπτυγμένες χώρες του πλανήτη.

Όπως φαίνεται στο διάγραμμα 9, η συμβολή των περιθωρίων κέρδους στην ανταγωνιστικότητα τιμής υπήρξε μονίμως αρνητική:

Αυτό σημαίνει ότι οι εξαγωγικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα συστηματικά αυξάνουν τα περιθώρια κέρδους περισσότερο από ότι οι επιχειρήσεις στις ανταγωνίστριες χώρες, με αποτέλεσμα να επιβαρύνουν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων. Μόνο κατά το έτος 2003, οι εξαγωγικές επιχειρήσεις της Ελλάδας μείωσαν τα περιθώρια κέρδους για να αντιμετωπίσουν τον εντεινόμενο ανταγωνισμό. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα αυξάνουν κατά κανόνα, τις τιμές τους ταχύτερα από το ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, είμαστε αναγκασμένοι να συμπεράνουμε ότι ασκούν μία συστηματική πολιτική βραχυπρόθεσμης αύξησης των κερδών. Η πολιτική αυτή, πιθανότατα σχετίζεται με τα υψηλά περιθώρια κέρδους που επικρατούν στον προστατευμένο (μη εκτεθειμένο στον διεθνή ανταγωνισμό) τμήμα της ελληνικής οικονομίας, και τα οποία εμφανίζονται ως εναλλακτικό όφελος (opportunity cost για τις επιχειρήσεις του εξωστρεφούς τμήματος της ελληνικής οικονομίας).

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 9

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 10

ΠΗΓΗ: AMECO DATABASE DGI EC

Εν τούτοις, όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 9, αυτή η δυσμενής, για την ελληνική οικονομία, πολιτική επιλογή, φαίνεται να υποχωρεί, καθώς η αρνητική συμβολή της στην ανταγωνιστικότητα τιμής υποχωρεί βαθμιαία (η μακροχρόνια τάση εξέλιξης στην καμπύλη της ανταγωνιστικότητας όπως φαίνεται στο διαγραμμα 9, είναι ανοδική). Αυτή η εξέλιξη ενδέχεται να σχετίζεται με μία υποχώρηση του βραδυπορούντος τμήματος της ελληνικής οικονομίας και της ενίσχυσης του πλέον συγχρονου τμήματός της υπό την πίεση του εξωτερικού ανταγωνισμού.

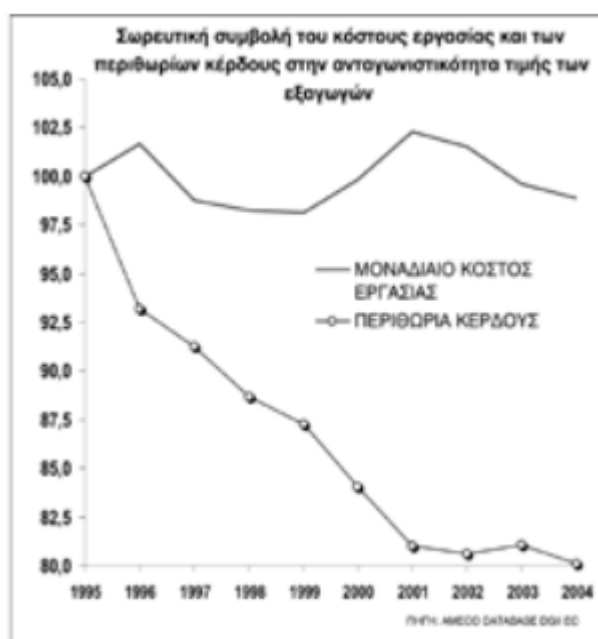
Συμπερασματικά, από την ανάλυση των τιμών προκύπτει ότι η συμβολή των περιθωρίων κέρδους στην ανταγωνιστικότητα τιμής υπήρξε αρνητική στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη σοβαρών ατελειών στη λειτουργία των αγορών προϊόντων.

3.4.4 Η ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 10, η συμβολή του κόστους εργασίας στην ανταγωνιστικότητα τιμής χαρακτηρίζεται από εναλλαγή περιόδων κατά τις οποίες η εν λόγω συμβολή είναι αρνητική και περιόδων κατά τις οποίες είναι θετική. Ενώ, δηλαδή η συμβολή των περιθωρίων κέρδους στην ανταγωνιστικότητα υπήρξε συστηματικά αρνητική, η συμβολή του κόστους εργασίας, από μακροχρόνια

άποψη υπήρξε ουδέτερη. Αυτό φαίνεται με σαφήνεια στο Διάγραμμα 11 , στο οποίο εμφανίζεται η σωρευτική επίδραση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και περιθωρίων κέρδους , στην ανταγωνιστικότητα τιμής : με βάση 100 για το έτος 1995, η σωρευτική επίδραση του κόστους εργασίας κυμάνθηκε γύρω από το επίπεδο 100, ενώ στην περίπτωση των περιθωρίων κέρδους η σωρευτική επίπτωση στην ανταγωνιστικότητα ήταν έντονα αρνητική.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 11

ΠΗΓΗ: AMECO DATABASE DGI EC

Συμπερασματικά, από την ανάλυση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και των μισθών, προκύπτει ότι η συμβολή τους στην ανταγωνιστικότητα τιμής υπήρξε ουδέτερη στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας , γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη επαρκών ευελιξιών στη λειτουργία της αγοράς και στους πραγματικούς μισθούς .Είναι εξαιρετικά δύσκολο να ελέγξουμε σε ποιο βαθμό οι ευελιξίες της αγοράς εργασίας επιβλήθηκαν από τις πολιτικές απασχόλησης που ασκούνται , και σε ποιο βαθμό οφείλονται στις συστηματικές παραβιάσεις ,εκ μέρους των επιχειρήσεων , του θεσμικού πλαισίου των εργασιακών σχέσεων , αλλά κατά την αντίληψη μας που βασίζεται στις πληροφορίες τις οποίες έχουν στη διάθεσή τους οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εργαζομένων , οι αυξημένες ευελιξίες στις αγορές εργασίας της Ελλάδας οφείλονται κυρίως στην καταστρατήγηση στην πράξη , εκ μέρους των επιχειρήσεων , της νομοθεσίας και των θεσμών της αγοράς εργασίας .Παλαιότερα , αυτή η διαπίστωση ίσχυε για την ‘δευτερεύουσα ‘ αγορά εργασίας , των γυναίκων ,των νέων και των μεταναστών , πλην όμως τώρα ισχύει και για την ‘ανώτερη ‘ αγορά εργασίας που αναφέρεται στις μεγάλες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα .Ως εκ τούτου , η άσκηση μιας πολιτικής για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας τιμής , σε αντίθεση με την τρέχουσα αντίληψη στη

Ελλάδα , θα πρέπει να στραφεί στην ύπαρξη σοβαρών ατελειών στην αγορά προϊόντων ,και όχι στην περαιτέρω επιβολή ευελιξιών σε μια αγορά εργασίας που έχει ήδη απορυθμισθεί σε μεγάλο βαθμό .Η επιλογή μιάς τέτοιας στρατηγικής , εντούτοις δεν μπορεί να έχει θεαματικά αποτελέσματα ακόμη και εαν εφαρμοσθεί με ορθό τρόπο . διότι αφορά – όπως έδειξε η μακροοικονομική μας ανάλυση – σε τρεις μόνο εκ των παραμέτρων που αφορούν στο πρόβλημα της ανταγωνιστικότητας .Για το λόγο αυτό , και για άλλους λόγους που εκθέσαμε στην ενότητα για τα αποτελέσματα της μακροοικονομικής ανάλυσης , η επιλογή της στρατηγικής για την αναβάθμιση της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (non price competitiveness) αποτελεί μονόδρομο για την ελληνική οικονομία .

3.4.5. Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ

Με αυτά τα δεδομένα , θα έπρεπε να τεθούν τα ερωτήματα με ποιο τρόπο θα μπορούσε το παραγωγικό σύστημα στην Ελλάδα να βελτιώσει τις επιδόσεις του στις εξαγωγές ,αλλά και στην εσωτερική αγορά , όπου αντιμετωπίζει πλέον πολύ έντονο ανταγωνισμό από τις εισαγωγές . Ενδεικτικά θα έπρεπε να τεθούν ερωτήσεις όπως :

- . σε ποιές από τις σύγχρονες τάσεις εξέλιξης της ζήτησης θα μπορούσαν να βασιστούν οι εξαγωγές και η ανάκτηση μεριδίων της εσωτερικής αγοράς .
- . ποιές από αυτές τις παραγωγικές δραστηριότητες που θα μπορούσαν να επιδείξουν υψηλές εξαγωγικές επιδόσεις , παρουσιάζουν ισχυρές διακλαδικές σχέσεις με ανιόντες ή κατιόντες κλάδους ή δραστηριότητες ώστε να παράγουν πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα .
- . πως επιδρούν ή θα επιδρούσαν τα χαρακτηριστικά του παραγωγικού συστήματος ή του ‘ τοπικού κεφαλαίου ‘ στη διαμόρφωση πόλων ανταγωνιστικότητας .
- . ποιές κατευθύνσεις απορρέουν , από την απάντηση στα παρακάτω ερωτήματα , για την εκπαίδευση και την κατάρτιση .

Στην ανταγωνιστικότητα μιας χώρας (ή μιάς περιοχής) συμβάλει μεγάλος αριθμός ιστορικών , κοινωνικών , τεχνολογικών και πολιτικών συντελεστών όπως το επίπεδο της τεχνολογίας που χρησιμοποιεί , το μέγεθος των μονάδων παραγωγής , το εκπαιδευτικό επίπεδο του εργατικού δυναμικού , ο ρυθμός ανανέωσης του μηχανικού εξοπλισμού , ο ρυθμός αντικατάστασης εργασιακών λειτουργιών από μηχανικά συστήματα , το είδος των προϊόντων στα οποία διαθέτει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα , οι ιστορικές της σχέσεις με τη διεθνή και την εγχώρια οικονομία που εξηγούν την ύπαρξη ή όχι σημαντικών εμπορικών συναλλαγών με συγκεκριμένες αγορές , οι γεωγραφικές περιοχές με τις οποίες ανταλλάσσει προϊόντα ,οι παραδοσιακές κοινωνικές σχέσεις μέσα στους χώρους εργασίας και οι επιστώσεις τους ως προς τον σχηματισμό αποτελεσματικών μορφών συλλογικής οργάνωσης της εργασίας , το πλαίσιο διαμόρφωσης των εργασιακών σχέσεων , η ποιότητα και η φήμη των προϊόντων .

Στοιχεία σαν τα παραπάνω αποτελούν την διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα σε αντιπαράθεση με την ανταγωνιστικότητα τιμής που αναφέρεται στο ύψος των τιμών με τις οποίες η παραγωγή μιάς περιοχής ανταγωνίζεται τα ξένα ή εγχώρια προϊόντα . Βέβαια τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά επιδρούν και στις τιμές , αλλά όχι μόνο σε αυτές . Διαμορφώνουν μια μεγάλη κλίμακα παραγόντων που επηρεάζουν τις διεθνείς ανταλλαγές της χώρας .Οι παράγοντες της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας μεταβάλλονται ανάλογα με την εποχή και τις εκάστοτε επικρατούσες οικονομικές συνθήκες .Έτσι , η αυξανόμενη διεθνοποίηση της παραγωγής και η παγκοσμιοποίηση των αγορών χρήματος και

κεφαλαίου έχουν δημιουργήσει νέες συνθήκες, ανταγωνισμού και αναδεικνύουν νέους παράγοντες διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας.

Ποια στρατηγική ανάπτυξης μπορεί να υιοθετήσει μια χώρα εαν θέσει στο κέντρο του προβληματισμού της την έννοια της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και το διπλό μακροοικονομικό περιορισμό που αναφέραμε προηγουμένως (δηλαδή την ισορροπία στο εξωτερικό ισοζύγιο και την πλήρη απασχόληση); Για να απαντήσουμε στην ερώτηση αυτή θα χρησιμοποιήσουμε παρακάτω την έννοια του 'πόλου ανταγωνιστικότητας' όπως αυτή που έχει αναπτυχθεί από τον Gerard Laffay.

Σε συνθήκες εντεινόμενης διεθνοποίησης της παραγωγής και χρηματιστικής παγκοσμιοποίησης, δημιουργούνται νέες συνθήκες στην κινητικότητα των συντελεστών παραγωγής: ορισμένοι από αυτούς αποκτούν μέγιστη κινητικότητα, ενώ ορισμένοι άλλοι παραμένουν αμετακίνητοι, είτε στο εσωτερικό των εθνικών συνόρων, είτε στο εσωτερικό των περιοχών. Οι τεχνολογίες και τα κεφαλαιουχικά αγαθά, αλλά και το χρηματικό κεφάλαιο, μπορούν να πουληθούν σε οποιοδήποτε αγορά και να χρησιμοποιηθούν από οποιοδήποτε εθνικό ή τοπικό παραγωγικό σύστημα. Επίσης, τα τηλεπικοινωνιακά δίκτυα καθιστούν εύκολη την πρόσβαση στην πληροφορία από οποιοδήποτε τόπο του ανεπτυγμένου κόσμου, καθώς και την χρήση των υπηρεσιών που σχετίζονται με την εμπορία των προϊόντων, την λογιστική και μία σειρά άλλες υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (business services),

Σε αντίθεση με τους συντελεστές παραγωγής υψηλής κινητικότητας, που διατίθενται στις διεθνείς και παγκόσμιες αγορές, ορισμένοι άλλοι συντελεστές παραμένουν προσδεμένοι στον εθνικό χώρο ή στον χώρο επιμέρους περιοχών.

Πρόκειται κυρίως για τους παράγοντες που σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό, την γεωγραφία της περιοχής, την ιστορία της και το **''κοινωνικό κεφάλαιο''**.*

Οι παράγοντες που σχετίζονται με το εργατικό δυναμικό είναι το εκπαιδευτικό και μορφωτικό επίπεδο, οι δεξιότητες και οι τεχνικές γνώσεις των εργαζομένων, η 'εργασιακή τους κουλτούρα', οι άρρητες γνώσεις τους (tacit skills), οι 'κοινωνικές τους ικανότητες' (social skills), οι γενικές τους ικανότητες (generic skills), που χρησιμοποιούνται ανεξάρτητα από την ειδική φύση της εργασίας τους.

Οι παράγοντες που σχετίζονται με την ιστορία αφορούν στις παραδόσεις, στους άτυπους κανόνες στους οποίους υπακούει η οικονομική ζωής χώρας ή της περιοχής, στην αλληλεγγύη, στην αμοιβαία βοήθεια και στην από κοινού ανάπτυξη και πρόωθηση ιδεών που χαρακτηρίζει ενίοτε τα τοπικά παραγωγικά δίκτυα, στην ποιότητα ζωής της χώρας ή της περιοχής, στο συνδυασμό θεσμών, κανόνων και πρακτικών που καθιστούν λιγότερο ή περισσότερο δημιουργικές τις οικονομικές δραστηριότητες της χώρας.

Οι παράγοντες που σχετίζονται με τη γεωγραφία αφορούν τους φυσικούς πόρους και στην γεωγραφική θέση της χώρας, τις υποδομές, στις οικονομίες συγκέντρωσης που προσφέρουν οι πόλεις ή τα εγκατεστημένα δίκτυα επιχειρήσεων. Οι οικονομίες συγκέντρωσης σχετίζονται με τις εξωτερικές οικονομίες που προκύπτουν από την συγκρότηση των επιχειρήσεων μιας περιοχής σε δίκτυα (networks) τοπικά συγκεντρωμένων επιχειρήσεων (clusters) που περιλαμβάνουν μονάδες παραγωγής του ίδιου παραγωγικού κλάδου, υπεργολάβους, προμηθευτές, επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις (business services) κ.ά.

*το 'κοινωνικό κεφάλαιο' αναφέρεται στην κοινωνική οργάνωση όπως τα δίκτυα, οι κανόνες και η εμπιστοσύνη που διευκολύνουν των συντονισμό και τη συνεργασία με σκοπό το αμοιβαίο όφελος (βλέπε στο ROBERT PUTMAN 'THE PROSPERUS COMMUNITY SOCIAL CAPITAL AND PUBLIC LIFE) THE AMERICAN PROSPECT VOL 4 NO 1399)

Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά που μπορούν να ενοήσουν την παραγωγή, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της περιοχής συνιστούν το “ τοπικό κεφάλαιο ” (territorial capital), το οποίο ευνοεί την ανάπτυξη καθορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Το “ τοπικό κεφάλαιο ” είναι το σύνολο των παραγόντων που μπορούν να προσδώσουν στην περιοχή όχι μόνο συγκριτικά πλεονεκτήματα αλλά και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Το ίδιο πλέγμα τοπικών παραγόντων επιδρά σε μεγάλο βαθμό και στην αποτελεσματικότητα των επενδύσεων. Οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου έχουν τριών ειδών επιπτώσεις (Catin 2000). **Πρώτον** τα κλασικά μικροοικονομικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, **δεύτερον**, την αύξηση της παραγωγικότητας με την μεταφορά νέων τεχνολογιών μέσα στις εργασιακές διαδικασίες, και **τρίτον**, την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας που δεν εξαρτάται από τις τιμές δηλαδή της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας (non price competitiveness). Το μέγεθος αυτών των ωφελειών εξαρτάται από τους παράγοντες που συγκροτούν το “κοινωνικό κεφάλαιο”. Οι αυξήσεις της παραγωγικότητας της εργασίας ή της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της χώρας που πραγματοποιούνται χάρη στις επενδύσεις εξαρτώνται από τις οικονομίες κλίμακας και τις οικονομικές συγκεντρώσεις και από τις γνώσεις και τις ικανότητες του εργατικού δυναμικού, οι οποίες επιτρέπουν την καλύτερη χρήση των νέων τεχνολογιών που εισάγονται στις εργασιακές διαδικασίες.

Οι παραπάνω σύγχρονες τάσεις ευνοούν την υιοθέτηση μιας οργάνωσης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (όπως η μεγάλη πλεοψηφία των ελληνικών επιχειρήσεων) σε δίκτυα τοπικά συγκεντρωμένων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Σε αυτό συμβάλλει και η ανάδυση του μοντάλου της ευέλικτης εξειδίκευσης (Piore & Sadel 1984) της παραγωγής, η οποία βασίζεται σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις που προσαρμόζονται γρήγορα στις αλλαγές της καταναλωτικής ζήτησης και στην διαφοροποίηση των προτιμήσεων των σύγχρονων καταναλωτών, αλλά και στις ειδικές γνώσεις της εργασιακής δύναμης. Στο επίκεντρο της συγκρότησης τοπικών δικτύων, βρίσκονται οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες καλούνται να οργανωθούν σε παραγωγικές συνοικίες (industrial districts) στη βάση της συνεργασίας της άμιλλας έτσι ώστε να αντισταθμίσουν την έλλειψη οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης που τις χαρακτηρίζει. Τα τοπικά δίκτυα συχνά καταλήγουν σε εξειδικευμένες τοπικές παραγωγικές συγκεντρώσεις (clusters) που βασίζονται τα ανταγωνιστικά τους πλεονεκτήματα στα χαρακτηριστικά της περιοχής και σε “παραγωγικές συνοικίες” που επιτρέπουν – μεταξύ άλλων – τον καλύτερο καταμερισμό εργασίας, την αύξηση της αποτελεσματικότητας και την μείωση του κόστους.*

*οι μεγάλες επιχειρήσεις συνήθως περιλαμβάνουν στο εσωτερικό τους όλες τις υπηρεσίες που είναι περιφερειακές προς την παραγωγική διαδικασίες (νομικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, προσλήψεις, μάρκετινγκ, εξωτερικό εμπόριο κλπ. Για να αποκτήσουν και οι μικρές και οι μεσαίες επιχειρήσεις τα πλεονεκτήματα αυτά μπορούν να σχηματίσουν δίκτυο με το οποίο μπορούν να μοιραστούν τις υπηρεσίες αυτές με οριακό κόστος (PORTER 2000)

Σε αυτά τα πλαίσια , ο ρόλος της πολιτικής είναι να ξεχωρίζει τα σημεία αιχμής του παραγωγικού δυναμικού εκάστης περιοχής και να ενισχύει τις συναφείς και υποστηρικτικές δραστηριότητες (οικονομικές , διοικητικές , εκπαιδευτικές κ.τ.λ.) .

Επίσης με δεδομένο ότι τα πλεονεκτήματα συγκέντρωσης (agglomeration economies) δεν προκύπτουν μόνο από την οργάνωση των επιχειρήσεων σε τοπικό δίκτυο αλλά και από την σύνδεσή του με τις τοπικές υποδομές και τους τοπικούς θεσμούς , σημαντικό ρόλο αναλαμβάνουν οι δημόσιες επενδύσεις , η εκπαίδευση και η κατάρτιση , οι μορφές τοπικής διακυβέρνησης , οι εξειδικευμένες υποδομές .

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται κατά τα τελευταία έτη **στην γνώση** ως συντελεστή παραγωγής : Οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού απαιτούν μια ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων και των γνώσεων του εργατικού δυναμικού , στην δια βίου μάθηση και στην ποιοτική αναβάθμιση των εργασιακών διαδικασιών έτσι ώστε να αξιοποιηθούν έγκαιρα οι δυνατότητες αύξησης της παραγωγικότητας που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες όταν υπάρχει εσωτερική οργανωτική ευελιξία στις μονάδες παραγωγής . Σε αυτό πλαίσιο χρησιμοποιείται και ο όρος των learning regions , " των περιοχών που μαθαίνουν " χάρη σε δράσεις που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση και την διάχυση της καινοτομίας και της γνώσης σε ολόκληρη την περιοχή (εκπαίδευση , κατάρτιση , σεμινάρια και workshops , ιστοσελίδες και άλλες μορφές διάχυσης της γνώσης) .

Η πολιτική της ανάπτυξης της διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας , για να έχει αποτελεσματικότητα , οφείλει να υιοθετεί μορφές τοπικής διακυβέρνησης (governance) για τη ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και άλλων φορέων που συμμετέχουν στα τοπικά δίκτυα . Δίπλα στη ρύθμιση των σχέσεων που πραγματοποιεί η αγορά , συνήθως αναπτύσσεται και η ρύθμιση που βασίζεται σε μορφές διαχείρισης των προβλημάτων που αναφύονται και τα οποία οι αυθόρμητες λειτουργίες της αγοράς αδυνατούν να επιλύσουν (θέματα οργάνωσης , καταμερισμού των εργασιών , θεσμών , διευθέτησης του χώρου κ.τ.λ.) η τοπική διακυβέρνηση δεν υποκαθιστά την κεντρική εξουσία , αλλά αναπτύσσεται στα κενά που αυτή αφήνει . και στα οποία δεν καλύπτει ούτε η αγορά . Η τοπική διακυβέρνηση αξιοποιεί το " κοινωνικό κεφάλαιο " , δηλαδή το δίκτυο των σχέσεων συνεργασίας , αμοιβαίας βοήθειας βασισμένης στη εμπιστοσύνη που αναπτύσσεται μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής , την επιχειρηματική την κοινωνική και επαγγελματική ανγνώριση , την λεπτομερή γνώση των τοπικών κοινωνικών συνθηκών , της " κοινωνικής ατμόσφαιρας " της περιοχής κ.τ.λ. Συμμετέχουν δε σε αυτήν , οι εκπρόσωποι των επαγγελματικών οργανώσεων και των εργατικών συνδικάτων , η τοπική αυτοδιοίκηση , τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της περιοχής , τα ιδρύματα κατάρτισης , αλλά και οι " διαμορφωτές της γνώμης " , πολίτες με ιδιαίτερο κύρος , αναγνώριση ή επιρροή , οικολογικές οργανώσεις κ.ά. (Lipietz 2001)

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο 4

**Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

**ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ – ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ
ΤΗΣ**

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο προβληματισμός για την ανταγωνιστικότητα των εθνικών οικονομιών και την βιωσιμότητα των εθνικών παραγωγικών συστημάτων στις συνθήκες της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της παγκοσμιοποίησης, περιστρέφεται σήμερα γύρω από τον ρόλο νέων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων που σχετίζονται με την τεχνολογική γνώση. Τα συγκριτικά πλεονεκτήματα χαμηλού παραγωγικού κόστους και εξειδίκευσης που ως σήμερα καθόριζαν την θέση των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, εκτοπίζονται ραγδαία από τα πλεονεκτήματα τεχνογνωσίας και καινοτομικότητας. Έτσι, τα σύγχρονα ζητήματα ανταγωνιστικότητας και ανάπτυξης εντάσσονται στο νέο πλαίσιο της **“ οικονομίας της γνώσης ”**, όπου η γνώση ταυτίζεται με την τεχνογνωσία παραγωγής.

Η αναγκαιότητα της τεχνολογικής αναβάθμισης των οικονομιών – κατ’ αρχήν των βιομηχανικών – δραστηριοτήτων προέκυψε ήδη από την μεταπολεμική περίοδο του ψυχρού πολέμου και εντάθηκε με τις πετρελαϊκές κρίσεις της 1970, Σταδιακά, ο τεχνολογικός εκσυγχρονισμός και η καινοτομικότητα αναδείχθηκαν στους πλέον προσδιοριστικούς παράγοντες ανταγωνιστικότητας. Οι τεχνολογικές και θεσμικές αλλαγές που συνόδευσαν την εξέλιξη αυτή – πρωταρχικά στις ΗΠΑ – σηματοδότησαν την εποχή της **“ οικονομίας της γνώσης ”**. Χαρακτηριστικά της είναι η κατακόρυφη αύξηση των δημοσίων επενδύσεων σε έρευνα και ανάπτυξη (E & A) για τη δημιουργία νέας οικονομικής γνώσης, καθώς και η ανάλογη προσαρμογή των ξένων αμέσων επενδύσεων..

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών προωθεί ακόμα περισσότερο την ανεπτυγμένες χώρες, παράλληλα με την μετατόπιση των δραστηριοτήτων έντασης εργασίας και χαμηλής προστιθέμενης αξίας στις χώρες της περιφέρειας του διεθνούς καταμερισμού εργασίας. Κατ’ επέκταση, σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη ιστορική περίοδο, η παραγωγική και εμπορική εξειδίκευση μιας χώρας και η ανταγωνιστική της ικανότητα συνδέονται με την εθνική τεχνολογική της βάση. Η ανάλυση εμπειρικών στοιχείων διακρατικών και διακλαδικών ερευνών δείχνει πως οι αποκλίσεις στις οικονομικές επιδόσεις είναι αποτέλεσμα των διαφορετικών επιπέδων τεχνογνωσίας και καινοτομικότητας.

Η ανταγωνιστικότητα σχετίζεται με την οικονομική διάρθρωση των εθνικών παραγωγικών συστημάτων και τους θεσμοθετημένους μηχανισμούς συσσώρευσης και ανάπτυξης τεχνολογικής γνώσης. Περαιτέρω, ο συνδυασμός των ιστορικά διαμορφωμένων εθνικών διαρθρωτικών και θεσμικών χαρακτηριστικών καθορίζει την επιχειρηματική ικανότητα τεχνολογικής απορρόφησης και διάχυσης. Το παρόν άρθρο διερευνά την αλληλεπίδραση ενδογενών και εξωγενών τεχνολογικών εισροών στην καινοτομικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και αξιολογεί την επίδραση των εισροών αυτών στις οικονομικές επιδόσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και της Ασίας.

Οι διαπιστώσεις μας στηρίζονται στην ανάλυση των πρωτογενών εμπειρικών στοιχείων ερευνητικής μελέτης για την τεχνολογική και ανταγωνιστική ικανότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, Στην ενότητα που ακολουθεί συνοψίζεται το θεωρητικό πλαίσιο συσχέτισης της σύγχρονης ανταγωνιστικότητας με την γνώση και την καινοτομία. Η επόμενη ενότητα εστιάζεται στους προσδιοριστικούς παράγοντες τεχνολογικής απορρόφησης και καινοτομικότητας. Ακολουθεί η συσχέτιση των παραγόντων με διαρθρωτικά – κλαδικά και λειτουργικά – θεσμικά χαρακτηριστικά του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, προκειμένου να αξιολογηθεί η συμβολή των αντιστοίχων συνθηκών στις τεχνολογικές και οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων.

Τέλος, στην βάση των συμπερασμάτων της ανάλυσης, επισημαίνεται η ανάγκη υιοθέτησης θεσμικών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ανάπτυξη ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων γνώσης και καινοτομίας από τις επιχειρήσεις και τα εθνικά / περιφερειακά συστήματα καινοτομίας.

4.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΑ – ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

Η σύνδεση της ανταγωνιστικότητας με την καινοτομική δραστηριότητα αντανακλάται στην αύξηση υιοθέτησης καταχωρημένων ευρεσιτεχνιών (πατέντων) στην παραγωγή και στην δραματική μείωση της ζήτησης εργαζομένων χαμηλής ειδίκευσης ταυτόχρονα με την αύξηση ζήτησης εργαζομένων υψηλών δεξιοτήτων. Η εξειδίκευση μιας χώρας ή περιφέρειας στην παγκόσμια παραγωγή και το διεθνές εμπόριο είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ δεμένη με τη βάση τεχνολογικής γνώσης που διαθέτει. Σύμφωνα με εμπειρικές μελέτες για την εισοδηματική σύγκλιση και οικονομική μεγέθυνση, οι σχέσεις διεθνούς εμπορίου προσδιορίζονται από τον προσανατολισμό και ρυθμό τεχνολογικής προόδου των εθνικών ή περιφερειακών οικονομιών.

Οι τεχνολογικές και οικονομικές διαφορές μεταξύ χωρών και περιφερειών έχουν αποδοθεί από πολλούς θεωρητικούς μέχρι σήμερα στην παραγωγική διάρθρωση των οικονομιών τους. Σχετικές έρευνες έχουν καταδείξει πως τα εθνικά /περιφερειακά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και οι αλληλοεπιδράσεις μεταξύ των παραγωγικών μονάδων εμπεριέχουν και μη διαρθρωτικά στοιχεία, όπως οι σχέσεις συνεργασίας και εμπιστοσύνης μεταξύ των επιχειρηματιών και η κοινή κουλτούρα όπου αυτές βασίζονται. Ο ιστορικά διαμορφωμένος ρόλος του θεσμικού και πολιτισμικού πλαισίου είναι δηλαδή εξίσου σημαντικός στις τεχνολογικές και οικονομικές επιδόσεις των χωρών.

Συχνά όμως, στην ίδια εθνική /περιφερειακή οικονομία κάποιοι παραγωγικοί κλάδοι αναπτύσσονται δυναμικότερα από άλλους, ή ακόμα και στον ίδιο κλάδο κάποιες επιχειρήσεις είναι πιο ανταγωνιστικές από άλλες. Με άλλα λόγια, οι διαρθρωτικές και θεσμικές διαφορές δεν ερμηνεύουν επαρκώς τις διαφορετικές επιδόσεις των επιχειρήσεων, κλάδων παραγωγής και εθνικών οικονομιών. Εδώ απαντά η θεωρία των εθνικών /περιφερειακών "συστημάτων καινοτομίας", σύμφωνα με την οποία η παραγωγική διάρθρωση μιας οικονομίας, η θεσμική οργάνωση και λειτουργία της σχετίζονται με την γεωγραφικά συσσωρευμένη γνώση. Κατ'έπекταση, οι διαφορές ανάπτυξης μεταξύ των επιχειρήσεων, κλάδων και οικονομιών αποδίδονται στο διαφορετικό επίπεδο τεχνογνωσίας και την ικανότητα τεχνολογικής προσαρμογής τους.

Συνηθίζοντας τις σχετικές θεωρητικές έννοιες, επισημαίνουμε πως το εθνικό /περιφερειακό "σύστημα καινοτομίας" περιλαμβάνει όλους τους θεσμικούς συντελεστές που συμβάλλουν στη απορρόφηση και διάχυση της γνώσης και των νέων τεχνολογικών εξελίξεων – όπως, τα τμήματα έρευνας και ανάπτυξης (E & A) Τ των επιχειρήσεων, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα. Το σύστημα καινοτομίας δεν αποτελεί όμως απλά άθροισμα των θεσμικών συντελεστών αλλά συνίσταται στην αλληλεπίδρασή τους "στην παραγωγή, στην μεταφορά και την χρήση της νέας και οικονομικά αξιοποιήσιμης γνώσης".

Επισημαίνεται, ως παράδοξο για την σύγχρονη περίοδο της παγκοσμιοποίησης και συμπίεσης του χώρου και του χρόνου, ο γεωγραφικός προορισμός των συστημάτων καινοτομίας, που οφείλεται στα ενδογενή στοιχεία και συνθήκες λειτουργίας των οικονομικών συντελεστών κάθε συστήματος παραγωγής. Τα στοιχεία αυτά είναι χωρικά καθώς δεν είναι διαθέσιμα σε εξωτερικούς ανταγωνιστές και τροφοδοτούν την ετερογένεια, ως βάση ανταγωνισμού. Με άλλα λόγια, ακόμα και στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης, οι παράγοντες που διαφοροποιούν τις επιχειρήσεις από τους εξωτερικούς της ανταγωνιστές πρέπει να αναζητηθούν στα εθνικά /περιφερειακά χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τις οικονομίες και τις επιδόσεις τους.

4.3 ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΟΤΗΤΑΣ

Η καινοτομία αποτελεί διαδικασία που αντανάκλα την ήδη κερκτημένη γνώση του οικονομικού συστήματος συνδυασμέν με νέους τρόπους και όχι ένα γεγονός που λαμβάνει χώρα.. Στα μέχρι σήμερα ευρέως εφαρμοζόμενα οικονομικά υποδείγματα οι καινοτομίες εμφανίζονται ως σπάνια εξωγενή γεγονότα που προσωρινά διαταράσσουν την γενική ισορροπία, μέχρις ότου μια νέα ισορροπία αποκατασταθεί μέσω του μηχανισμού των τιμών. Η προσέγγιση αυτή είναι όμως ανεπαρκής στις συνθήκες του σύγχρονου καπιταλισμού όπου η καινοτομία αποτελεί καθοριστικό φαινόμενο και κληροδότημα .

Η καινοτομική ικανότητα μιας επιχείρησης βασίζεται στην ικανότητα τεχνολογικής αφομοίωσης , δηλαδή μάθησης , του ευρύτερου εθνικού παραγωγικού συστήματος. Οι μηχανισμοί απορρόφησης της τεχνολογίας δηλαδή ο τρόπος μάθησης, διαμορφώνεται από το ιστορικά διαμορφωμένο θεσμικό πλαίσιο που διέπει την εθνική οικονομία.Ενώ, η τεχνολογία που απορροφάται –δηλαδή το τι μαθαίνεται , καθορίζεται από την οικονομική διάρθρωση της χώρας .Συνεπώς , η καινοτομικότητα προσδιορίζεται από την τεχνολογική παράδοση , την παραγωγική εξειδίκευση της εθνικής , οικονομίας και το εθνικό πλαίσιο στήριξης της τεχνολογικής γνώσης

Στην διεθνή βιβλιογραφία η καινοτομία –ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής ικανότητας της επιχείρησης – προσδιορίζεται άλλοτε άμεσα ως εξαρτημένη μεταβλητή των τεχνολογικών εισροών της επιχείρησης (εργαστηριακών δραστηριοτήτων , δαπανών E&A) και άλλοτε έμμεσα από τις νέες εισόδους και επενδύσεις επιχειρήσεων, την συνολική αύξηση της παραγωγικότητας των μισθών και της αποσχόλησης .Για τη μέτρηση της καινοτομικότητας σχετικές μελέτες διακρίνουν την καινοτομία σε αλλαγές στην οργάνωση και διαδικασία της παραγωγής και στα προϊόντα. Η καινοτομία προϊόντος , που καταχωρείται ως πατέντα , αποτελεί όμως το σαφέστερο μέτρο καθώς οι καινοτομίες οργάνωσης και διαδικασίας της παραγωγής δύσκολα καταγράφονται

Η μεταφορά και αφομοίωση τεχνολογικής γνώσης εξαρτάται από την προσπάθεια της επιχείρησης για ενδογενή τεχνολογική ανάπτυξη, καθώς και απορρόφηση των εξωγενών τεχνολογικών εισροών .Η δραστηριότητα της έρευνας και ανάπτυξης και οι δεξιότητες του προσωπικού της επιχείρησης συνιστούν τους κυριότερους ενδογενείς παράγοντες δημιουργίας και συσσώρευσης τεχνολογικής γνώσης. Οι εξωγενείς τεχνολογικές εισροές συνίστανται κυρίως σε πατέντες και τεχνολογικές άδειες, καθώς και στις συνεργασίες που η επιχείρηση αναπτύσει με ηγετικές τεχνολογικά επιχειρήσεις.

Η αποτελεσματική εισροή γνώσης στην επιχείρηση από εξωγενείς πηγές προϋποθέτει την ύπαρξη ενός περιβάλλοντος οικονομικών συγκέντρωσης ,διάχυσης τεχνογνωσίας και ισχυρής επιστημονικής, και ερευνητικής βάσης που διευκολύνεται από την λειτουργία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, η επιχειρηματική καινοτομικότητα – ως καινοτομία προϊόντος προσδιορίζεται άμεσα από ενδογενείς παράγοντες που συνιστούν την ενδοεπιχειρησιακή τεχνολογική προσπάθεια. Αυτή αντανάκλαται κατ'έξοχήν στην αναλογία επιστημονικού και τεχνικού προσωπικού στο σύνολο των απασχολούμενων της επιχείρησης.Η υψηλή ειδίκευση των εργαζομένων, αποτελεί γνώση ενσωματωμένη στο ανθρώπινο κεφάλαιο της επιχείρησης, διευκολύνει καθοριστικά την τεχνολογική αφομοίωση και ανάπτυξη, Ανάλογα οι δαπάρες E&A ανά εργαζόμενο της επιχείρησης στα πλαίσια της ενδογενούς τεχνολογικής δραστηριότητας εξασφαλίζουν την ενεργό ανάμιξη του προσωπικού στην ανάπτυξη τεχνογνωσίας και στην κατάρτι, προϋπόθεση για την συσσερευση γνώσης.

Άμεσα προσδιορίζουν την επιχειρηματική καινοτομικότητα και εξωγενείς παράγοντες που κυρίως συνίσταται σε τεχνολογικές εισροές από εξωτερικές προς την επιχείρηση πηγές.Οι εισροές αυτές καταγράφονται κατ'έξοχήν στις πατέντες και τεχνολογικές άδειες που η επιχείρηση αγοράζει κι εφαρμόζει. Εξ ίσου καθοριστικός είναι και ο ρόλος των μη καταχωρημένων επίσημα εξωτερικών τεχνολογικών εισροών που

εκφράζονται κυρίως στις τεχνολογικές αλλαγές που η επιχείρηση υιοθετεί στη διαδικασία της παραγωγής. Όπως προαναφέρθηκε, οι τεχνολογικές αυτές αλλαγές δεν είναι εύκολα μετρήσιμες και μεταφέρονται συνήθως μέσω άτυπων διαδικασιών μάθησης πάνω στην εργασία, ή την χρήση κάποιου εξοπλισμού ή νέου υλικού που προμηθεύεται η επιχείρηση.

Τέλος, όπως επισημάνθηκε, η ικανότητα τεχνολογικής απορρόφησης και καινοτομίας καθορίζει τις οικονομικές επιδόσεις της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, η επιχειρηματική ανταγωνιστικότητα – εκφρασμένη ως αύξηση των πωλήσεων – προσδιορίζεται έμμεσα από τους τεχνολογικούς παράγοντες (εξωγενείς και ενδογενείς) που διαμορφώνουν την καινοτομικότητα. Προσδιορίζεται όμως άμεσα από παράγοντες που σχετίζονται με μη τεχνολογικά χαρακτηριστικά της επιχείρησης, τα οποία διαμορφώνει η παραγωγική διάρθρωση και το θεσμικό υπόβαθρο του οικονομικού περιβάλλοντος. Πρόκειται για την πρόσβαση και συμμετοχή της επιχείρησης σε τοπικά και διεθνή δίκτυα τεχνολογικής συνεργασίας, καθώς και το δυναμικό της ως προς το μέγεθος και καθεστώς λειτουργίας.

Όσον αφορά την συμβολή των δικτύων τεχνολογικής συνεργασίας στην ανταγωνιστικότητα των εθνικών συστημάτων καινοτομίας δεν υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις που να τεκμηριώνουν τη θετική επίδραση της συμμετοχής των επιχειρήσεων σε τεχνολογικές συνεργασίες με άλλες επιστήμες ή φορείς (για μεταφορά τεχνολογίας, , licensing ,E&A)στην καινοτομική της ικανότητα. Καταδεικνύεται όμως, πως όσο μεγαλύτερη είναι η συμμετοχή της επιχείρησης σε τέτοιου είδους δίκτυα τόσο περισσότερες είναι οι ευκαιρίες της για τεχνολογική ανάβαθμιση και καινοτομία.

Οι θετικές επιπτώσεις της συχνής αλληλεπίδρασης μεταξύ οικονομικών συντελεστών – στη βάση της άμιλλας και συνεργασίας, της επιστοσύνης και κοινής επιχειρηματικής κουλτουρας- στις οικονομικές επιδόσεις τους, έχει υποστηριχθεί από την θεωρητική προσέγγιση της “δικτυωμένης επιχείρησης”. Η οικονομία αξιοποιήσιμη γνώση αναπτύσσεται μέσα στα δίκτυα ως μια λειτουργία συλλογικής μάθησης, στη βάση οικονομικών συγκέντρωσης, διάχυσης και επιμερισμού του ρίσκου μέσα από κοινές επενδύσεις.

Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις, οι ξένες άμεσες επενδύσεις και τα δίκτυα προμηθευτών αποτελούν σημαντικά κανάλια μεταφοράς γνώσης και τεχνολογίας, ειδικά όταν απουσιάζουν οι θεσμοί και οι υποδομές τεχνολογίας, ειδικά όταν απουσιάζουν οι θεσμοί και οι υποδομές τεχνολογικής υποστήριξης σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Με άλλα λόγια, πέρα από την επίσημη δραστηριότητα E&A, με δικτύωση μπορεί να αναπτυχθεί και να μεταφερθεί σημαντική γνώση μέσω της υιοθέτησης, της χρήσης και της αλληλεπίδρασης. Πάραυτα, η ύπαρξη ισχυρής θεσμοθετημένης βάσης E&A παίζει καθοριστικό ρόλο στην υιοθέτηση προωθημένης γνώσης και σύνθετης τεχνολογίας.

Για τον ρόλο χαρακτηριστικών της επιχείρησης όπως το μέγεθος και το καθεστώς λειτουργίας (ανεξάρτητη ή θυγατρική) στην καινοτομική και ανταγωνιστική της ικανότητα, τα εμπειρικά στοιχεία σχετικών ερευνών δείχνουν πως οι μικρές επιχειρήσεις αναπτύσσονται τεχνολογικά με διαφορετικό τρόπο από τις μεγάλες. Το μικρό μέγεθος περιορίζει τις επενδύσεις σε τεχνολογία και τις δαπάνες για E&A καθώς και την πρόσβαση στην πληροφορία και στις τεχνολογικές εξελίξεις. Η ανάπτυξη της πρόσβασης σε εξωτερικούς πόρους και συνεργάτες είναι καθοριστική για το ξεπέρασμα των εμποδίων που θέτει το μικρό επιχειρηματικό μέγεθος.

4.4 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΟΝΤΩΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στη βάση του εννοιολογικού πλαισίου που αναπτύχθηκε παραπάνω, η παρούσα ενότητα παρουσιάζει τα συγκεντρωτικά αποτελέσματα της ανάλυσης των πρωτογενών εμπειρικών στοιχείων ερευνητικής μελέτης για την ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων στην Ευρώπη (Αγγλία, Σκωτία, Ιταλία, Ελλάδα, Ισραήλ) και την Ασία (Κορέα, Ταϊβάν). Οι οικονομικές επιδόσεις και η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων εξετάζονται στη βάση των καινοτομικών ικανοτήτων τους, με συνεκτίμηση των κλαδικών-διαρθρωτικών και λειτουργικών-θεσμικών συνθηκών του περιβάλλοντος όπου δραστηριοούνται .

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης στοιχειοθετούν μια σειρά αμέσων και έμμεσων συσχετίσεων μεταξύ των παραγόντων που καθορίζουν την τεχνολογική ικανότητα και τις οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων στις σύγχρονες συνθήκες της νέας οικονομίας και του διεθνούς ανταγωνισμού. Πρωταρχική μας διαπίστωση είναι πως η ανταγωνιστικότητα είναι ανάλογη της έντασης γνώσης και τεχνολογίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας- και όχι του χαμηλού κόστους παραγωγής(ακόμα και σε παραδοσιακούς κλάδους έντασης εργασίας, όπως η ένδυση) .

Με άλλα λόγια, τεκμηριώνεται από την ανάλυση πως οι επιχειρήσεις κλάδων υψηλής έντασης τεχνολογίας(όπως τα ηλεκτρονικά) είναι πίο καινοτομικές από τις επιχειρήσεις κλάδων χαμηλής έντασης τεχνολογίας(όπως η ένδυση) .Κατ'έπекταση, όπως επιβεβαιώνουν τα αποτελέσματα, όσο μεγαλύτερης τεχνολογικής έντασης είναι η δραστηριότητα της επιχείρησης, τόσο μεγαλύτερος είναι ο ρυθμός αύξησης των πωλήσεων της ανεξαρτήτως του οικονομικού περιβάλλοντος όπου δραστηριοποιείται.

Αναλύοντας την καινοτομική ικανότητα των επιχειρήσεων, εστιάζουμε στη σημασία και την αλληλεπίδραση εξωγενών και ενδογενών παραγόντων .Τα αποτελέσματα δείχνουν πως η προσπάθεια των επιχειρήσεων για ανάπτυξη ενδογενούς τεχνολογίας είναι σημαντικότερη για την καινοτομικότητά τους από τις εξωγενείς τεχνολογικές εισροές(licences κ.α.).Η ανάπτυξη ενδογενούς τεχνολογίας προϋποθέτει συστηματική ενδοεπιχειρηματική δραστηριότητα E&A, υψηλή αναλογία επιστημόνων στο σύνολο του προσωπικού, καθώς και αξιοποίηση του προσωπικού σε διαδικασίες τεχνολογικής ανάπτυξης .

Οι διαδικασίες αυτές κινητοποιούν τους πόρους της επιχείρησης και οδηγούν σε καινοτομία, ενώ αντίθετα, η απλή υιοθέτηση τεχνολογικών εισροών από εξωτερικές πηγές συχνά τους αδρανοποιεί .

Η εκτίμηση της συνάρτησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων επιβεβαιώνει πως το μικρό μέγεθος απασχόλησης-που συνήθως συνεπάγεται οικογενειακή οργάνωση και διαχείριση(από μη ειδικευμένα στελέχη), παραδοσιακή παραγωγή(έντασης εργασίας, φθηνού κόστους και χαμηλής προστιθέμενης αξίας) και ανεπαρκής εκσυγχρονισμός(μικρές δαπάνες σε νέες δεξιότητες και τεχνολογίες παραγωγής)-συνδέεται με αρνητικές οικονομικές επιδόσεις. Ενώ οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις-που συνήθως έχουν καλύτερη πρόσβαση στη πληροφορία και στη χρηματοδότηση, καθώς και μεγαλύτερη δυνατότητα αξιολόγησης των συνθηκών της αγοράς και κατ'έπекταση υιοθέτησης στρατηγικών προσαρμογής-αποδεικνύονται ανταγωνιστικότερες.

Η αξιολόγηση της συμμετοχής των εξεταζομένων μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε δίκτυα τεχνολογικής συνεργασίας δείχνει πρωτίστως πως οι διεθνείς τεχνολογικές αλληλεπιδράσεις είναι συστηματικές για τις επιχειρηματικές τεχνολογικές και οικονομικές επιδόσεις .

Επιπλέον, τα δίκτυα τοπικών διεπιχειρησιακών σχέσεων συδέονται με χαμηλή τεχνολογική δραστηριότητα και καινοτομικότητα .

Με άλλα λόγια, τα διεθνή δίκτυα αποδεικνύονται σημαντικότερα για την τεχνολογική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα από τα τοπικά διεπιχειρησιακά δίκτυα.

Ακόμα και η μη τακτική αλληλεπίδραση με διεθνείς τεχνολογικούς πρωτοπόρους δίνει στην επιχείρηση την ευκαιρία μεγαλύτερης "εκθεσης" στην πληροφορία και στη γνώση .

Τα εμπειρικά στοιχεία της έρευνάς μας δείχνουν πως οι παραδοσιακές οικονομικές δραστηριότητες(έντασης εργασίας) τείνουν να αναπτύσσουν κυρίως τοπικά δίκτυα διεπιχειρησιακών συναλλαγών , Παρά όμως την υψηλή "τοπικότητα" που χαρακτηρίζει συνήθως τους παραδοσιακούς κλάδους έντασης εργασίας, τα δίκτυα που

αναπτύσσουν είναι περιορισμένης εμβέλειας και σπάνια συμβάλλουν στην στήριξη της εξειδίκευσης, των εξαγωγών, γτης κλαδικής κατάρτισης κ.α.

Αντίθετα, οι δυναμικές επιχειρήσεις (έντασης τεχνολογίας) τείνουν να αναπτύσσουν δεσμούς με διεθνή τεχνολογικά δίκτυα, Σε κάθε περίπτωση βέβαια, η εδραίωση διεπιχειρησιακών τεχνολογικών συναλλαγών στο τοπικό επίπεδο αποτελεί θετική βάση για την ανάπτυξη διεθνών συναλλαγών μελλοντικά-ειδικά μέσα από την διεθνοποίηση των τοπικά παραγομένων καινοτομιών.

4.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συνοψίζοντας, επισημαίνουμε πως η ικανότητα τεχνολογικής απορρόφησης και καινοτομίας αποτελούν βασικές προϋποθέσεις για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε αυτές.

Η καινοτομική ικανότητα των επιχειρήσεων συνιστάται προτίστως στην ενδογενή ανάπτυξη γνώσης και τεχνολογίας, που επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή εξειδικευμένου προσωπικού και επενδύσεις σε δραστηριότητες E&A. Οι εξωγενείς τεχνολογικές εισροές είναι επίσης σημαντικές, αλλά προϋποθέτουν ανάλογη ενδοεπιχειρησιακή προσπάθεια για την αξιοποίησή τους.

Η πυκνότητα και ποιότητα της δικτύωσης ανάμεσα στους συντελεστές-επιχειρήσεις, εκπαιδευτικά ιδρύματα, επενδυτικοί οργανισμοί- ενός συστήματος παραγωγής είναι καθοριστικοί για τη μεταφορά, απορρόφηση και διάχυση της τεχνογνωσίας.

Ειδικότερα, η συμμετοχή των επιχειρήσεων σε διεθνή δίκτυα ανταλλαγής γνώσης και πληροφορίας δίνει ουσιαστική ώθηση στην καινοτομικότητα.

Κατά συνέπεια, ο πολιτικός σχεδιασμός πρέπει να αποσκοπεί στην ενίσχυση των υποδομών και δικτύων που στηρίζουν την συνεργασία τοπικών επιχειρήσεων με διεθνείς προμηθευτές τεχνολογίας και γνώσης. Παράλληλα, πρέπει να διευκολύνει την διεθνοποίηση των προϊόντων των καινοτομικών τοπικών επιχειρήσεων .

Προϋπόθεση για την εδραίωση διεθνών σχέσεων τεχνολογικής συνεργασίας αποτελεί η ενίσχυση της προσπάθειας των επιχειρήσεων για ενδογενή τεχνολογική ανάπτυξη (με κίνητρα τεχνολογικών επενδύσεων, E&A, δαπανών κατάρτισης προσωπικού κ.α.). Σε αυτή την κατεύθυνση είναι καθοριστική η αντιμετώπιση των ανεπαρκειών σε κατάρτιση και δεξιότητες ανθρωπίνων πόρων, κατ'έπекταση και της εθνικής/περιφερειακής βάσης γνώσης και τεχνολογίας,

Απαιτείται παράλληλα η αναβάθμιση των παραγωγικών συστημάτων που χαρακτηρίζονται απο εξειδίκευση σε χαμηλού κόστους παραγωγή, τεχνολογική εξάρτιση και βραδείς ρυθμούς εκσυγχρονισμού της αγοράς.

Οι αποκλίσεις στην ανταγωνιστική ικανότητα μεταξύ των εθνικών /περιφερειακών σήμερα, σχετίζονται κατ'αρχήν με τις διαφορές τους στο σύστημα επίσημης εκπαίδευσης και άτυπης κατάρτισης που διαθέτουν. Οι διαφορές αυτές είναι τόσο ποσοτικές(επενδύσεις), όσο και ποιοτικές(προσανατολισμός εξειδίκευσης).

Με άλλα λόγια, θεσμικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις είναι εξίσου αναγκαίες για την υπερπήδηση των δυσκολιών τεχνολογικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας που αντιμετωπίζουν κυρίως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις,

Με ανάλογες προϋποθέσεις μπορούν και οι μικρές εθνικές και περιφερειακές οικονομίες που ουδέποτε είχαν τεχνολογική παράδοση, να αναπτύξουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα στη βάση της γνώσης και της τεχνολογίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

5.1 Η ΠΑΝΤΑΧΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Στην κοινωνία της πληροφορίας, η λήψη και η παραγωγή νέας πληροφορίας και γνώσης είναι παράγοντες υψίστης σημασίας, όσον αφορά τη ζωή μιας συγκεκριμένης κοινότητας ή οργανισμού, είτε αυτή είναι μια χώρα, μια εταιρεία, ένας οικισμός, ή μια γεωγραφική περιοχή, ένα εκπαιδευτήριο ή ερευνητικό ίδρυμα. Το παρόν κεφάλαιο δεν ασχολείται με τις ερωτήσεις που προκύπτουν, όσον αφορά τις επιμέρους γνώσεις και επιμέρους ανταγωνιστικά θέματα, εφόσον τα θέματα διοίκησης της πληροφορίας και διοίκησης γνώσης βρίσκονται την τρέχουσα στιγμή σε ένα επίπεδο, όπου η καθολική ανταγωνιστικότητα απαιτεί ομαδική δουλειά, δηλαδή την συνεργασία μιας ομάδας πιστοποιημένων με διαφόρους τρόπους ανθρώπων. Στην κοινωνία της πληροφορίας. Η ανάπτυξη εστιάζεται στην εύρεση νέων τρόπων συμπτύξης και εφαρμογής των υπάρχουσών πληροφοριών και γνώσεων, όπως επίσης και στην παραγωγή νέας πληροφορίας και γνώσης. Ο όρος **καινοτομία είναι ο γενικός όρος, που χρησιμοποιείται για την περιγραφή των δραστηριοτήτων, οι οποίες αποσκοπούν στην υλοποίηση αυτών των διαδικασιών.**

Το παρόν κεφάλαιο πραγματεύεται τα εξής θέματα:

- Τους διάφορους βασικούς τύπους καινοτομίας, όπως αυτοί παρουσιάζονται σε οργανισμούς που έχουν ως στόχο τους την επιδίωξη του κέρδους.
- Την έκταση κατά την οποία η παραγωγή νέας γνώσης και νέων δεξιοτήτων συνδέεται με την επιστήμη.
- Τη σχέση μεταξύ καινοτομίας και οικονομικής ανταγωνιστικότητας των εταιρειών, των κρατών και των γεωγραφικών περιοχών γενικότερα.
- Τους παράγοντες-παίκτες (actors), διαμέσου των οποίων οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών επηρεάζουν τις διαδικασίες παραγωγής καινοτομίας, στην κοινωνία της πληροφορίας.

Θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ καινοτομίας μικρής και μεγάλης κλίμακας, με την πρώτη από αυτές να αποκαλείται <<μικτή καινοτομία>>, κάτι το οποίο αναφέρεται από διάφορους συγγραφείς και ερευνητές ως <<διατήρηση>>(sustaining), ως <<γραμμική καινοτομία >>, ως <<συμβαλίνουσα κατά τη διάρκεια της παραγωγής ή της χρήσης >>, ως <<οδηγούσα στην σταδιακή συσσώρευση διαφοροποιήσεων >> και επίσης ως <<βηματική>>(σταδιακή, incremental). Τέτοια καινοτομία μπορεί να υλοποιηθεί, να γίνει αντιοληπτή, χρησιμοποιώντας την ήδη υπάρχουσα ανταγωνιστικότητα, έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν ελλάσσονες βελτιώσεις. Επομένως, είναι κάτι σαν ένα σταυρόλεξο, το οποίο γνωρίζουμε ότι υπάρχει κ'είναι λύση για το πρόβλημα και έχουμε μι λίγο-πολύ γενική ιδέα, όσον αφορά τη φύση και το μόνο που απομένει είναι να καθοριστεί η επακριβής διαδρομή που οδηγεί στη λύση αυτή. Σε αντίθεση με αυτήν, η λεγόμενη <<μεγάλη καινοτομία>>, είναι αυτή που ανοίγει με ριζοσπαστικό τρόπο νέες διαδρομές. Αυτή ενέχει το στοιχείο της <<γνήσιας έκπληξης>>, με την έννοια ότι ακόμα και η στιγμή της σύλληψής της δεν είναι προφανές το είδος δυναμικές μπορούν να ανπτυχθούν με βάση αυτή, όταν υλοποιηθεί τελικά. Επομένως, η μετάβαση, η αλλαγή κατεύθυνσης, η οποία προκαλείται από μια τέτοια καινοτομία γίνεται αντιληπτή με τη χρήση των όρων <<σημαντική ανακάλυψη>>(breakthrough), <<ριζοσπαστική>>, ασυνεχής, μη-γραμμική, διαρρηκτική,(disruptive), δομική. Με άλλα λόγια, τα θεμέλια, η βάση μιας μεγάλης καινοτομίας δεν είναι η σταδιακή βελτίωση ή εκτέλεση ενός ήδη υπάρχοντος ανοικτού δρόμου.

Το κύριο μέλημα του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο οι διάφοροι τύποι καινοτομίας χρησιμοποιούνται από διάφορες παράγοντες-παίκτες(actors), το πώς επηρεάζουν την οικονομική απόδοση και την ανταγωνιστικότητά μας μιας συγκεκριμένης κοινότητας ή οργανισμού, σε μια εποχή όπου μπορούμε να μιλούμε πλέον για την παράνομη εξέλιξη (συνέλιξη,co-evolution)των εργαλείων

πληροφορικής και επικοινωνιών από την μια και της κοινωνικής υπόστασης, από την άλλη. Η πρώτη δυσκολία που παρουσιάζεται στο κεφάλαιο αυτό είναι οι παράγοντες-παίκτες είναι δύσκολο να οριστούν. Ο ανταγωνισμός λαμβάνει χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως επίσης και σε επίπεδο ευρύτερων γεωγραφικών περιοχών και χωρών, ενώ παράλληλα μπορούμε να μιλάμε και για συγκεκριμένους κερδισκοπικούς και μη κερδισκοπικούς οργανισμούς, όπως επίσης και για περιφερειακό και για το εθνικό σύστημα καινοτομίας. Επιπλέον, οι επιστημονικοί ερευνητές, οι οποίοι είναι οι κύριοι συνεισφέροντες στις μεγάλες καινοτομίες, τις περισσότερες φορές λειτουργούν ως μέλη μιας παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας παρά ως μέλη μιας εθνικής οικονομίας. Επομένως, με την οικονομική έννοια, η συνεισφορά τους μπορεί να γίνει αντιληπτή και να χρησιμοποιηθεί ανεξάρτητα οποιασδήποτε γεωγραφικής θέσης.

Στην εποχή της κοινωνίας της πληροφορίας, η καινοτομία δεν είναι μια συγκεκριμένη, χωρικά εντοπισμένη δραστηριότητα, αλλά αντίθετα προκύπτει από την ανθρώπινη, φυσιολογική και παγκόσμια ανάγκη για προσαρμογή. Στη σύγχρονη εποχή, ο κόσμος έχει καταστεί ολοένα και πιο γνωστικός και οι ευκαιρίες να παρουσιαστεί μια καινοτομία, συμβαδίζουν με την ανάγκη του καινοτομείν. Από τη στιγμή που έγινε δυνατή η κωδικοποίηση της πληροφορίας σε ψηφιακή μορφή και επομένως έχει η μετάδοσή της η συγκέντρωση, η διάταξη κι μη επεξεργασία της πληροφορίας έχει καταστεί πολύ πιο εύκολη, όπως επίσης και οι συνεργατικές δυνατότητες που παρουσιάζουν αυτές οι παραπάνω δραστηριότητες. Την ίδια στιγμή, οι βελτιώσεις στην αποτελεσματικότητα και την ισχύ των εργαλείων της πληροφορικής και επικοινωνιών, όπως επίσης και οι διακυμάνσεις της ευχέρειας χρήσης τους από εμάς, έχουν ως αποτέλεσμα την εμφάνιση σημαντικών διαφορών, όσον αφορά την απόδοση των διαφόρων καινοτομιών.

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται οι έννοιες της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας, κυρίως εντός ενός οικονομικού πλαισίου. Οι τελευταίες δύο δεκαετίες έχουν επιφέρει μια σημαντική μεταβολή στην επιστημονική αντίληψη.

Η έννοια της καινοτομίας έχει υποστεί σημαντικές παρερμηνείες, από τη στιγμή που οι κοινωνικές και οικονομικές διαδικασίες αναλύονται εντός του πλαισίου της κοινωνίας της πληροφορίας και της οικονομίας της βασισμένης στη γνώση, η σημασία της απόδοσης της καινοτομίας γίνεται όλο και περισσότερο εμφανής και μετρήσιμη. Η <<σημασία της καινοτομίας>>, όρος που χρησιμοποιείται διαρκώς σε ευρύτερη έννοια, έχει γίνει αντιληπτή από τους καθορίζοντες την πολιτική σε επίπεδο αποφάσεων. Επομένως, το θέμα αυτό έχει γίνει εστία προβληματισμού όσον αφορά τη στρατηγική ανάπτυξη. Είναι επομένως ουσιώδες το ότι ο ρόλος ο οποίος επιτελείται από τα Κράτη, από τις κυβερνήσεις και τα άλλα κυβερνητικά επίπεδα, κυρίως σε επίπεδο γεωγραφικών περιοχών θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης στο παρόν κεφάλαιο, από τη στιγμή που οι δραστηριότητες αυτών των παραγόντων αποκοπούν στη βελτίωση του περιβάλλοντος της οικονομικής ανάπτυξης, όπου η βελτίωση του πνεύματος καινοτομίας είναι το πλέον μείζον ζήτημα.

5.2 ΤΥΠΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΩΝ

Η έννοια της καινοτομίας έχει διευρυνθεί κατά την δεκατία, καθώς νέες ιδέες, οι οποίες επιτρέπουν επιχειρηματική επιτυχία, έχουν σταδιακά γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης και έχουν παρατηρηθεί κάποιες μεταβολές στην έννοια αυτή. Εκτός από

καινοτομίες σε επίπεδο προϊόντων και διαδικασιών , η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία βρίσκει διαρκώς νέα θέματα, όπως η καινοτομία σε επίπεδο μάρκετινγκ και η οργανωσιακή καινοτομία.<< Μια καινοτομία μπορεί να βρεθεί στην υλοποίηση ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος(αγαθού ή υπηρεσίας), ή διαδικασίας, ή μιας νέας μεθόδου πρώτης προϊόντων στην αγορά(μάρκετινγκ), ή μια νέα οργανωσιακή μέθοδος, σε επίπεδο επιχειρηματικής τακτικής του οργανισμού ή των εξωτερικών σχέσεων >>. Ενώ οι προηγούμενες προσπάθειες ορισμού της έννοιας της καινοτομίας περιορίζονταν σχεδόν αποκλειστικά στους τομείς των εφευρέσεων και των τεχνικών υλοποιήσεων ενός προϊόντος, ή της βελτίωσης της διαδικασίας παραγωγής αυτού του προϊόντος , αυτός ο νέος ορισμός εφαρμόζεται σε πολύ περισσότερους τομείς από ότι ο ένας και μοναδικός, αυτός της τεχνολογίας.

Η **καινοτομία προϊόντος** ως η υλοποίηση ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος ή υπηρεσίας. Η καινοτομία διαδικασίας(ή αλλιώς διαδικαστική καινοτομία) σημαίνει την υλοποίηση μιας σημαντικά βελτιωμένης μεθόδου παραγωγής ή διάθεσης και εμπλέκει και νέες ιδέες, κυρίως τεχνολογικής φύσης. Η **καινοτομική μάρκετινγκ** είναι η ανάπτυξη νέων μεθόδων προώθησης προϊόντων με βελτιώσεις να υφίσταται στη σχεδίαση των προϊόντων, στη συσκευασία τους και στην κατάλληλη διάθεσή τους μέσω των καναλιών της αγοράς καθώς επίσης και στην κοστολόγησή τους. Η **οργανωσιακή καινοτομία** εμπλέκει την υλοποίηση νέων οργανωσιακών στόχων σε επίπεδο επιχειρηματικής πρακτικής, οργάνωσης εργασίας, ή εξωτερικών σχέσεων,

Για το λόγο αυτό είναι σημαντική η μη-τεχνολογική καινοτομία;

Η δημιουργία ενός νέου προϊόντος εμπλέκει πάντοτε μεγάλο πλήθος πόρων. Πιστοποιημένα και δημιουργικά άτομα, όπως επίσης και ευρέως αποδεκτή έρευνα και υποδομές έρευνας και ανάπτυξης (R&D). Τα βήματα που πρέπει να ακολουθηθούν γίνονται συνεχώς και πιο εκλεπτυσμένα, από τη στιγμή που δεν είναι δυνατόν να αφηθεί στην τυφή τύχη ποιά θα είναι το αποτέλεσμα των επιδιωκόμενων καινοτομιών.Επομένως, στην σύγχρονη εποχή, η έννοια της καινοτομίας σχεδόν πάντοτε αναφέρεται σε συνειδητή καινοτομία. Απαιτείται λήψη αποφάσεων, όσον αφορά την επένδυση των διαθέσιμων πόρων –αλλά πόσο αξίζει ένα προϊόν πνευματικής εργασίας, πριν να υλοποιηθεί ως υλικό αγαθό ή ως υπηρεσία, ή ως διαδικασία , η οποία θα επιτρέψει τη δημιουργία και των δύο προηγούμενων οντοτήτων; Ποιά είναι η αξία ενός πνευματικού προϊόντος, όταν μόνο οι ίδιοι οι δημιουργοί του και μερικοί ερευνητές ή μηχανικοί ανάπτυξης, είναι σε θέση να εκτιμήσουν τη σημασία και τη λειτουργία του ;Υπάρχει ένα συγκεκριμένο, μεγάλο, επίπεδο ρίσκου, το οποίο σχίζεται με κάθε καινοτομία, από τη στιγμή που αυτή δεν έχει ουσιαστική οικονομική αξία, μέχρις ότου αυτή να βρεθεί στη φάση της εισαγωγής της στην αγορά. Τα τεχνολογικά επιτεύγματα στην οικονομία αναπαριστούν μηδενική αξία από μόνα τους, από τη στιγμή που είναι ο καταναλωτής είναι εκείνος ο οποίος έχει την τελική κρίση, όσον αφορά την πραγματική οικονομική αξία τους. Για παράδειγμα, τα πλεονεκτήματα ριζοσπαστικών λύσεων δεν μπορούν να επιδειχθούν μέσω προσεκτικά γραμμένων αναλύσεων και μελετών, εφόσον αυτό που χρειάζεται είναι ο πραγματικός έλεγχος μέσω της αγοράς της προτεινόμενης λύσης.Φυσικά, μια καινοτομία μπορεί να θεωρηθεί ως επιτυχής μόνο αφού το αποτέλεσμά της θα προδώσει οικονομικά οφέλη στους κατόχους της και στους χρήστες της στην αγορά. Η κατασκευή ενός προϊόντος ενδέχεται να καταστεί φθηνότερη (βελτιώνοντας τη διαδικασία) και ένα νέο προϊόν ή υπηρεσία ενδέχεται να εισαχθεί επιτυχώς στην αγορά.Όμως, όλοι αυτοί οι στόχοι αποτελούν και επιδίωξη πολλών άλλων ανταγωνιστικών. Αυτό που φαίνεται τελικά είναι ότι κάποια προϊόντα θα γίνουν περιζήτητα, ενώ κάποια άλλα θα περάσουν σχεδόν απαρατήρια. Εδώ είναι το σημείο όπου έγκειται η σημασία της καινοτομίας του μάρκετινγκ.

Ας φανταστούμε ότι δυο εταιρείες ανακοινώνουν την δημιουργία δύο λειτουργικά ισοδύναμων προϊόντων και την εισαγωγή τους στην αγορά, την ίδια ακριβώς χρονική

στιγμή. Οι απαιτήσεις της αγοράς δημιουργούνται διαμέσου μιας δραστηριότητας μάρκετινγκ, για ένα προϊόν, το οποίο προηγουμένως φαινόταν να έχει ασθενή δυναμική πωλήσεων. Η έρευνα αγοράς, εάν διεξαχθεί με προσοχή, μπορεί να καταλήξει σε μια ποιά επιτυχημένη σχεδίαση του προϊόντος, όπως επίσης και σε ποιά αποδοτική και σύνθετη διαφήμισή του. Η εταιρεία που είναι σε θέση να το υλοποιήσει αυτό, θα πραγματοποιήσει περισσότερες πωλήσεις ή θα αποκτήσει ένα πιο ενισχυμένο εμπορικό όνομα (brand name). Με τον τρόπο αυτό το ίδιο προϊόν μπορεί να πουληθεί σε υψηλότερη τιμή, εφ' όσον αφορά το κόστος παραγωγής του. Επομένως, ο λόγος κέρδους είναι υψηλότερος από αυτόν της αντιπάλου εταιρείας, η οποία εισήγαγε το ίδιο προϊόν, αλλά δεν χρησιμοποίησε κάποιες δραστηριότητες προώθησης (μάρκετινγκ). Επιπλέον, το μάρκετινγκ επιτρέπει μια πιο επακριβή ταυτοποίηση της ομάδας-στόχου του προϊόντος και της βάσης των καταναλωτών, τα οποία μπορούν τότε να προσεγγιστούν πολύ πιο εύκολα., όταν κατοπινές καινοτομίες λάβουν χώρα. Με άλλα λόγια, η σημασία της καινοτομίας στον τομέα των πωλήσεων έχει γίνει πιο σημαντική. Τα εργαλεία επικοινωνίας και πληροφόρησης, καθώς και η κάλυψη από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, διαδραματίζουν ένα εξέχοντα ρόλο στην μεταβολή αυτή. Λόγω της εκρηκτικής αύξησης και της διαθεσιμότητας της διαφήμισης, της αναψυχής, και άλλων παρομοίων δραστηριοτήτων, γίνεται διαρκώς δυσκολότερη η προσέλκυση της προσοχής των ατόμων, των εταιριών και των δημοσίων οργανισμών, θεωρουμένων ως καταναλωτών. Δεν είναι πλέον αρκετή η κατασκευή ενός καλού προϊόντος, απαιτείται επιπλέον όπως η προώθησή τους στην αγορά να είναι τόσο γρήγορη, όσο και αποδοτική

Η σημασία της οργανωσιακής καινοτομίας είναι εύκολη στην κατανόησή της. Για παράδειγμα, οι διαδικασίες κατασκευής προϊόντων μπορούν να καταστούν φθηνότερες, εάν ο αριθμός των υπαλλήλων μειωθεί, ή εάν ο συνολικός φόρτος εργασίας επιτελεστεί με έναν πιο αποδοτικό τρόπο. Εάν η εργατική δύναμη χρησιμοποιηθεί με πιο αποδοτικό τρόπο, αυτό ενδέχεται να οδηγήσει σε βελτιωμένη παραγωγικότητα. Εάν δημιουργηθεί στο χώρο εργασίας ένα περιβάλλον που θα προσφέρει ερεθίσματα, τότε η ροή της πληροφορίας μεταξύ των διαφόρων συνεργατών θα επιταχυνθεί, κάτι το οποίο θα έχει ως αποτέλεσμα περισσότερες νέες ιδέες να εμφανιστούν και η διαδικασία επίλυσης προβλημάτων να γίνει γρηγορότερη.

Εάν η ξεχωριστή, επιμέρους, έστω και άτυπη, γνώση, όλων των στελεχών ενός οργανισμού διευθετηθεί σε μια ξεκάθαρη διάταξη (portfolio), τότε είναι εύκολη η ανεύρεση του καταλλήλου ανθρώπου για την κατάλληλη δουλειά.

Καινοτομία και προσαρμοστικότητα

Η ακαδημαϊκή βιβλιογραφία εστιάζεται στην έννοια γενικά της καινοτομίας, οποτεδήποτε συζητείται το θέμα της παραγωγής νέας πληροφορίας και γνώσης. Στο παρελθόν, αυτό εντασσόταν στη σφαίρα της επιστήμης και θεωρούνταν η κινητήρια δύναμη των οικονομικών και κοινωνικών μετασχηματισμών. Όμως, η αφηρημένη γνώση δεν μπορεί να έχει μια άμεση επίπτωση στην καθημερινή ζωή και δεν δίνει απαραίτητα έμπρακτα αποτελέσματα στην οικονομική ανταγωνιστικότητα. Ένα καλό παράδειγμα αποτελεί η πρώην Σοβιετική Ένωση, η οποία διέθετε τεχνολογική και φτωχές οικονομικές συνθήκες, κάτι που οδήγησε στην κατάρρευση ολόκληρης της κεντρικά ελεγχόμενης οικονομίας του έθνους. Σήμερα η καινοτομία γίνεται συχνά αντιληπτή ως οι τελευταίες φάσεις της δημιουργίας και προώθησης ενός νέου προϊόντος, υπηρεσίας ή διαδικασίας και συνδέεται κυρίως με τις διάφορες εταιρείες. Αυτό φαίνεται επίσης και στην οπτική που υιοθετούν οι ειδικοί που αποτελούν την Επιτροπή OECD. << Η καινοτομία είναι ο μετασχηματισμός μιας ιδέας σε ένα νέο βελτιωμένο προϊόν, το οποίο εισάγεται στην αγορά, ή μια νέα ή

δραστικά βετιωμένη μέθοδος, η οποία χρησιμοποιείται στη βιομηχανία και το εμπόριο, ή μια νέα προσέγγιση οσον αφορά κάποια κοινωνική υπηρεσία >>Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η καινοτομία δεν συμπεριλαμβάνει την έννοια της έρευνας και της ανάπτυξης, η οποία παρέχει στους χρήστες ξεκάθαρη γνώση, πριν από την ύπαρξη της καινοτομίας και η οποία είναι συστηματική γνώση που παράγει περαιτέρω γνώση. <<Η Έρευνα και η Ανάπτυξη(Research and Denelopment,R&D) αποτελούν δημιουργική εργασία η οποία συντελείται επί μιας συστηματικής βάσεως για να αυξηθεί η συνολική παρακαταθήκη γνώσεων του ανθρώπου, του πολιτισμού του και τηςκοινωνίας του και η χρήση αυτής της παρακαταθήκης γνώσης να γίνει προς κατασκευή νέων εφαρμογών. Ο όρος R&D είναι ένας γενικός όρος ο οποίος καλύπτει τρεις δραστηριότητες: βασική έρευνα, εφαρμοσμένη έρευνα και πειραματική ανάπτυξη >>.

Εαν ο ορισμός της καινοτομίας που παρατίθεται από την Επιτροπή OECD ερμηνευθεί με την πρόθεση της γενίκευσης, τότε μπορούμε να πούμε ότι η καινοτομία λαμβάνει χώρα ως αποτέλεσμα της R+D και της ροής της τεχνολογίας.

Σύμφωνα με τον Kirkland, η μεταφορά τεχνολογίας (technology trahsfer) είναι η διαδικασία κατά την οποία ιδέες και τεχνικές που παράγονται σε ένα τομέα, εφαρμόζονται σε έναν άλλο. Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, τα επιστημονικά επιτεύγματα, όπως και επίσης και οι υλοποιήσεις και οι εφευρέσεις που έχουν δημιουργηθεί χρησιμοποιώντας μη-επιστημονικές μεθόδους, είναι πολύτιμα, στο μέτρο μόνο που είναι εφαρμόσιμα. Αυτό σημαίνει ότι ένα προϊόν πνευματικής εργασίας θα πρέπει να περιγραφεί και να παρουσιαστεί με έναν τρόπο με τον οποίο άλλοι άνθρωποι,εκτός από τον εφευρέτη του, θα μπορούν επίσης να καταλάβουν την ακριβή λειτουργία του και όλα τα ουσιώδη χαρακτηριστικά ενός αντίστοιχου υλικού προϊόντος, υπηρεσίας ή διαδικασίας που μπορεί να δημιουργηθεί από αυτό το πνευματικό προϊόν και επομένως να είναι σε θέση να το συγκρίνουν με άλλα παρεμφερή τέτοια προϊόντα, υπηρεσίες ή διαδικασίες, με τα οποία είναι ήδη εξοικειωμένοι. Δηλαδή, η επιστημονική γνώση θα πρέπει να μετατραπεί σε τεχνολογική γνώση, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η εμπορευσιμότητά της. Η τεχνολογική γνώση καθιστά αγνωρίσιμα και εφαρμόσιμα πακέτα διαφόρων τεχνικών, τα οποία σχεδιάζονται για να καλύψουν συγκεκριμένους στόχους.

Η επιστημονική και η κατασκευαστική γνώση είναι εξίσου σημαντικές στο πλαίσιο της παραγωγής και εκμετάλλευσης νέων τεχνολογιών. Σε τομείς όπου αυτές οι δεξιότητες υπάρχουν, επικρατεί μια φυσική τάση απόκτησης ή ανακατασκευής γνώσης, η οποία δημιουργήθηκε αρχικά κάπου αλλού. Η ικανότητα προσαρμογής και εφαρμογής ήδη υπάρχουσας γνώσης είναι καίριας σημασίας και είναι δύσκολο να διαφοροποιηθεί από την διαδικασία της παραγωγής νέας γνώσης και τεχνολογίας. Στην πραγματικότητα, η προσαρμογή είναι η αναδημιουργία μιας καινοτομίας απόδοσης. Οι πρώτοι παράγοντες (actors) που θα εφαρμόσουν την νέα πληροφορία και γνώση θα είναι και αυτοί που θα έχουν και το μεγαλύτερο πλεονέκτημα. Παρόλα αυτά όμως, η εφαρμογή απαιτεί ένα επαρκές νομικό και οργανωσιακό υπόβαθρο, μια πιστοποιημένη μονάδα εργασίας, τη δυνατότητα των διαφόρων παραγόντων να συνεργαστούν μεταξύ τους, όπως επίσης και το απαραίτητο οικονομικό κεφάλαιο, το οποίο να είναι προσβάσιμο και επιπλέον ευέλικτο. Οι παράγοντες αυτοί θα συζητηθούν αργότερα με λεπτομέρειες .

5.3 ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΕΙΡΙΑΚΑ ΜΟΝΤΕΛΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Αρχικά, η καινοτομία μοντελοποιούνταν ως μια γραμμική διαδικασία. Θεωρούνταν ότι αποτελούνταν από επιμέρους σειριακές δράσεις. Η αφετηρία στο μοντέλο αυτό ήταν ένα νέο επίτευγμα της βασικής επιστήμης, το οποίο οι ερευνητές έπρεπε κατόπιν να μετατρέψουν σε εφαρμοσμένα επιστημονικά αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα αυτά δεν νοούνται ως αφηρημένη γνώση, αλλά καθπρίζουν τοπλαίσιο εντός του οποίου η συγκεκριμένη επιστημονική γνώση, έχει σημασία, έχει αξία και εφαρμογή. Από το σημείο αυτό και μετά, τα αποτελέσματα της εφαρμοσμένης επιστήμης χρησιμεύουν ως βάση ανάπτυξης νέων προϊόντων, υπηρεσιών και διαδικασιών. Αυτές οι πρώιμες φάσεις ανάπτυξης μπορούν να συντελεστούν το ίδιο καλά, είτε από μια εταιρεία, είτε από μια Όμως, οι επόμενες φάσεις κυριαρχούνται από εταιρείες που έχουν σκοπό τους την επίτευξη κέρδους, από τη στιγμή που το νέο προϊόν απαιτείται να προσαρμοστεί στις σηνθήκες της αγοράς. Η ομάδα-στόχος για το συγκεκριμένο προϊόν, υπηρεσία ή διαδικασία χρειάζεται να καθοριστεί με τη μεγαλύτερη δυνατή ακρίβεια. Θα πρέπει να παρθούν αποφάσεις, όσον αφορά τη σχεδίαση, η οποία να βρίσκεται όσον το δυνατόν σε μεγαλύτερη συμφωνία αναφορικά με την υπόσταση (image) της εταιρείας και την λειτουργικότητα του προϊόντος. Θα πρέπει να προϋπολογιστούν τα κόστη της παραγωγής του προϊόντος και της διάθεσής του στην αγορά, όπως επίσης και τα ανμενόμενα επιχειρηματικά οφέλη και αποτελέσματα.

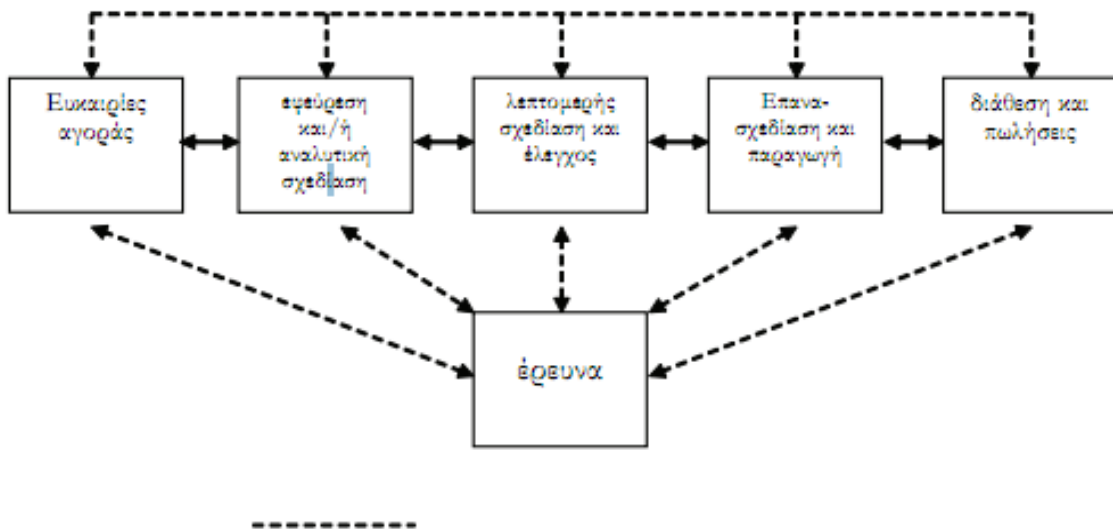
ΓΡΑΜΜΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΚΑΙΝΟΜΙΑΣ

Έρευνα	Εφεύρεση	Καινοτομία	Διάχυση της νέας Γνώσης
---------------	-----------------	-------------------	------------------------------------

Πηγή: Borsi,2004:9

Αυτό το γραμμικό μοντέλο της καινοτομίας προσομοιάζει με τις τεχνικές διαδικασίες και αγνοεί ένα πλήθος σημαντικών παραγόντων . Στο γραμμικό μοντέλο, η διάχυση, η εξάπλωση, ξεκινά με την αγορά την αντιγραφή, την παράλληλη ανακάλυψη κ.λ.π. ενός νέου προϊόντος ή μιας νέας τεχνολογίας, με άλλα λόγια, την φάση εισαγωγή του στην αγορά (marketization). Στο ίδιο αυτό μοντέλο, μια μεταβολή στην τεχνολογία παρατηρείται όταν μια ήδη προωθημένη στην αγορά και λίγο-πολύ διάχυτη καινοτομία παύει να έχει λογο ύπαρξης, δηλαδή όταν μια υποκατάστατη καινοτομία ξεκινά το δικό της κύκλο εξάπλωσης.

**ΤΟ ΣΕΙΡΙΑΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΔΙΑΧΥΣΗΣ
ΤΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ (ΡΟΗ ΓΝΩΣΗΣ)**

Πηγή: Borsi, 2004: 10

Η έννοια αυτού του μοντέλου σειριακής σύνδεσης δημιουργήθηκε από τους Kline και Rosehberg . Στο μοντέλο της σειριακής σύνδεσης, οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν τις ιδέες των προϊόντων ως ένα αποτέλεσμα των αγοραίων ή άλλων παραγόντων και διεξάγουν σύνθετους ελέγχους σχεδίασης προϊόντων, οι οποίοι βασίζονται στις ιδέες αυτές. Η εγκεκριμένη έκδοση του προϊόντος κατόπιν εισάγεται στην αγορά, μετά από μερικά διαρθρωτικά βήματα. Συνεπώς, αυτό δεν είναι μια διαδικασία- μονόδρομος, εφ' οσον για να μπορέσουν να υπερκεράσουν οι όποιες δυσκολίες που παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάπτυξης του προϊόντος, είναι συχνά αναγκαία η ανάτρεξη σε μια από τις προηγούμενες φάσεις. Υπάρχει μια διαρκής ανάδραση μεταξύ των διαφόρων φάσεων της διαδικασίας. Η επιτυχία της καινοτομίας στην περίπτωση αυτή, εξαρτάται από το πόσο αποδοτικά μπορούν οι εταιρείες να καθιερώσουν και να διατηρήσουν αυτήν την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων φάσεων της διαδικασίας της καινοτομίας. Είναι σημαντικό να τονίσουμε εδώ ότι, σύμφωνα με το μοντέλο σειριακής σύνδεσης, η αγορά στην πραγματικότητα είναι αυτήν που αναγκάζει την εμφάνιση της καινοτομίας, δηλαδή δεν καθοδηγείται η αγορά από την ανάγκη για τεχνολογική και επιστημονική ανάπτυξη, αλλά μάλλον συμβαίνει το αντίθετο.

Εάν εξετάσουμε την καινοτομία εμφανίζεται ως ένα θέμα επένδυσης σε κάθε σημείο της δραστηριότητας της εταιρείας. Δρα με την ελπίδα της επίτευξης επιτυχίας στην αγορά και αυτό παραμένει το κύριο σημείο προσανατολισμού της, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας λύσης αποφάσεων. Τα τεχνολογικά επιτεύγματα συνηθέστατα λαμβάνουν χώρα εκτός των εταιρειών, κάτι που σημαίνει ότι το πρωτεύον μέλημα των εταιρειών είναι να αναγνωρίσουν αυτά τα επιστημονικά και κατασκευαστικά αποτελέσματα, τα οποία κατόπιν μπορούν να μετατραπούν σε αγοραίες επιτυχίες, σε κάποιο συγκεκριμένο χρόνο και με κάποιο εύλογο κόστος. Στη περίπτωση αυτή, η καινοτομία είναι μια συνειδητή

προσπάθεια, η οποία καθορίζεται από την ταυτοποίηση των αναγών της αγοράς και από τα στρατηγικά σχέδια της εταιρείας.

Σε αντίθεση με το γραμμικό μοντέλο της διαδικασίας της καινοτομίας, το μοντέλο σειριακής σύνδεσης, ακόμη και το μοντέλο κλειστής σειριακής σύνδεσης (αλυσίδας) καινοτομίας (closed innovation chain model) επικεντρώνει την προσοχή του στη σημασία της εξασφάλισης της αλληλεπίδρασης και της ροής μεταξύ των φάσεων ανάπτυξης, έτσι ώστε να διατηρηθεί η δυναμική της καινοτομίας. Σε ένα μεγάλο πλήθος περιπτώσεων, δεν χρειάζεται επιστημονική έρευνα για την ανάπτυξη ενός νέου προϊόντος ή διαδικασίας. Οι τεχνολογίες ου απαιτούνται για την ανάπτυξη ενός νέου προϊόντος, μιας υπηρεσίας ή μιας διαδικασίας, μπορούν επίσης να αγοραστούν. Μια τεχνολογία προϊόντος μετατρέπεται σε επιτυχημένες πωλήσεις από μια εταιρεία, αλλά αυτό μπορεί να μη συμβεί από κάποια άλλη. Είναι δυνατόν ότι και μόνο η στρατηγική προώθησης προϊόντων (marketing strategy) να χρειάζεται αλλαγή, έτσι ώστε να υπάρξει επιτυχία, ενδέχεται όμως να απαιτούνται μεγαλύτερα κεφάλαια, έτσι ώστε να εκμεταλλευτούμε επιτυχώς μια δεδομένη τεχνολογία και αυτά τα κεφάλαια να μην είναι διαθέσιμα στην εταιρεία η οποία κατέχει και εφαρμόζει τη συγκεκριμένη τεχνολογία. Επιπλέον, μπορεί να ισχύει η περίπτωση κατά την οποία οι μεταβολές στην εργασιακή πρακτική κατά τη διάρκεια της διαδικασίας κατασκευής να αποφέρουν τελικά μια έκπτωση στην τιμή του προϊόντος και μια προηγουμένως ανεπιτυχή καινοτομία να καταστεί επιτυχής πλέον στην αγορά. Αυτό σημαίνει ότι κάποια καινοτομία μπορεί να καταστή οικονομικά επιτυχής, με τη χρήση μιας άλλης καινοτομίας. Και κάτι περισσότερο, ότι η επιτυχία μιας καινοτόμου δραστηριότητας μπορεί να επηρεαστεί από παράγοντες που βρίσκονται εκτός της επιστημονικής οπτικής. Για παράδειγμα μια διαδικασία απελευθέρωσης των αγορών, δηλαδή η νομοθετική λειτουργία του κράτους στο οποίο απευθύνεται το προϊόν και η οποία μπορεί να ξεκαθαρίσει τα πράγματα και να προλάβει τη δημιουργία μονοπωλίων, θα δώσει την ευκαιρία σε μικρότερους παράγοντες της αγοράς, οι οποίοι ενδιαφέρονται να επιδιώξουν καινοτόμες δραστηριότητες και επομένως θα επιτρέψει την αγοραία επιτυχία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Ανακεφαλαιώνοντας το θέμα αυτό, η καινοτομία είναι μια σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία, η οποία εμπλέκει μεταξύ άλλων πράγματα και πολλαπλές αλληλεπιδράσεις μεταξύ διαθέσιμων ερευνητικών αποτελεσμάτων, αγοραίων ευκαιριών, ικανοτήτων και στρατηγικών. Τα διάφορα στοιχεία της διαδικασίας της καινοτομίας δεν ακολουθούν αναγκαστικά το ένα το άλλο σε γραμμική παράθεση, αλλά, ανάλογα με την φύση της συγκεκριμένης καινοτομίας, μπορεί να αναπτυχθούν παράλληλα το ένα με το άλλο και, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν εμπλέκονται καν όλα τα παραπάνω στοιχεία, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της καινοτομίας.

5.4 Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η χρήση των τεχνολογιών της πληροφορικής και των επικοινωνιών (infocommunication technologies) ασκεί σημαντική επιρροή στις διαδικασίες της καινοτομίας και στην υποκείμενη επιστημονική έρευνα. Πάντως, αυτή η επίπτωση δεν μπορεί επακριβώς να ποσοτικοποιηθεί με αριθμούς. Η φανταστική ικανότητα επιτέλεσης πράξεων που εισήχθη μέσω της κατασκευής των υπολογιστών, επέφερε νέα αποτελέσματα σε ορισμένους τομείς της βασικής επιστήμης. Για παράδειγμα, τα πλέον πρόσφατα αποτελέσματα στην αστρονομία, στην αεροπλοΐα και στην μοριακή βιολογία, είναι δύσκολο να τα φανταστούμε να πραγματοποιούνται χωρίς την ύπαρξη των τεχνολογιών της πληροφορικής. Δεν υπάρχουν πλέον περιοχές και τομείς οι οποίοι να μην έχουν επηρεαστεί τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, από την πληροφορική. Η σύζευξη της πληροφορικής με τις άλλες επιστήμες, έχει οδηγήσει στην εμφάνιση νέων διαθεματικών

και πολυθεματικών επιστημών (π.χ. η βιοπληροφορική). Επιπλέον οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχουν διαδραματίσει ένα αναντίρρητα καίριας σημασίας ρόλο, όσον αφορά την αναζωπύρωση των σχέσεων στο διεθνές επιστημονικό στερέωμα, από τη στιγμή που ακόμη και γεωγραφικά αναπτυγμένες ερευνητικές ομάδες, οι οποίες ενώ βρίσκονται μακριά η μια από την άλλη, είναι πλέον σε θέση να συνεργάζονται καθημερινά, σε επίπεδο ρουτίνας

Από τον πιο κάτω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι πρωτοπόροι τομείς της επιστήμης, οι οποίοι γνωρίζουν πρωτόγνωρη πρόοδο σε μια συγκεκριμένη περίοδο, είναι αυτοί που, ξεκάθαρα, επάγουν τον έντονο ανταγωνισμό της τεχνολογικής ανάπτυξης. Οι πλέον καινοτόμοι βιομηχανικοί τομείς και τομείς υπηρεσιών διαθέτουν και τους στενότερους συνδέσμους με τις αντίστοιχες περιοχές της επιστήμης, εντός της οποίας η χρήση των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών παρήγαγε ένα ξαφνικό κύμα ανάπτυξης. Από το σύνολο των πεντακοσίων μεγαλύτερων εταιρειών του κόσμου αυτές που δραστηριοποιούνται στον τομέα των υπηρεσιών που βασίζονται στην φαρμακευτική, στην βιοτεχνολογία, στο υλικό και στο λογισμικό των υπολογιστών και στις υπηρεσίες, είναι αυτές που αναγκάζονται να επενδύσουν το μεγαλύτερο ποσοστό στην έρευνα και ανάπτυξη, έτσι ώστε να μπορούν να διατηρήσουν ή να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά. Αυτές οι εταιρείες δαπανούν τυπικά περισσότερο από 10% του εισοδήματός τους, αυτό που προκύπτει από τις πωλήσεις, για έρευνα και ανάπτυξη,

Πίνακας: Κατάτμηση σε τομείς των δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη των μεγαλύτερων εταιρειών, εντός και εκτός Ευρώπης.

	Οι 500 μεγαλύτερες εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση		Οι μεγαλύτερες εταιρείες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης	
	Επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης για το συγκεκριμένο τομέα, εκφρασμένες ως ποσοστό των συνολικά διατιθέμενων πόρων	Δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης ως ποσοστό εισοδήματος από τις πωλήσεις	Επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης για το συγκεκριμένο τομέα, εκφρασμένες ως ποσοστό των συνολικά διατιθέμενων πόρων	Δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης ως ποσοστό εισοδήματος από τις πωλήσεις
Αυτοκινητοβιομηχανία και εξαρτήματα αυτοκινήτων	23.8	4.6	15.7	4.1
Φαρμακευτική και βιοτεχνολογία	17.0	15.2	18.5	15.1
Υλικό υπολογιστών	12.4	15.6	22.9	8.6

Ηλεκτρονικά και ηλεκτρονικός εξοπλισμός	10.3	6.5	10.9	5.7
Χημική βιομηχανία	7.2	4.2	4.2	3.8
Επιστήμες του διαστήματος και αμυντική βιομηχανία	6.8	8.0	2.1	2.7
Βιομηχανία κατασκευών	4.6	2.5	2.5	2.8
Υπηρεσίες τηλεπικοινωνιών	2.8	1.0	2.0	2.5
Λογισμικό υπολογιστών και υπηρεσίες πληροφορικής	2.6	12.8	7.8	10.0
Βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου	1.9	0.3	1.2	0.5
Σύνολο των 21 τομέων	10.6	1.5	12.2	2.1
Σύνολο των 31 τομέων	100.0	3.2	100.00	4.5

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007: 6

5.5 Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΠΕ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ

Οι πλέον σημαντικές εθνικές επιτροπές επιστημονικής έρευνας και ανάπτυξης, στη συγχρονη εποχή, δημιουργήθηκαν κυρίως κατά τη χρονική διάρκεια προπαρασκευής των εθνών για πόλεμο. Οι κυβερνήσεις ήτων πίσω από την ανάπτυξη υποδομών, επεδίε με τόν τρόπο αυτόν ήταν σε θέση να ελέγχουν, σε ένα ορισμένο μέτρο τουλάχιστον, τον πληθυσμό τους. Η μαζική εκπαίδευση μπορεί επομένως να θεωρηθεί ως ένα εργαλείο δημιουργίας ανθρώπων με προβλέψιμες και ελέγξιμες προσωπικότητες. Τα ιδρύματα ανώτερης εκπαίδευσης αλλά και τα ακαδημαϊκά ιδρυτά στην Ευρώπη, ήτων πράγματι κέντρα γνώσεων, Όμως, πολύ σπάνια δημιουργούσαν δεσμούς συνεργασίας με διαφόρους επιχειρηματικούς παράγοντες και εταιρείες, κατά τη διάρκεια της δημιουργίας και ανάπτυξης των καπιταλιστικών οικονομιών(κατά τη διάρκεια του δεκάτου ογδόου και δεκάτου ενάτου αιώνα). Τα Πανεπιστήμια στην Ευρώπη ήτων μέρη όπου καλλιεργούνταν η εκπαίδευση και ήταν διαθέσιμα για τους βασικούς παράγοντες-παίκτες της νέας κοινωνικοοικονομικής τάξης(ως άτομα), αλλά ήτων παρόλα αυτά ανεξάρτητες και αυτόνομες οντοότητες, οι οποίες είχαν δεσμούς μόνο με το κράτος, το οποίο δρούσε ως προστάτης ή <<επίτροπος>> της έρευνας. Οι επιχειρήσεις, κατά τη χρονική αυτή περίοδο, οδρύοταν συχνά με βάση μια ιδέα κάποιου εφευρέτη, ή μπορούσαν να αποκομίσουν κέρδος από την ατομική απόδοση μιας ομάδας δημιουργικών μηχανικών. Ηβελτίωση στις μεταφορές και οι υποδομές των δικτύων μεταφοράς, όπως επίσης και ο διαρκώς αυξανόμενος ανταγωνισμός σε παγκόσμιο επίπεδο παρείχαν τη δυνατότητα της επίτευξης τεχνολογικών πλεονεκτημάτων, προς εκμετάλλευση από τις εταιρείες.

Σε χώρες με επαρκή συγκέντρωση κεφαλαίων, η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας(και των δικαιωμάτων που απορρέουν από αυτή, intellectual property rights) και ένα πιο ευέλικτο κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς θεωρείται εξασφαλισμένο και έχουν ρυθμιστεί οι σχέσεις μεταξύ των <<παραγωγών γνώσης>>('knowledge producers') και των <<εφαρμογών γνώσης>>('knowledge appliers'), κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος, το οποίο είναι ορατό ακόμη και στους μέρες μας .Πάντως, η ερευνητική εργασία που διεξάγεται κατά ανάθεση απευθείας από το κράτος και άμεσα ή έμμεσα εξυπηρετεί τις απαιτήσεις του στρατιωτικού τομέα του, ήταν η χαρακτηριστική μορφή έρευνας αυτής της περιόδου. Ακόμα και οι εταιρείες οι οποίες διεξήγαγαν επιστημονική έρευνα και αναπτυξιακή δραστηριότητα, συνήπταν συμβόλαια κυρίως με το στρατιωτικό τομέα. Η στιβαρή ανάπτυξη ορισμένων επιχειρηματικών γιγάντων της βαριάς κατασκευαστικής βιομηχανίας και της χημικής βιομηχανίας γύρω στα τέλη του δεκάτου ένατου αιώνα, οφειλόνταν σε πολύ μεγάλο μέρος σε αυτό το γεγονός. Τα προκύπτοντα τεχνολογικά επιτεύγματα εμφανίζονταν με τη μορφή των πολιτικών εφαρμογών , μόνο με μεγάλες καθυστερήσεις, της τάξης των δεκαετιών. Μπορούμε επομένως να δηλώσουμε ότι η επιστημονική σφαίρα, η οποία αποτελεί το κλασικό κοινωνικό υποσύστημα της έρευνας και ανάπτυξης, επηρέασε έμμεσα και μόνο την οικονομική ανταγωνιστικότητα, κατά την περίοδο αυτή. .

Στην Ευρώπη, οι προσπάθειες δημιουργίας απευθείας εφαρμόσιμης γνώσης, έγιναν εις βάρος της αυτονομίας των πανεπιστημίων και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων. Στην Γαλλία, για παράδειγμα, ο Ναπολέων ίδρυσε κολέγια για να εκπαιδεύσει μηχανικούς και η Γερμανία χρησιμοποίησε την ίδια << έμμεση διαδρομή >>, έτσι ώστε να εξασφαλίσει τους ανθρώπινους γνωστικούς πόρους, οι οποίοι ήταν ταυτόχρονα πρακτικοί και χτισμένοι πάνω σε ένα επιστημονικό υπόβαθρο. Επομένως, το σύνθετο σύστημα της κολεγιακής, πανεπιστημιακής και ακαδημαϊκής εκπαίδευσης, το οποίο εμφανίστηκε στην Ευρώπη, δεν αποδείχθηκε τόσο αποδοτικό, όσο οι οργανισμοί ανώτερης εκπαίδευσης των Ηνωμένων Πολιτειών, όπου τα πανεπιστήμια ήταν πολύ πιο ευέλικτα στο να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις που έθεταν οι διάφορες εταιρείες, για καθαρά οργανωτικούς και πολιτιστικούς λόγους και μπορούσαν να έχουν πρόσβαση σε εξωτερικούς χρηματικούς πόρους, μέσω

αυτού του καναλιού, επιπλέον της κρατικής υποστήριξης και των διαφόρων επιτροπών επιστημονικών ερευνών. Εκμεταλλευόμενο την απόδοση μιας άκρως ανεπτυγμένης αμυντικής βιομηχανίας, το αμερικανικό σύστημα άσκησε μια θετική επιρροή στην οικονομική ανταγωνιστικότητα. Είναι πιθανόν ότι, καθώς οι σχέσεις μεταξύ των πανεπιστημίων και επιχειρήσεων αναπτυσσόταν, οι ερευνητές οι οποίοι δούλευαν σε στρατιωτικά ερευνητικά εγχειρήματα, κατά καιρούς μετέτρεπαν την γνώση που προέκυπτε από αυτά, για να υποστηρίξουν δραστηριότητες στον μη – στρατιωτικό επιχειρηματικό τομέα.

Η σταδιακή ανάπτυξη της αγοράς χρήματος κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα και κυρίως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο, δημιούργησε μια νέα κατάσταση. Ως γενικός κανόνας, αυτοί που επενδύουν κεφάλαιο, απαιτούν συγκεκριμένη εγγύηση ότι αυτοί που θα χρησιμοποιήσουν τους οικονομικούς πόρους, που τίθενται στην διάθεσή τους, θα είναι ικανοί να το κάνουν αυτό με επιτυχία και η καλύτερη εγγύηση για αυτό είναι η δημιουργία ενός καινοτόμου προϊόντος (ή υπηρεσίας), το οποίο θα πωληθεί στην αγορά, ή η ανάπτυξη μιας βελτιωμένης διαδικασίας(τεχνολογίας παραγωγής), θα αυξήσει δραματικά τα περιθώρια κέρδους τους και τις συνολικές τους απολαβές. Σε απόκριση αυτού, προέκυψε ένας νέος τύπος επιχειρηματικότητας στα αναπτυγμένα κράτη, συγκεκριμένα οι εταιρείες-τεχνοβλαστοί ('spin off') οι οποίες αποτελούν μια συνήθη πλέον μορφή εντατικά τεχνολογικών νεοδραστηριοποιούμενων εταιρειών, οι οποίες βασίζονται σε αποτελέσματα κυρίως παραχθέντων από πανεπιστημιακούς ερευνητές και τα οποία κάποιοι θεωρούν ότι μπορούν να γίνουν εκμεταλλεύσιμα από επιχειρήσεις. Στις εντατικά τεχνολογικά νεοδραστηριοποιούμενες εταιρείες, ο κύριος πόρος αυτών των μικρών επιχειρήσεων είναι η βασική καινοτομία που επιδεικνύουν στην ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών και, φυσικά, χρειάζεται να έχουν πρόσβαση στην επένδυση κεφαλαίου(το λεγόμενο επιχειρηματικό κεφάλαιο υψηλού κινδύνου, 'venture capital') με όρους πιο αποδεκτούς από ότι η παραδοσιακή χρηματοδότηση, όπως επίσης και εμπειρία στη διοίκηση επιχειρήσεων και ειδικότερα στην προώθηση προϊόντων (μαρκετινγκ), έτσι ώστε να εκμεταλλευτούν το δυναμικό τους στο βέλτιστο δυνατό βαθμό.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες-κλειδιά και η δημιουργία του ψηφιακού κόσμου επιδρούν αμοιβαία ο ένας στον άλλον. Με λίγα λόγια, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) χρησιμοποιούν τις επιπτώσεις των καινοτομιών είτε άμεσα είτε έμμεσα, με τους ακόλουθους τρόπους:

- εντελώς νέα επιστημονική απόδοση, όπως αυτή καθορίζεται διαμέσου της επέκτασης της υπολογιστικής ισχύος και της πληροφορικής εν γένει.
- Ο εμπλουτισμός της επιστημονικής γνώσης και η καλύτερη διαθεσιμότητα της πληροφορίας, βελτιώνει τη δημιουργία και τη διαθεσιμότητα νέας γνώσης και επομένως επιτρέπει δραστηριότητες σχετικές με την εφαρμογή της και την εκμετάλλευσή της
- Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών επιτρέπουν τη μεταφορά τεχνολογίας.
- Η αναδιοργάνωση της εργασίας στις εταιρείες και η επικοινωνία με επιχειρηματικούς εταίρους καθίστανται πιο διαφανείς και ορθολογικότερες. Εμφανίζονται σύνθετα εταιρικά σχήματα διοίκησης, Η παρακολούθηση της αποδοτικότητας (performance monitoring), η διασφάλιση ποιότητας (quality assurance), και άλλες επιχειρηματικές λύσεις καθίστανται πιο εύκολες στον έλεγχό τους.
- Η νέα γενιά μηχανών έδωσε κίνητρα ανάπτυξης στον τομέα της τεχνολογίας. Εμφανίστηκαν αυτόματες μηχανές(ρομπότ) στην βιομηχανική κατασκευαστική αλυσίδα και από τώρα και στο εξής, η πλέον σημαντική ερασία εκτελείται από μια προγραμματιζόμενη μηχανή, η οποία χρειάζεται φυσικά συνεχή βελτίωση.

- Οι κύκλοι της καινοτιμίας καθίστανται πιο σύντομοι, ενώ τα παραδείγματα μεταβολής τεχνολογίας επιταχύνονται,
- Η ανάπτυξη μιας καθολικής, σε πραγματικό χρόνο, αγορά χρήματος, επιτρέπει τη μεταφορά των τεχνολογιών και διευρύνει το πεδίο του ριψοκίνδυνου επιχειρηματικού κεφαλαίου. Την ίδια χρονική στιγμή, η αγορά χρήματος καθίσταται πολύ πιο ευαίσθητη, όσον αφορά την τεχνολογική ανταγωνιστικότητα.
- Οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) επιτρέπουν (άρα και καθιστούν αναγκαία) την καθιέρωση δυναμικών σχέσεων μεταξύ παραγόντων – κλειδιά (ερευνητικά ινστιτούτα, εταιρείες, τοπική και κεντρική διακυβέρνηση).

5.6 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (R+D) ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΠΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Είτε εξετάζουμε με σχέση που υφίσταται μεταξύ παραγωγικότητας και έρευνας και ανάπτυξης, είτε αυτή μεταξύ της παραγωγικότητας και των τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, βρισκόμαστε αντιμέτωποι με μια δύσκολη κατάσταση. Στη θεωρία, η συσχέτιση αυτών των δύο παραγόντων μοιάζει αρκετά ξεκάθαρη. Από τη μια μεριά μπορούμε να πούμε ότι εάν η απόδοση των επιστημόνων μηχανικών της έρευνας και της ανάπτυξης είναι υψηλού επιπέδου, τότε αυτή οδηγεί στην εμφάνιση νέων τεχνολογιών και νέες τεχνολογίες βελτιώνουν την παραγωγικότητα. Από την άλλη μεριά, η χρήση των τεχνολογιών επικοινωνίας επιτρέπει την καλύτερη οργάνωση της εργασίας και την καλύτερη διοίκηση των επιχειρηματικών σχέσεων. Επιπλέον, οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται στις τελευταίες γενιές μηχανέ και επομένως συνεισφέρουν στην αυξημένη παραγωγικότητα. Παρόλα αυτά όμως, όταν εξετάζουμε ποιοί δείκτες θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν για να μετρηθούν και να ποσοτικοποιηθούν οι παραπάνω τρεις παράγοντες, τότε οι σχέσεις μεταξύ αυτών είναι κάτι περισσότερο από δύσκολο να ξεκαθαριστούν.

Η παραγωγικότητα μετράται ως το οφέλιμο αποτέλεσμα ανά ανθρωπόωρα εργασίας, ή ανά μονάδα επενδεδυμένου κεφαλαίου. Το ωφέλιμο προϊόν καθορίζεται βασικά ως η συνολική αξία των πωλήσεων στην αγορά. Όμως, το μοντέλο της κλειστής σειριακής οικονομίας αποκαλύπτει ότι η επιτυχία στην αγορά συνδέεται περισσότερο με την αναγνώριση ενός σημαντικού επιτεύγματος, επιστημονικού ή τεχνολογικού, καθώς και με την ικανότητα της πρακτικής του εφαρμογής, παρά με την επιστημονική αποδοτικότητα της χώρας όπου υφίσταται και λειτουργεί ο χρήστης αυτής της νέας τεχνολογίας. Στην επόμενη ενότητα αυτού του κεφαλαίου, θα δείξουμε ότι μια εταιρεία θα πρέπει να εξάγει ερευνητικές και αναπτυξιακές δραστηριότητες σε άλλα ιδρύματα έρευνας και ανάπτυξης, τα οποία εδράζονται σε λιγότερο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Το γεγονός ότι η αποδοτικότητα της R+D μετράται κυρίως από τους πόρους, οι οποίοι έχουν επενδυθεί σε αυτή, προκαλεί ένα επιπλέον πρόβλημα, όταν εξετάζεται η σχέση R+D και παραγωγικότητας. Η εμπειρία δείχνει ότι οι ανεπτυγμένες χώρες έχουν ήδη ξοδέψει μεγάλα ποσά στην έρευνα και ανάπτυξη για ένα μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και ότι,

στην πλεοψηφία των περιπτώσεων, είναι οι εταιρίες οι οποίες συνεισφέρουν την μεγαλύτερη αναλογία δαπανών έρευνας και ανάπτυξης προς έσοδα. Συνολικά, η συσχέτιση μεταξύ της έρευνας και της ανάπτυξης και της παραγωγικότητας, είναι ήδη σημαντική στην αγορά, θεωρείται όμως όλο και περισσότερο ως έμμεση, εντί άμεση.

Ο M.Castells εξέτασε τη σχέση μεταξύ της εμφάνισης και της εφαρμογής των ΤΠΕ και της παραγωγικότητας στα πλαίσια αυτά και οι διαπιστώσεις του εξακολουθούν να παραμένουν σε ισχύ μέχρι σήμερα. Κατά τη διερεύνησή του αντιμετώπισε το ακόλουθο πρόβλημα: όταν η παραγωγικότητα μετράται με αυτό που τώρα αποκαλούμε << παραδοσιακό τρόπο >>, αυτή δείχνει ότι μεταξύ των δεκαετιών 1970 και του 1990, ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας παρουσιάζει ύφεση (Ηνωμένες Πολιτείες,Καναδάς ή έδειχνε μια οριακή αύξηση, της τάξης του 1 – 2 %. Η Ιαπωνία ήταν το μόνο παράδειγμα κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής όπου ο ρυθμός ανάπτυξης δεν αυξανόταν, αλλά και δεν μειωνόταν επίσης και κινούταν στην τάξη του 1,3 – 1,4%. Επιπλέον, αν δεν υπήρχε σχεδόν καμιά ανιχνεύσιμη πρόοδος, όσον αφορά τη βελτίωση του τομέα υπηρεσιών(όπου οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών θα μπορούσαν με τον πλέον άμεσο τρόπο να φανούν πιο χρήσιμες). Ένας από τους λόγους για αυτό θα μπορούσε να είναι ότι υπήρχε μια καθυστέρηση στην αύξηση της οικονομικής παραγωγικότητας(από 2% - -9% σε ετήσια βάση) μετρήθηκαν στις πλέον ανταγωνιστικές οικονομίες, μεταξύ του 1950 και 1973, όταν οι τεχνολογικές καινοτομίες οι οποίες έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την αναδόμηση της βιομηχανικής παραγωγής και μάλλον έπαιξαν εκεί ένα κεντρικό, αν όχι τον σημαντικότερο, ρόλο.

Στο έργο του << Η Άνοδος της κοινωνίας των Δικτύων >>, ο Castells δήλωσε ένα ξεκάθαρο συμπέρασμά του: << Προκειμένου οι τεχνολογικές ανακαλύψεις να διαπεράσουν ολόκληρο το οικονομικό φάσμα και επομένως να βελτιώσουν την αύξηση της παραγωγικότητας κατά ένα ποσοτικό τρόπο, θα πρέπει να γίνουν θεμελιώδεις αλλαγές σε όλους τους παράγοντες της διαδικασίας παραγωγής προϊόντων, στον πολιτισμό, στους θεσμούς της κοινωνίας και, φυσικά, στις οικονομικές και επιχειρηματικές κινήσεις. Αυτή η γενική δήλωση αποκτά ιδιαίτερο νόημα, στην περίπτωση της τεχνολογικής επανάστασης, της οποίας πυρήνας είναι η γνώση και η πληροφορία και η οποία ενσωματώνεται σε χειρισμούς επεξεργασίας συμβόλων, οι οποίοι είναι εκ φύσεως συνδεδεμένοι με τον πολιτισμό μιας κοινωνίας, όπως επίσης και με τα επίπεδα εκπαίδευσης και επαγγελματικής πιστοποίησης του πληθυσμού της .>>

Ο Castells και άλλοι επιφανείς οικονομολόγοι ήρθαν επίσης αντιμέτωποι με το δίλημμά του εάν οι μέθοδοι μέτρησης, τις οποίες εφάρμοσαν, απεικονίζουν επερκώς ή όχι τις δομικές αλλαγές στη κοινωνία της πληροφορίας, από τη στιγμή που (με έμμεσο τρόπο) δεν έλαβαν υπόψη τους τις λειτουργίες επεξεργασίας της πληροφορίας. Εάν ο τομέας των υπηρεσιών ελεγχθεί βιομηχανία προς βιομηχανία, τότε μπορεί να διαπιστωθεί σημαντική ανάπτυξη της παραγωγικότητας σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου η επίπτωση των ΤΠΕ στην αποδοτικότητα ανμένεται θεωρητικά να συμβεί σε πλέον σύντομο χρονικό διάστημα. Οι τηλεπικοινωνίες, οι σιδηροδρομικές και εναέριες μεταφορές και οι μεταφορές γενικά, επέδειξαν έναν ετήσιο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας κατά 4.5 – 6,8% στις Ηνωμένες Πολιτείες μεταξύ των ετών 1970 και 1983.

Οι σχέσεις μεταξύ παραγωγικότητας και ΤΠΕ και μεταξύ παραγωγικότητας και R+D, αποκαλύπτουν ότι το κλειστό μοντέλο της σειριακής καινοτομίας μπορεί να θεωρηθεί ως μια εύστοχη περιγραφή. Την ίδια στιγμή, μπορεί να διαπιστωθεί επίσης ότι μπορεί να επιτευχθεί σημαντική επιτυχία, χρησιμοποιώντας εντελώς διαφορετικές στρατηγικές, σε επίπεδο εταιρειών, καθώς επίσης και σε επίπεδο εθνικών οικονομιών. Αυτό που φαινομενικά είναι ένα κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ επιτυχών πρακτικών, είναι ότι όλες αυτές εμπλέκουν δυναμικές και ποικίλες σχέσεις. Σε αυτές τις πρακτικές εγκαθιδρύονται ευέλικτα αλλά και σταθερά στη δομή τους δίκτυα, στα οποία εμπλέκονται διαφορετικοί παράγοντες – παίκτες (ερευνητικές και αναπτυξιακές

βάσεις, κυβερνήσεις, μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, καινοτόμες εταιρείες – τεχνοβλαστοί, ιδιώτες, επενδυτές), έτσι ώστε να εμφανιστεί η ποικιλομορφία των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων (διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας, οργανωσιακή πληροφορία και διαχείριση γνώσης, ανάπτυξη τεχνολογίας παραγωγής, προώθηση πωλήσεων κ.τ.λ.). Ορισμένες από αυτές τις διασυνδέσεις έχουν κάθετο χαρακτήρα, κατά τις οποίες το προφίλ του δικτύου καθορίζεται από μια ισχυρή εταιρεία και οι υπόλοιποι παίκτες λειτουργούν ως εφοδιαστές της. Στη σημερινή εποχή πάντως υπάρχει ένας διαρκώς αυξανόμενος αριθμός δικτύων, τα οποία όμως χτίζονται μάλλον με οριζόντιες διασυνδέσεις, κάτι που ισχύει ιδιαίτερα για την Ευρώπη. Σε αυτά τα δίκτυα, τα λίγο πολύ μόνιμα μέλη τους είναι σχεδόν πάντοτε εξίσου ισχυρά και τυπικά δραστηριοποιούνται στον ίδιο βιομηχανικό τομέα. Οι οριζόντιοι διασυνδέσεις είναι ως επί το πλείστον τοπικά υλοποιημένες και είναι κατάλληλες για την επίτευξη σημαντικής εξοικονόμησης λειτουργικού κόστους (λόγω της κοινής πρόσληψης των πρώτων υλών και της κοινής παραγωγής και παράδοσης των προϊόντων και των πωλήσεων). Οι από κοινού καινοτομίες στρατηγικής σημασίας είναι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο πάντα, λιγότερο διαδεδομένες. Πάντως παράγοντες – παίκτες μεγάλης κλίμακας, κυρίως μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε συνεργασία με κυβερνητικές πρωτοβουλίες, επιδεικνύουν μια αυξανόμενη θετική στάση συμμετοχής σε τέτοιου είδους επιχειρηματικές κινήσεις.

5.7 ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΕ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΚΛΙΜΑΚΑ

Από την αρχή της δεκαετίας του 1980 οι εταιρείες, με διαρκώς αυξανόμενο ρυθμό, έχουν υιοθετήσει την πρακτική της εξαγωγής (outsourcing), τουλάχιστον ενός μέρους των λειτουργιών τους, όσον αφορά συνεργατικά εγχειρήματα σε παγκόσμια κλίμακα. Επίσης εξάγεται και ένας αριθμός ερευνητικών και αναπτυξιακών εγχειρημάτων (σχεδίαση, τεχνολογική ανάπτυξη, έρευνα, έλεγχος δοκιμών). Αυτό εμπλέκει όχι μόνο την εξουσιοδότηση άλλων, τοπικών παραγόντων – παικτών (όπως για παράδειγμα ινστιτούτα ανώτερης εκπαίδευσης), αλλά και τη χρήση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, έτσι ώστε να επιτραπεί η εξαγωγή τεχνογνωσίας συγκεκριμένων θεμάτων έρευνας και ανάπτυξης προς κέντρα τα οποία βρίσκονται γεωγραφικά μακριά από τα κεντρικά αρχηγία της εταιρείας. Ο λόγος γι αυτό είναι ότι ακόμη και οι μεγαλύτερες πολυεθνικές δεν είναι σε θέση πάντοτε να διαθέσουν το απαραίτητο επαγγελματικό ερευνητικό και αναπτυξιακό δυναμικό. Οι καινοτομίες στρατηγικής σημασίας υλοποιούνται καλύτερα εάν δημιουργηθούν δίκτυα ανάπτυξης. Τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης αυξάνουν σταθερά και απαρέγκλιτα και αυτό έχει με τη σειρά του δημιουργήσει την ανάγκη για συνεργασία, η οποία υπερβαίνει τα εθνικά σύνορα.

Τα δίκτυα ανάπτυξης μπορούν και αυτά να παρουσιάσουν οριζόντιο ή κάθετο χαρακτήρα. Στην πρώτη περίπτωση, εταιρείες οι οποίες είναι ενεργές εντός της ίδιας αγοράς, οι οποίες επομένως είναι στην πραγματικότητα αντίπαλες, συνεργάζονται εντούτοις ή μια με την άλλη, καθώς και με άλλα κέντρα έρευνας και ανάπτυξης, από τη στιγμή φυσικά που είναι προς όφελος τους τουλάχιστον προσωρινά, να δουλέψουν μαζί, έτσι ώστε να επιτύχουν ένα σημαντικό τεχνολογικό επίτευγμα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι εμπλεκόμενες τεχνολογίες χαρακτηρίζονται ως ευρισκόμενες στη λεγόμενη προ-ανταγωνιστική φάση, δηλαδή καμία από τις συμμετέχουσες εταιρείες δεν μπορεί να δημιουργήσει από μόνη της ένα προϊόν ικανό να σταθεί μόνο του στην αγορά, ή μια υπηρεσία που εκμεταλλεύεται στο έπακρο τις τεχνολογίες αυτές. Στα δίκτυα κάθετης ανάπτυξης, οι πάροχοι και οι αγοραστές βρίσκονται σε συνεργασία με μια εταιρεία. Ένα παράδειγμα μιας τέτοιας συνεργασίας, είναι η ανάπτυξη του αεροσκάφους Boeing

εμπλέκει και άλλες μεγάλες αεροπορικές εταιρείες στη φάση των εργασιών ανάπτυξης. Υπάρχουν αντιπρόσωποι των εταιρειών British Airways, All Nippon Airways, Japan Airlines και United Airlines, οι οποίοι είναι παρόντες από την αρχή, από τη διαδικασία σχεδίασης έως και την τελική παραγωγή του. Διάφορες ιδέες ανάπτυξης του παρασχέθηκαν από αυτές τις εταιρείες, βοήθησαν τον κατασκευαστή να αναπτύξει τελικά ένα από τα πλέον εμπορεύσιμα αεροσάφη του κόσμου.

Μερικά από τα δίκτυα ανάπτυξης στην πραγματικότητα εμπεριέχουν τόσο οριζόντιες, όσο και κάθετες συνιστώσες. Ένα καλό παράδειγμα της περίπτωσης αυτής, αποτελεί η ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού αεροσκάφους Airbus, για το οποίο συνεργάζονται πολυάριθμα ευρωπαϊκά ινστιτούτα και κατασκευαστές αεροσκαφών. Ένα τέλειο παράδειγμα του τρόπου με το οποίο δουλεύει εξαγωγή τεχνογνωσίας (outsourcing), είναι ότι στην περίπτωση της έρευνας και ανάπτυξης, τόσο του αεροσκάφους Boeing 777 όσο και του Airbus, μείζονα αναπτυξιακά εγχειρήματα επιτελούνται από τους μηχανισμούς ανάπτυξης των ρωσικών εταιρειών Sukhoi, Pyyshin και Tupolev. Ως αποτέλεσμα της συνεργασίας αυτής, ο κύκλος της παραγωγικής ανάπτυξης καθίσταται συντομότερος, αποφεύγονται οι παράλληλες προσπάθειες και δεν υπάρχει πλεονάζουσα πληροφορία που να μείνει αχρησιμοποίητη. Η οριζόντια και κάθετη συνεργασία υλοποιούνται μέσω της χρήσης τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και αυτό χάρη στο λογισμικό το οποίο χρησιμοποιείται στα συστήματα σχεδίασης (σχεδίαση υποβοηθούμενη από υπολογιστή CAD). Η εταιρεία και οι άλλοι εταίροι σε αυτή τη συνεργασία είναι δυνατόν να διατηρούν ένα κοινό αναπτυξιακό περιβάλλον, χωρίς αυτό να εξαρτάται από οποιαδήποτε γεωγραφικά όρια. Αυτό μπορεί να γίνει αντιληπτό ακόμα και από τους εν δυνάμει αγοραστές και κάθε φάση της διαδικασίας μπορεί να παρακολουθηθεί επακριβώς από τους συμμετέχοντες στο όλο εγχείρημα. Επιπλέον, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) επιτρέπουν στις εταιρίες να λαμβάνουν διαρκή ενημέρωση, πληροφορία όσον αφορά τις προτιμήσεις των καταναλωτών στους οποίους απευθύνονται και διαφόρων προβλημάτων που σχετίζονται με την παραγωγή.

Οι εταιρείες έχουν αρχίσει πλέον να σκέφτονται << χωρίς όρια >>. Ξεπερνώντας τα γεωγραφικά σύνορα, όλο και περισσότερο, όταν πρόκειται να ληφθούν αποφάσεις, όσον αφορά τις γεωγραφικές θέσεις των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης τους και έχουν σταματήσει να επιμένουν αυτές οι δραστηριότητες να επιτελούνται εντός και μόνο των ορίων των χωρών, στις οποίες βρίσκεται η έδρα τους. Παρά τις όποιες περιστασιακές αποτυχίες, μικρού ή μεγάλου μεγέθους, << η έρευνα και η ανάπτυξη υλοποιείται σε αυτό το πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας, όπου οι απαραίτητες δυνατότητες παρέχονται από διάφορα μέρη του κόσμου και τα επιχειρηματικά οφέλη να διαμοιράζονται από κοινού μεταξύ χωρών και γεωγραφικών περιοχών και την προσαρμογή στους εοδοκές τοπικές συνθήκες να ανατλιθεται στους εντόπιους κατά περίπτωση οργανισμούς >>.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2007-2013

6.1 Τι είναι το ΕΣΠΑ

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007-2013 αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007-2013.

Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ << εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδίδει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου>>.

Για την διαμόρφωση του ΕΣΠΑ 2007-2013 ως εγγράφου προγραμματισμού, αξιοποιήθηκαν εισροές από ένα σημαντικό αριθμό προτάσεων που υπεβλήθησαν στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, κατευθύνσεων-πολιτικών επιλογών σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και ποσοτικών δεδομένων και μελετών.

Οι αποφάσεις του Εμπορικού Συμβουλίου του Δεκεμβρίου του 2005, με τις οποίες διασφαλίστηκαν έως το 2013 οι πόροι της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής για τη χώρα, οι νέοι Κανονισμοί των Ταμείων της Ε.Ε., καθώς και οι Στρατηγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για την πολιτική Συνοχής, αποτέλεσαν το πλαίσιο στο οποίο βασίστηκαν, μεταξύ των άλλων, οι εθνικές αρχές προκειμένου να προσεγγίσουν τις βασικές παραμέτρους του αναπτυξιακού προγραμματισμού και να καταρτίσουν το ΕΣΠΑ.

Επιπλέον, τα κυριότερα έγγραφα της Ε.Ε. που αναφέρονται στην αναθεωρημένη Στρατηγική της Λισσαβώνας και το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για την Ανάπτυξη και την Απασχόληση 2005-2008, ελήφθησαν υπόψη κατά τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών-προτεραιοτήτων, καθώς συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες κλήθηκε να συμβάλλει Και η αναπτυξιακή πολιτική του νέου ΕΣΠΑ.

Βάσει των ανωτέρω, η στοχοθεσία του ΕΣΠΑ διατυπώθηκε σε 4 επίπεδα

Στο επίπεδο των στρατηγικών στόχων του ΕΣΠΑ

Στο επίπεδο των θεματικών (5) και χωρικών (3) προτεραιοτήτων, όπως απαιτείται από το Γενικό Κανονισμό των Ταμείων.

Στο επίπεδο των Γενικών Στόχων (17), στους οποίους αναλύεται κάθε θεματική προτεραιότητα.

Στο επίπεδο των ειδικών στόχων και ραβδίων κυρίων μέσων επίτευξης Παράλληλα, με την αναπτυξιακή στρατηγική διαμορφώθηκε και με γνώμονα εθνικές πολιτικές που διατυπώνονται σε στρατηγικά έγγραφα όπως η Εθνική Έκθεση Στρατηγικής για την κοινωνική προστασία και την Κοινωνική ένταξη 2006-2008, η Ψηφιακή Στρατηγική 2006-2013, το <<Σχέδιο Ανάπτυξη Μεταφορών 2007-2013 και η εικοσαετία>>, Εθνική Λιμενική Πολιτική, το Εθνικό Σχέδιο Στρατηγικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013 κλπ.

Το πλαίσιο χρηματοδότησης διαμορφώθηκε στη βάση των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2005 και των προδιαγραφών –περιορισμών των νέων Κανονισμών και προέκυψε με βάση τις αναπτυξιακές ανάγκες ανά τομέα και Περιφέρεια στην επόμενη περίοδο, συνεκτιμώντας τις ανάγκες ολοκλήρωσης των συνεχιζόμενων έργων της προηγούμενης περιόδου και τις απαιτήσεις για δράσεις που εξυπηρετούν την Στρατηγική της Λισσαβώνας. Βασική επιλογή ήταν η βέλτιστη αξιοποίηση των πόρων της νέας προγραμματικής περιόδου προς όφελος της ισόρροπης περιφερειακής ανάπτυξης της χώρας.

Οι βασικές αρχές που διέπουν το πλαίσιο διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου των ΕΠ της περιόδου 2007-2013 αποτέλεσαν αντικείμενο ευρείας διαβούλευσης και αποτυπώθηκαν σε κείμενα θέσεων των συμμετεχόντων φορέων, Συμπληρώθηκαν από τα πορίσματα συστηματικής ανάλυσης των απαιτήσεων των νέων Κανονισμών της Ε.Ε. (Γραμματεία σχεδιασμού του ΕΣΠΑ, ΜΟΔ Α.Ε, ΔΑ ΚΠΣ/ΕΥΣ) και σχετικής μελέτης που εκπονήθηκε για το ΥΠΟΙΟ με θέμα τη <<βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου των ΕΠ του ΚΠΣ 2000-2006, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής και στην προσαρμογή αυτών για την περίοδο 2007-2013.

Η διάρθρωση του ΕΣΠΑ σε Επιχειρησιακά Προγράμματα

Η αρχιτεκτονική των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΕΠ) του ΕΣΠΑ 2007-2013 διαμορφώθηκε έτσι ώστε να υλοποιηθούν με το βέλτιστο τρόπο οι στρατηγικές επιλογές της χώρας, ενώ ελήφθησαν υπόψη τα νέα δεδομένα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 (63% του πληθυσμού της χώρας σε καθεστώς μεταβατικής στήριξης)

Το νέο σχήμα χαρακτηρίζεται από μικρότερο πλήθος Επιχειρησιακών Προγραμμάτων σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο 2000-2006, που οδηγεί σε πιο ευέλικτο σχήμα διαχείρισης ο στατηγικός σχεδιασμός μιας χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μετά από οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντα (5) Περιφερειακά ΕΠ και δεκατέσσερα (14) Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας. Την περίοδο 2007-2013 το σύνολο των υποδομών προσπελασιμότητας θα υλοποιηθεί πλέον στο πλαίσιο ενός τομεακού ΕΠ, ενώ για τους τομείς της υγείας και του πολιτισμού δεν θα υπάρχει πλέον διακριτό ΕΠ Και οι σχετικές δράσεις θα υλοποιηθούν από τα Περιφερειακά και Τομεακά ΕΠ.

6.2 Βελτίωση του Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος

6.2.1 Στρατηγική- Γενικός Στόχος

Η βελτίωση του θεσμικού περιβάλλοντος και όλων των βασικών υποστηρικτικών δομών, υποδομών, μηχανισμών και εργαλείων που είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, την ενδυνάμωση του ανταγωνισμού και την προστασία του καταναλωτή.

6.2.2 Βασικές κατηγορίες Δράσεων

Αναβάθμιση και απλούστευση κανονιστικού πλαισίου (Εθνικό Σύστημα Εποπτείας, Διερεύνηση μονοπωλιακών καταστάσεων, επίλυση διαφορών μεταξύ επιχειρήσεων κ.α)
Ανάπτυξη ενιαίου συστήματος δομών στήριξης επιχειρήσεων (ΚΕΤΑ, Γραφεία Καινοτομίας-μεταφορά τεχνολογίας κτλ)

Ανάπτυξη σύγχρονων χρηματοδοτικών εργαλείων (Vehure Carital, Seed Carital, Μικροπίστωση κ.α)
Εκσυγχρονισμός των επιχειρηματικών υποδομών (ΒΠ,Θερμοκοιτίδες, Εκκολαπτήρια,περιβαλλοντική αναβάθμιση περιοχών υποδομές και ειδικές μορφές τουρισμού και ανάδειξη των πολιτιστικών στοιχείων)
Δράσεις για την ενίσχυση της προστασίας του Καταναλωτή και την βελτίωση των μηχανισμών εποπτείας της αγοράς (πιστοποίηση προϊόντων, εργαστηριακός έλεγχος, μηχανισμοί παρακολούθησης του εμπορικού τομέα)
Δράσεις για την ανάδειξη-προβολή προϊόντων και υπηρεσιών(Θετικός τουρισμός, ολοκληρωμένη στήριξη τοποθέτησης ελληνικών προϊόντων σε διεθνή δίκτυα κ.α)
Δράσεις ανθρώπινου δυναμικού με χρήση ρήτρας ευελιξίας 10%(δράσεις ενημέρωσης-ευαισθητοποίησης, κατάρτισης σε θέματα μεταφοράς τεχνολογίας κ.α)

6.3 Αναπτυξιακή στρατηγική για την περίοδο 2007-2013

6.3.1 Κεντρικός αναπτυξιακός στόχος

Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και του παραγωγικού συστήματος με έμφαση στη διάσταση της καινοτομίας

6.3.2 Στρατηγικοί Στόχοι

Επιτάχυνση της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης
Ανάπτυξη της υγιούς, βιώσιμης και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας και διασφάλιση των φυσικών, θεσμικών και οργανωτικών προϋποθέσεων που την εξυπηρετούν
Ενίσχυση της ελκυστικότητας της Ελλάδας ως τόπου ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας, με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφορία.

6.3.3 Ολοκλήρωση του Ενεργειακού Συστήματος της χώρας και ενίσχυση της αειφορίας.

6.3.3.1 Στρατηγική-Γενικός Στόχος

Εξασφάλιση του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας στο πλαίσιο της επίτευξης των περιβαλλοντικών στόχων της, υποστήριξη της απελευθέρωσης της αγοράς ενέργειας και ένταξη της χώρας στ

6.3.3.2. Προώθηση της χρήσης του φυσικού αερίου

Διείσδυση του φυσικού αερίου σε νέες περιοχές (ΕΠΑ ΑΜΘ,Κεντρ.Μακεδονίας, Στερεάς Ελλάδας, Επέκταση αγωγού,διανομής Οινόφυτα-Χαλκίδα)

Επέκταση Εθνικού Συστήματος Μεταφοράς Φυσικού Αερίου (Αλιβέρι, Δ.Θεσσαλία, Κορινθία, Ν.Μεσημβρία)

Επέκταση/δημιουργία

υποδομών υγροποιημένου και συμπιεσμένου φ.α

Αγωγός Ελλάδα-Ιταλία

6.3.3.3 Ολοκλήρωση- εκσυγχρονισμός του ηλεκτρικού δικτύου της χώρας

Διασύνδεση νησιών με το Εθνικό Σύστημα Μεταφοράς(Διασύνδεση Κυκλάδων).

Κατασκευή Κέντρων Υπερψηλής Τάσης (ΚΥΤ Ρουφ,Πάτρας)

Ενίσχυση και επέκταση του συστήματος μεταφοράς και του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας

Οριζόντιες Δράσεις

6.3.3.4. Διείσδυση των ΑΠΕ και εξοικονόμηση ενέργειας

Επενδύσεις παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, σηθια και βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης στο δευτεριγενή και τριτογενή τομέα

Ενεργειακές επενδύσεις στο δημόσιο και οικιακό τομέα

Ενεργειακές επενδύσεις στη νησιωτική χώρα

Εργα γέφυρα

Οριζόντιες Δράσεις

6.3.3.5 Ενίσχυση ειδικών επενδύσεων στον τομέα του πετρελαίου

Μετεγκατάσταση δεξαμενών πετρελαίου στην Αττική

6.3.3.6. Ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων

Ανακύκλωση νερού σε βιομηχανικές μονάδες

Ποιοτική αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός μεταλλευτικών και λατομικών επιχειρήσεων

Οριζόντιες Δράσεις

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Στην παρούσα πτυχιακή μας εργασία αναπτύξαμε κατά κύριο λόγο και σε σημαντικό βαθμό θέματα ανταγωνιστικότητας, αλλά και κανόνες αυτής(Επιτροπή Ανταγωνισμού), έχοντας υπόψη και ότι συμβάλλει στη δημιουργία και τη μεγέθυνση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, αναλύσαμε την ανταγωνιστικότητα στο χώρο της οικονομίας της γνώσης και είδαμε πως επηρεάζεται αυτή απο επιχειρηματικές καινοτομίες και από την κοινωνία της πληροφορίας.

Τα συμπεράσματα που μπορούν να προκύψουν από την εργασία μας αυτή είναι πολλά και διαφορετικά για εκείνον που θα εμβαθύνει στα θέματα αυτά. Για μας κυρίαρχο συμπέρασμα είναι αυτό που αναφέρουμε στη συνέχεια.

Στις σημερινές παγκόσμιες οικονομικές συγκυρίες για να επιβιώσει και αναπτυχθεί μια οικονομία πρέπει να είναι ανταγωνιστική. Για να είναι ανταγωνιστική μια οικονομία απέναντι στις άλλες, θα πρέπει και η κάθε μία οικονομική μονάδα της οικονομίας αυτής να είναι ανταγωνιστική απέναντι στις άλλες οικονομικές μονάδες της χώρας και εαν είναι δυνατόν απέναντι στις άλλες οικονομικές μονάδες των άλλων χωρών. Δηλαδή για να είναι ανταγωνιστικό το <<δάσος>>, πρέπει να προσεχθεί το κάθε <<δένδρο>> του δάσους ξεχωριστά.

Τι υπονοούμε ότι το κάθε <<δένδρο>> του <<δάσους>> πρέπει να προσεχθεί;

Πρέπει:

- α) να αυξηθεί η παραγωγικότητα της εργασίας**
- β) να αναπτυχθεί η καινοτομικότητα των επιχειρήσεων**
- γ) να αξιοποιηθεί κάθε πληροφορία**

Αυτά τα τρία συνθετικά στοιχεία αποτελούν το κλειδί για την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας, Αν θέλει, λοιπόν, η κάθε οικονομία να είναι ανταγωνιστική πρέπει η καλθε επιχείρηση αυτής της οικονομίας να καινοτομεί(να παράγει συνεχώς νέα προϊόντα και υπηρεσίες, τα οποία <<πλασσάρονται>> στους καταναλωτές ως κάτι απαραίτητο), να αξιοποιεί αποδοτικά όλες τις πληροφορίες που αφορούν αυτή και τέλος να φροντίζει να αυξάνεται συνεχώς η παραγωγικότητα των εργαζομένων για να μπορεί να παράγει τα προϊόντα και τις υπηρεσίες στο χαμηλότερο δυνατό κόστος και να τα διαθέτει στην αγορά σε χαμηλότερες τιμές σε σχέση με τους άλλους ανταγωνιστές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

**Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων Δ. Μπουραντάς, Α.
Βάθης, Χ. Παπακωνσταντίνου, Παν.Ρεκλείτης ΟΕΔΒ**

**Οργάνωση και Διοίκηση (Μανατζμεντ) Κώστας Τζωρτζάκης,
Αλεξία Τζωρτζάκη**

**Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων Μ.Βαξεβανίδου,
Παν.Ρεκλείτης ΟΕΔΒ**

**Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη Αναστάσιος Καραγιάννης
Γ.Κορέ Αντώνης Ζαρίφης ΟΕΔΒ**